EUGÈNE
IONESCO

Cântăreața cheală
Lecția
Scaunele
Regele moare

EUGÈNE IONESCO (1909-1994) s-a născut la Slatina, şi-a petrecut copilăria în Franţa, pentru a reveni în 1924 în România, unde a urmat studiile liceale şi universitare. Debutează cu poezii în revista *Bilete de papagal*. Volumul de critică literară *Nu* (1934), premiat de un juriu prezidat de Tudor Vianu, contrariază prin ludicul şi nonşalanţa cu care tratează valorile bine stabilite ale literaturii române. În 1938 pleacă la Paris ca bursier. După război, se impune în teatrul de avangardă francez şi e recunoscut apoi în lumea întreagă drept unul dintre cei mai mari dramaturgi ai secolului XX.

20
DE ANI
HUMANITAS

Eugène Ionesco s-a născut la 26 noiembrie 1909, la Slatina, ca fiu al lui Eugen Ionescu și al lui Marie-Thérèse Ipcar. În 1911 familia se stabilește la Paris, dar tatăl o abandonează cinci ani mai târziu. Ionesco urmează primii ani de școală în Franța, apoi, în 1922, se întoarce în România, la Liceul „Sf. Sava" din București, în a cărui revistă literară debutează în 1927. În 1929 se înscrie la Facultatea de Litere din București și își începe colaborarea la reviste literare ale timpului cu cronici literare și de artă plastică. În 1931 debutează editorial cu volumul de versuri *Elegii pentru ființe mici*, în 1934 publică volumul de critică literară *Nu*, premiat de Comitetul pentru premierea scriitorilor tineri needitați. În 1942 se întoarce în Franța, iar din 1945 se stabilește împreună cu soția și fiica sa la Paris. Debutul în viața literară și teatrală pariziană are loc în 1950 cu premiera piesei *Cântăreața chelă* (tradusă și adaptată după o primă versiune românească, *Englezește fără profesor*). Urmează *Lecția* (1951), *Scaunele* (1952), *Victimele datoriei* (1953). În 1954 este publicat la Editura Gallimard primul volum de teatru, urmat, pe parcursul unui sfert de secol, de alte șase volume ce vor cuprinde întreaga creație dramaturgică a autorului (între piesele cuprinse în volume: *Ucigaș fără simbrie*, *Rinocerii*, *Regele moare*, *Setea și foamea*, *Jocul de-a măcelul*, *Macbett*). În paralel, publică volume de eseuri (*Note și contranote*, 1966, *Antidoturi*, 1977), jurnale (*Jurnal în fărâme*, 1967) și volume memorialistice (*Prezent trecut, trecut prezent*, 1968), precum și două volume de proză (*Fotografia colonelului*, 1962; *Însinguratul*, roman, 1973). În 1970 este ales membru al Academiei Franceze. În 1990, Editura Gallimard a publicat în colecția Pléiade un volum cuprinzând întreaga operă teatrală a autorului. Eugène Ionesco a murit la 28 martie 1994, la Paris.

EUGÈNE IONESCO

Cântăreața cheală

Lecția

Scaunele

Regele moare

Traducere din franceză de
VLAD RUSSO și VLAD ZOGRAFI

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Concepţie grafică: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Anca Drăghici
DTP: Florina Vasiliu, Carmen Petrescu

Tipărit la „Monitorul Oficial" R.A.

Eugène Ionesco
La Cantatrice chauve, La Leçon, Les Chaises, Le Roi se meurt
© Éditions Gallimard, 1954, 1958, 1966

© HUMANITAS, 2010, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
IONESCU, EUGEN
Cântăreaţa cheală; Lecţia; Scaunele; Regele moare / Eugène Ionesco; trad.: Vlad Russo, Vlad Zografi. – Bucureşti: Humanitas, 2010
ISBN 978-973-50-2693-6
I. Russo, Vlad (trad.)
II. Zografi, Vlad (trad.)
821.135.1-2

EDITURA HUMANITAS
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poştă: tel./fax 021/311 23 30
C.P.C.E. – CP 14, Bucureşti
e-mail: cpp@humanitas.ro
www.libhumanitas.ro

CÂNTĂREAȚA CHEALĂ
Antipiesă

Personajele

DOMNUL SMITH
DOAMNA SMITH
DOMNUL MARTIN
DOAMNA MARTIN
MARY, **menajeră**
CĂPITANUL DE POMPIERI

Scena I

Interior burghez englezesc, cu fotolii englezeşti. Seară englezească. Domnul Smith, englez, în fotoliul lui englezesc, încălţat cu papuci englezeşti, fumează din pipa sa englezească şi citeşte un ziar englezesc lângă un şemineu englezesc în care arde un foc englezesc. Poartă ochelari englezeşti, mustăcioară căruntă englezească. Alături de el, într-un alt fotoliu englezesc, Doamna Smith, englezoaică, cârpeşte ciorapi englezeşti. Moment prelungit de tăcere englezească. Şaptesprezece bătăi englezeşti de pendulă englezească.

DOAMNA SMITH: Uite că s-a făcut ora nouă. Am mâncat supă, peşte, cartofi cu slănină, salată englezească. Copiii au băut apă englezească. În seara asta am mâncat bine. Şi asta fiindcă locuim la marginea Londrei iar numele nostru e Smith.

Continuându-şi lectura, Domnul Smith plescăie.

DOAMNA SMITH: Cartofii sunt foarte buni cu slănină, uleiul de salată nu era rânced. Uleiul de la băcanul din colţ e de calitate mult mai bună decât uleiul de la băcanul de vizavi, ba e mai bun chiar şi decât uleiul

de la băcanul din capul străzii. Dar nu vreau să spun că uleiul lor ar fi prost.

Continuându-şi lectura, Domnul Smith plescăie.

DOAMNA SMITH: Şi totuşi, uleiul băcanului din colţ rămâne cel mai bun...

Continuându-şi lectura, Domnul Smith plescăie.

DOAMNA SMITH: De data asta Mary a fiert bine cartofii. Ultima dată nu i-a fiert destul. Mie nu-mi plac decât bine fierţi.

Continuându-şi lectura, Domnul Smith plescăie.

DOAMNA SMITH: Peştele era proaspăt. M-am lins pe buze. Am luat de două ori. Ba nu, de trei ori. De-asta mă tot duc la closet. Şi tu ai luat de trei ori. A treia oară însă tu ai luat mai puţin decât primele două dăţi, în timp ce eu am luat mult mai mult. În seara asta am mâncat mai mult decât tine. Cum îţi explici? De obicei, tu eşti cel care mănâncă mai mult. Nu pofta de mâncare îţi lipseşte ţie.

Continuându-şi lectura, Domnul Smith plescăie.

DOAMNA SMITH: Şi totuşi, supa era poate un pic prea sărată. Avea mai multă sare ca tine. Ha! ha! ha! Şi în plus avea prea mult praz şi prea puţină ceapă. Îmi pare rău că nu i-am sugerat lui Mary să pună şi-un pic de anason. Data viitoare ştiu ce-am de făcut.

Continuându-şi lectura, Domnul Smith plescăie.

DOAMNA SMITH: Băieţelul nostru ar fi vrut să bea bere, o să-i placă să tragă la măsea, cu tine seamănă. L-ai

văzut cum stătea cu ochii lipiți de sticlă? Dar eu i-am turnat în pahar apă din cană. Îi era sete și a băut. Helen seamănă cu mine: e bună gospodină, econoamă, cântă la pian. Nu cere niciodată bere englezească. E la fel ca fetița noastră cea mică, ea bea numai lapte și nu mănâncă decât terci. Se vede că n-are decât doi ani. O cheamă Peggy.

Tarta cu gutui și fasole a fost delicioasă. La desert ar fi mers, poate, un păhărel de vin de Bourgogne australian, dar n-am pus vinul pe masă ca să nu dau copiilor un exemplu rău de lăcomie. Trebuie învățați să fie sobri și cumpătați în viață.

Continuându-și lectura, Domnul Smith plescăie.

DOAMNA SMITH: Mrs. Parker cunoaște un băcan bulgar; îl cheamă Popoșev Rosenfeld și a sosit de curând de la Constantinopol. E mare specialist în iaurt. A absolvit școala de iaurgerie de la Adrianopol. Mâine mă duc să cumpăr de la el o strachină mare cu iaurt bulgăresc folcloric. Nu prea găsești aici, la marginea Londrei, lucruri de-astea.

Continuându-și lectura, Domnul Smith plescăie.

DOAMNA SMITH: Iaurtul e ideal pentru stomac, rinichi, apendicită și apoteoză. Mi-a spus-o doctorul Mackenzie-King, care îi îngrijește pe copiii vecinilor noștri, familia Johns. E un medic bun. Poți să ai încredere în el. Nu recomandă decât medicamentele pe care le-a încercat pe pielea lui. Înainte să-l opereze pe Parker, s-a operat el însuși de ficat, cu toate că nu era deloc bolnav.

DOMNUL SMITH: Cum se face atunci că doctorul a scăpat şi Parker a murit?

DOAMNA SMITH: Pentru că operaţia a reuşit la doctor şi n-a reuşit la Parker.

DOMNUL SMITH: Atunci Mackenzie nu-i doctor bun. Operaţia ar fi trebuit să reuşească la amândoi, sau amândoi ar fi trebuit să se cureţe.

DOAMNA SMITH: De ce?

DOMNUL SMITH: Un doctor conştiincios trebuie să moară odată cu bolnavul, dacă nu se pot vindeca împreună. Un comandant de navă piere odată cu vaporul, înghiţit de valuri. Nu-i supravieţuieşte.

DOAMNA SMITH: Nu poţi să compari un bolnav cu un vapor.

DOMNUL SMITH: De ce nu? Vaporul are şi el bolile lui; oricum, doctorul tău e sănătos ca un vapor; un motiv în plus pentru care trebuia să piară în acelaşi timp cu bolnavul, la fel ca doctorul şi vaporul lui.

DOAMNA SMITH: Ah! La asta nu m-am gândit... Poate că ai dreptate... şi atunci care-i concluzia?

DOMNUL SMITH: Toţi doctorii sunt nişte şarlatani. Şi bolnavii la fel, cu toţii. În Anglia, numai marina e cinstită.

DOAMNA SMITH: Dar nu şi marinarii.

DOMNUL SMITH: Bineînţeles. *(Pauză.)*

DOMNUL SMITH, *fără să se despartă de ziar*: Nu pricep un lucru. De ce în ziar, la rubrica de stare civilă, se trece întotdeauna vârsta persoanelor decedate şi niciodată vârsta nou-născuţilor? E absurd.

DOAMNA SMITH: Nu m-am întrebat niciodată!

Alt moment de tăcere. Pendula bate de şapte ori. Tăcere. Pendula bate de trei ori. Tăcere. Pendula nu bate deloc.

DOMNUL SMITH, *cufundat mai departe în ziarul lui*: Ia te uită, scrie c-a murit Bobby Watson.

DOAMNA SMITH: Doamne, săracul, când a murit?

DOMNUL SMITH: Ce te miri aşa? Doar ştiai. A murit acum doi ani. Am fost la înmormântarea lui acum un an şi jumătate, tu nu-ţi aduci aminte?

DOAMNA SMITH: Sigur că-mi aduc aminte. Mi-am amintit imediat, dar nu înţeleg de ce-ai fost tu aşa surprins c-ai văzut asta în ziar.

DOMNUL SMITH: Nu scrie în ziar. Au trecut deja trei ani de când am vorbit despre decesul lui. Mi-am amintit prin asociaţie de idei!

DOAMNA SMITH: Păcat! Era aşa bine conservat.

DOMNUL SMITH: Era cel mai frumos cadavru din Marea Britanie! Nu-şi arăta deloc vârsta. Săracul Bobby, murise de patru ani şi tot mai era cald. Un adevărat cadavru viu. Şi ce vesel era!

DOAMNA SMITH: Săraca Bobby.

DOMNUL SMITH: Vrei să zici săracul Bobby.

DOAMNA SMITH: Nu, eu mă gândeam la soţia lui. O chema Bobby, la fel ca pe el, Bobby Watson. Fiindcă aveau acelaşi nume, nici nu-i puteai deosebi când îi vedeai împreună. Abia după moartea lui s-a putut afla cu adevărat care-i unul şi care-i altul. Dar până şi-n ziua de azi mai sunt unii care o confundă cu mortul şi-i prezintă condoleanţe. Tu o cunoşti?

DOMNUL SMITH: N-am văzut-o decât o singură dată, din întâmplare, la înmormântarea lui Bobby.

DOAMNA SMITH: Eu n-am văzut-o niciodată. E frumoasă?

DOMNUL SMITH: Are trăsături regulate şi totuşi nu se poate spune că-i frumoasă. E prea înaltă şi prea voinică. Trăsăturile ei nu sunt regulate, şi totuşi se poate spune că e foarte frumoasă. E cam pirpirie şi cam slăbuţă. E profesoară de canto.

Pendula bate de cinci ori. Tăcere prelungită.

DOAMNA SMITH: Şi când au ei de gând să se căsătorească?

DOMNUL SMITH: La primăvară, cel târziu.

DOAMNA SMITH: Trebuie să mergem la cununia lor.

DOMNUL SMITH: Trebuie să le facem un cadou de nuntă. Mă întreb ce.

DOAMNA SMITH: Şi dacă le-am dărui una din cele şapte tăvi de argint pe care le-am primit cadou la nunta noastră şi care nu ne-au folosit niciodată la nimic?

Moment scurt de tăcere. Pendula bate de două ori.

DOAMNA SMITH: E trist pentru ea c-a rămas văduvă aşa tânără.

DOMNUL SMITH: Noroc că n-au avut copii.

DOAMNA SMITH: Asta le mai lipsea! Copii! Ce s-ar fi făcut săraca femeie cu ei!

DOMNUL SMITH: E încă tânără. Se poate recăsători. Îi stă aşa bine în doliu!

DOAMNA SMITH: Şi de copii cine o să aibă grijă? Doar ştii că au un băiat şi o fată. Cum îi cheamă?

DOMNUL SMITH: Bobby şi Bobby, la fel ca pe părinţi. Unchiul lui Bobby Watson, bătrânul Bobby Watson, e bogat şi îl iubeşte pe băiat. S-ar putea ocupa de educaţia lui Bobby.

DOAMNA SMITH: Aşa ar fi normal. Şi mătuşa lui Bobby Watson, bătrâna Bobby Watson, s-ar putea ocupa, la rândul ei, de educaţia lui Bobby Watson, fiica lui Bobby Watson. În felul ăsta, Bobby, mama lui Bobby Watson, s-ar putea recăsători. Are pe cineva în vedere?

DOMNUL SMITH: Da, pe un văr de-al lui Bobby Watson.

DOAMNA SMITH: Care? Bobby Watson?

DOMNUL SMITH: Tu despre care Bobby Watson vorbeşti?

DOAMNA SMITH: Bobby Watson, fiul bătrânului Bobby Watson, celălalt unchi al lui Bobby Watson, mortul.

DOMNUL SMITH: Ah, nu, nu de el e vorba... De altul. De Bobby Watson, fiul bătrânei Bobby Watson, mătuşa lui Bobby Watson, mortul.

DOAMNA SMITH: Vorbeşti cumva de Bobby Watson comis-voiajorul?

DOMNUL SMITH: Toţi Bobby Watsonii sunt comis-voiajori.

DOAMNA SMITH: Grea meserie! Şi totuşi ies bani frumoşi.

DOMNUL SMITH: Da, când nu e concurenţă.

DOAMNA SMITH: Şi când nu-i concurenţă?

DOMNUL SMITH: Marţea, joia şi marţea.

DOAMNA SMITH: Oho! trei zile pe săptămână? Şi ce face Bobby Watson atunci?

DOMNUL SMITH: Se odihneşte, doarme.

DOAMNA SMITH: Păi de ce nu lucrează în astea trei zile, dacă tot nu-i concurenţă?

DOMNUL SMITH: De unde vrei să le ştiu eu pe toate? Nu pot să răspund la toate întrebările tale idioate!

DOAMNA SMITH, *ofensată*: Spui asta ca să mă jigneşti?

DOMNUL SMITH, *zâmbind larg*: Ştii bine că nu.

DOAMNA SMITH: Toți bărbații sunt la fel! Stați toată ziua cu țigara în gură sau vă dați cu pudră și cu ruj pe buze de cincizeci de ori pe zi, asta dacă nu beți în neștire!

DOMNUL SMITH: Dar ce-ai zice tu dacă i-ai vedea pe bărbați făcând la fel ca femeile, fumând toată ziua, dându-se cu pudră și cu ruj pe buze, și bând whisky?

DOAMNA SMITH: Pe mine asta mă lasă rece! Dar dacă o spui ca să mă scoți din sărite, să știi că... nu-mi plac deloc glumele-astea, știi foarte bine!

*Aruncă ciorapii cât colo și-și arată dinții. Se ridică.**

DOMNUL SMITH, *se ridică la rândul său, se îndreaptă spre soția lui; cu tandrețe*: Ah, puișorul meu fript, de ce scoți tu flăcări pe nări! Știi bine c-o spun în glumă! *(O cuprinde de talie și o îmbrățișează.)* Ce pereche ridicolă de bătrâni îndrăgostiți suntem și noi! Hai să stingem lumina și să facem nani!

Scena II

ACEIAȘI *și* MARY

MARY, *intrând*: Eu sunt menajera. Am petrecut o după-amiază foarte plăcută. Am fost la cinema cu un bărbat și am văzut un film cu femei. De la cinema ne-am dus să bem rachiu și lapte, pe urmă am citit ziarul.

DOAMNA SMITH: Sper că ai petrecut o după-amiază foarte plăcută, te-ai dus la cinema cu un bărbat și ai băut rachiu și lapte.

DOMNUL SMITH: Și ziarul!

---

* În spectacolul pus în scenă de Nicolas Bataille, doamna Smith nu rânjea, nu azvârlea ciorapii prea departe. (*N. a.*)

MARY: Doamna şi domnul Martin, invitaţii dumneavoastră, sunt la uşă. Mă aşteptau. N-au îndrăznit să intre singuri. Astă-seară trebuiau să cineze cu dumneavoastră.

DOAMNA SMITH: Ah, da. Îi aşteptam. Ne era foame. Când am văzut că nu mai vin, era cât pe ce să mâncăm fără ei. N-am pus nimic în gură toată ziua. N-ar fi trebuit să pleci!

MARY: Dumneavoastră mi-aţi dat voie.

DOMNUL SMITH: Fără voia noastră!

MARY, *izbucneşte în râs. Apoi plânge. Zâmbeşte.* Mi-am cumpărat o oală de noapte.

DOAMNA SMITH: Dragă Mary, deschide uşa, te rog, şi pofteşte-i pe domnul şi doamna Martin. Noi ne îmbrăcăm imediat.

Doamna şi Domnul Smith ies prin dreapta. Mary deschide uşa din stânga, prin care intră Domnul şi Doamna Martin.

Scena III

MARY, *soţii* MARTIN

MARY: La ora asta se vine! Nu-i politicos să-ntârzii. Trebuie să vii la timp. S-a-nţeles? Acum, că tot aţi venit, luaţi loc şi aşteptaţi. *(Iese.)*

Scena IV

ACEIAŞI, *cu excepţia lui* MARY

Doamna şi Domnul Martin se aşază unul în faţa celuilalt, fără să-şi vorbească. Îşi zâmbesc timid.

DOMNUL MARTIN *(dialogul care urmează trebuie rostit cu o voce tărăgănată, monotonă, puţin cântat, fără nici o*

nuanță)*: Mă scuzați, doamnă, dar am impresia, dacă nu mă-nșel, că v-am mai întâlnit undeva.

DOAMNA MARTIN: Şi mie, domnule, mi se pare că v-am mai întâlnit undeva.

DOMNUL MARTIN: Nu v-am zărit cumva din întâmplare, doamnă, la Manchester?

DOAMNA MARTIN: Tot ce se poate. Eu sunt din Manchester! Dar nu-mi aduc prea bine aminte, domnule, n-aş putea spune dacă v-am zărit sau nu.

DOMNUL MARTIN: Dumnezeule, ce ciudat! Şi eu sunt tot din Manchester, doamnă!

DOAMNA MARTIN: Ce ciudat!

DOMNUL MARTIN: Ce ciudat!... Numai că eu, doamnă, am plecat din Manchester acum vreo cinci săptămâni.**

DOAMNA MARTIN: Ce ciudat! Ce coincidență bizară! Şi eu, domnule, am plecat din Manchester tot acum vreo cinci săptămâni.

DOMNUL MARTIN: Am luat trenul de la jumătate după opt dimineața, care ajunge la Londra la un sfert înainte de cinci, doamnă.

DOAMNA MARTIN: Ce ciudat! Ce bizar! Şi ce coincidență! Şi eu, domnule, am luat acelaşi tren!

DOMNUL MARTIN: Dumnezeule, ce ciudat! atunci poate că v-am văzut în tren, doamnă?

---

* În spectacolul pus în scenă de Nicolas Bataille, acest dialog a fost rostit şi jucat pe un ton şi într-un stil sincer tragice. (*N. a.*)

** În spectacol, în loc de „acum vreo cinci săptămâni" (*il y a cinq semaines, environ*) s-a rostit „acum cinci săptămâni, în balon" (*il y a cinq semaines, en ballon*). (*N. a.*)

DOAMNA MARTIN: Tot ce se poate, nu-i exclus, e plauzibil şi, la urma urmei, de ce nu!... Dar nu-mi aduc deloc aminte, domnule!

DOMNUL MARTIN: Am călătorit cu clasa a doua, doamnă. În Anglia nu există clasa a doua, dar eu călătoresc totuşi cu clasa a doua.

DOAMNA MARTIN: Ce bizar, ce ciudat şi ce coincidenţă! Şi eu, domnule, am călătorit tot cu clasa a doua!

DOMNUL MARTIN: Ce ciudat! Poate că totuşi ne-am întâlnit la clasa a doua, stimată doamnă.

DOAMNA MARTIN: Tot ce se poate, nu-i deloc exclus. Dar nu-mi amintesc prea bine, stimate domn!

DOMNUL MARTIN: Locul meu era în vagonul opt, compartimentul şase, doamnă!

DOAMNA MARTIN: Ce ciudat! Şi locul meu era tot în vagonul opt, compartimentul şase, stimate domn!

DOMNUL MARTIN: Ce ciudat şi ce coincidenţă bizară! Poate că ne-am întâlnit în compartimentul şase, stimată doamnă?

DOAMNA MARTIN: Tot ce se poate, la urma urmei! Dar nu-mi aduc aminte, stimate domn!

DOMNUL MARTIN: La drept vorbind, stimată doamnă, nici eu nu-mi aduc aminte, dar e posibil să ne fi văzut acolo şi, dacă mă gândesc bine, mi se pare chiar foarte posibil!

DOAMNA MARTIN: Oh! Într-adevăr, desigur, într-adevăr, domnule!

DOMNUL MARTIN: Ce ciudat!... Am avut locul trei, lângă fereastră, stimată doamnă.

DOAMNA MARTIN: Oh, Dumnezeule, ce ciudat şi ce bizar, eu am avut locul şase, lângă fereastră, în faţa dumneavoastră, stimate domn.

DOMNUL MARTIN: Oh, Dumnezeule, ce ciudat şi ce coincidenţă!... Prin urmare am stat vizavi, stimată doamnă! Acolo trebuie să ne fi văzut!

DOAMNA MARTIN: Ce ciudat! E posibil, dar nu-mi aduc aminte, domnule!

DOMNUL MARTIN: La drept vorbind, stimată doamnă, nici eu nu-mi aduc aminte. Şi totuşi, e foarte posibil să ne fi văzut cu ocazia asta.

DOAMNA MARTIN: E adevărat, dar nu sunt deloc sigură, domnule.

DOMNUL MARTIN: Stimată doamnă, nu cumva dumneavoastră eraţi doamna care m-a rugat să-i pun valiza în plasa de bagaje, mi-a mulţumit apoi şi mi-a dat voie să-mi aprind o ţigară?

DOAMNA MARTIN: Ba da, eu trebuie să fi fost, domnule! Ce ciudat, ce ciudat şi ce coincidenţă!

DOMNUL MARTIN: Ce ciudat, ce bizar, ce coincidenţă! Atunci, poate că ne-am cunoscut în acel moment, doamnă?

DOAMNA MARTIN: Ce ciudat şi ce coincidenţă! Tot ce se poate, stimate domn. Şi totuşi, nu cred că-mi amintesc.

DOMNUL MARTIN: Nici eu, doamnă.

Moment de tăcere. Pendula bate 2-1.

DOMNUL MARTIN: De când am sosit la Londra, locuiesc pe strada Bromfield, stimată doamnă.

DOAMNA MARTIN: Ce ciudat, ce bizar! Şi eu, de când am sosit la Londra, tot pe strada Bromfield locuiesc, stimate domn.

DOMNUL MARTIN: Ce ciudat, dar atunci, dar atunci poate că ne-am întâlnit pe strada Bromfield, stimată doamnă.

DOAMNA MARTIN: Ce ciudat; ce bizar! Tot ce se poate, la urma urmei! Dar nu-mi aduc aminte, stimate domn.

DOMNUL MARTIN: Eu locuiesc la numărul 19, stimată doamnă.

DOAMNA MARTIN: Ce ciudat, şi eu tot la numărul 19 locuiesc, stimate domn.

DOMNUL MARTIN: Dar atunci, dar atunci, dar atunci poate că poate că, dar atunci, dar atunci, poate ne-am văzut în casa asta, stimată doamnă?

DOAMNA MARTIN: Tot ce se poate, dar nu-mi aduc aminte, stimate domn.

DOMNUL MARTIN: Apartamentul meu se află la etajul cinci, e numărul opt, stimată doamnă.

DOAMNA MARTIN: Ce ciudat, Dumnezeule, ce bizar! Şi ce coincidenţă! Şi eu locuiesc tot la etajul cinci, apartamentul opt, stimate domn!

DOMNUL MARTIN, *căzând pe gânduri*: Ce ciudat, ce ciudat, ce ciudat şi ce coincidenţă! Ştiţi, în dormitor am un pat. Patul e acoperit cu o plapumă verde. Camera asta cu patul şi plapuma verde se află la capătul coridorului, între closet şi bibliotecă, stimată doamnă!

DOAMNA MARTIN: Ce coincidenţă, ah, Dumnezeule, ce coincidenţă! Şi dormitorul meu are tot un pat cu plapumă verde şi se află la capătul coridorului, între closet, stimate domn, şi bibliotecă!

DOMNUL MARTIN: Ce ciudat, bizar, straniu! Atunci, doamnă, locuim în aceeaşi cameră şi dormim în acelaşi pat, stimată doamnă. Poate că acolo ne-am întâlnit!

DOAMNA MARTIN: Ce ciudat şi ce coincidenţă! Tot ce se poate, acolo ne-om fi întâlnit, şi poate chiar noaptea trecută. Dar nu-mi aduc aminte, stimate domn!

DOMNUL MARTIN: Eu am o fetiță, fetița mea locuiește cu mine, stimată doamnă. Are doi ani, e blondă, are un ochi alb și un ochi roșu, e tare frumușică și o cheamă Alice, stimată doamnă.

DOAMNA MARTIN: Ce coincidență bizară! Și eu am o fetiță, are doi ani, un ochi alb și un ochi roșu, e tare frumușică și o cheamă tot Alice, stimate domn!

DOMNUL MARTIN, *aceeași voce tărăgănată, monotonă*: Ce ciudat și ce coincidență! Și ce bizar! Poate că-i aceeași, stimată doamnă!

DOAMNA MARTIN: Ce ciudat! Tot ce se poate, stimate domn.

Moment prelungit de tăcere... Pendula bate de douăzeci și nouă de ori.

DOMNUL MARTIN, *după ce a cugetat îndelung, se ridică încet și, fără să se grăbească, se îndreaptă spre Doamna Martin, care, surprinsă de aerul solemn al Domnului Martin, se ridică, la rândul ei, foarte încet; Domnul Martin, cu aceeași voce tărăgănată, monotonă, vag cântătoare*: Atunci, stimată doamnă, cred că nu mai încape nici o îndoială, ne-am mai văzut, iar dumneavoastră sunteți chiar soția mea... Elizabeth, te-am regăsit!

Doamna Martin se apropie de Domnul Martin fără să se grăbească. Se îmbrățișează fără vreo expresie. Pendula bate o dată, foarte tare. Bătaia pendulei trebuie să fie atât de puternică încât să-i facă pe spectatori să tresară. Soții Martin n-o aud.

DOAMNA MARTIN: Donald, tu ești, *darling*!

Se așază în același fotoliu, îmbrățișați, și adorm. Pendula mai bate de câteva ori. Mary intră în scenă încet, pe vârfuri, duce degetul la buze și se adresează publicului.

Scena V

ACEIAȘI *și* MARY

MARY: Acum Elizabeth și Donald sunt prea fericiți ca să mă poată auzi. Pot deci să vă dezvălui un secret. Elizabeth nu-i Elizabeth, Donald nu-i Donald. Iată dovada: copilul despre care vorbește Donald nu este fiica Elizabethei, nu-i aceeași persoană. Fetița lui Donald are un ochi alb și unul roșu, la fel ca fetița Elizabethei. Numai că, în timp ce copilul lui Donald are ochiul alb în dreapta și ochiul roșu în stânga, copilul Elizabethei are ochiul roșu în dreapta și ochiul alb în stânga! Deci tot eșafodajul de argumente al lui Donald se prăbușește ciocnindu-se de acest ultim obstacol care spulberă întreaga teorie. În ciuda coincidențelor extraordinare ce par probe irefutabile, Donald și Elizabeth, nefiind părinții aceluiași copil, nu sunt Donald și Elizabeth. Degeaba crede el că e Donald, degeaba se crede ea Elizabeth. Degeaba crede el că ea e Elizabeth. Degeaba crede ea că el e Donald. Se înșală amarnic. Dar cine e adevăratul Donald? Cine-i adevărata Elizabeth? Și cine are interesul să perpetueze această confuzie? Habar n-am. Mai bine nu încercăm să aflăm. Să lăsăm lucrurile așa cum sunt. *(Face câțiva pași spre ușă, apoi revine și se adresează publicului:)* Numele meu adevărat e Sherlock Holmes. *(Iese.)*

Scena VI

ACEIAŞI, *cu excepţia lui* MARY

Pendula bate cât vrea ea. După multă vreme, Doamna şi Domnul Martin se desprind din îmbrăţişare şi îşi reiau locurile de la început.

DOMNUL MARTIN: Hai să uităm, *darling*, tot ce nu s-a-ntâmplat între noi şi, acum că ne-am regăsit, să-ncercăm să nu ne mai pierdem şi să trăim la fel ca pân-acum.

DOAMNA MARTIN: *Yes, darling.*

Scena VII

ACEIAŞI *şi soţii* SMITH

Doamna şi Domnul Smith intră prin dreapta; nici o schimbare în îmbrăcăminte.

DOAMNA SMITH: Bună seara, dragi prieteni! Iertaţi-ne că v-am făcut s-aşteptaţi atâta. Ne-am gândit că trebuie să vă acordăm onorurile la care aveţi tot dreptul şi, imediat ce-am aflat că binevoiţi să ne faceţi plăcerea de-a veni neanunţaţi, ne-am grăbit să ne îmbrăcăm în hainele de gală.

DOMNUL SMITH, *furios*: N-am pus nimic în gură toată ziua. De patru ore vă aşteptăm. De ce-aţi întârziat?

Doamna şi Domnul Smith se aşază în faţa oaspeţilor. Pendula subliniază replicile, mai mult sau mai puţin accentuat, după caz.

Soţii Martin, mai ales ea, au un aer stânjenit şi timid. De aceea conversaţia se înfiripă cu dificultate iar cuvintele vin,

la început, cu greu. O tăcere jenată la început, apoi alte tăceri și ezitări.

DOMNUL SMITH: Hm. *(Tăcere.)*

DOAMNA SMITH: Hm, hm. *(Tăcere.)*

DOAMNA MARTIN: Hm, hm, hm. *(Tăcere.)*

DOMNUL MARTIN: Hm, hm, hm, hm. *(Tăcere.)*

DOAMNA MARTIN: Ce chestie! *(Tăcere.)*

DOMNUL MARTIN: Suntem cu toții răciți. *(Tăcere.)*

DOMNUL SMITH: Totuși nu-i frig. *(Tăcere.)*

DOAMNA SMITH: Nu trage deloc. *(Tăcere.)*

DOMNUL MARTIN: Oh, nu, slavă Domnului. *(Tăcere.)*

DOMNUL SMITH: Of, of, of, of, of. *(Tăcere.)*

DOMNUL MARTIN: Sunteți trist? *(Tăcere.)*

DOAMNA SMITH: Nu. Se plictisește. *(Tăcere.)*

DOAMNA MARTIN: Vai, domnule, la vârsta dumneavoastră n-ar fi cazul. *(Tăcere.)*

DOMNUL SMITH: Inima nu cunoaște vârstă. *(Tăcere.)*

DOMNUL MARTIN: E-adevărat. *(Tăcere.)*

DOAMNA SMITH: Așa se spune. *(Tăcere.)*

DOAMNA MARTIN: Se spune și pe dos. *(Tăcere.)*

DOMNUL SMITH: Adevărul e undeva la mijloc. *(Tăcere.)*

DOMNUL MARTIN: Corect. *(Tăcere.)*

DOAMNA SMITH, *soților Martin*: Dumneavoastră care călătoriți atât de mult aveți fără îndoială lucruri interesante de povestit.

DOMNUL MARTIN, *soției lui*: Spune, draga mea, ce-ai văzut tu azi?

DOAMNA MARTIN: N-are rost, n-or să mă creadă.

DOMNUL SMITH: Acuma n-o să punem la îndoială buna dumneavoastră credință!

DOAMNA SMITH: Ne jigniți dacă vă închipuiți una ca asta.

DOMNUL MARTIN, *soției lui*: I-ai jigni, draga mea, dacă ți-ai închipui...

DOAMNA MARTIN, *cu grație*: Ei bine, azi mi-a fost dat să văd un lucru extraordinar. Ceva incredibil.

DOMNUL MARTIN: Hai, spune, draga mea.

DOMNUL SMITH: Vai, ce-o să ne mai distrăm!

DOAMNA SMITH: Mă rog.

DOAMNA MARTIN: Ei bine, azi, când m-am dus la piață să cumpăr zarzavat, care pe zi ce trece e tot mai scump...

DOAMNA SMITH: Unde o s-ajungem!

DOMNUL SMITH: N-o întrerupe, scârba mea dragă.

DOAMNA MARTIN: Am văzut, pe stradă, lângă o cafenea, un domn bine îmbrăcat, la vreo cincizeci de ani, poate nici atât, care...

DOMNUL SMITH: Care ce?

DOAMNA SMITH: Care ce?

DOMNUL SMITH: N-o întrerupe, draga mea, eşti infectă.

DOAMNA SMITH: Dragul meu, tu ai întrerupt-o primul, mitocanule.

DOMNUL MARTIN: Sssst. *(Soției lui:)* Ce făcea domnul?

DOAMNA MARTIN: Ei bine, o să ziceți că fabulez, pusese un genunchi jos şi stătea aplecat.

DOMNUL MARTIN, DOMNUL SMITH, DOAMNA SMITH: Oooh!

DOAMNA MARTIN: Da, aplecat.

DOMNUL SMITH: Nu se poate!

DOAMNA MARTIN: Ba da, aplecat. M-am apropiat de el să văd ce face...

DOMNUL SMITH: Şi?

DOAMNA MARTIN: Îşi lega şiretul la pantof.

CEILALȚI TREI: Fantastic!

DOMNUL SMITH: Dacă nu-mi spuneați dumneavoastră, n-aș fi crezut.

DOMNUL MARTIN: De ce nu? Vezi altele și mai și când umbli prin oraș. De pildă, azi, chiar eu am văzut în metrou, pe-o banchetă, un domn care citea liniștit ziarul.

DOAMNA SMITH: Ce tip original!

DOMNUL SMITH: Poate că era același! *(Se aude soneria de la intrare.)*

DOMNUL SMITH: Ia te uită, sună.

DOAMNA SMITH: Trebuie să fie cineva. Mă duc să văd. *(Se duce să vadă. Deschide ușa și revine.)* Nimeni. *(Se așază la loc.)*

DOMNUL MARTIN: Vă mai dau un exemplu... *(Soneria.)*

DOMNUL SMITH: Ia te uită, sună.

DOAMNA SMITH: Trebuie să fie cineva. Mă duc să văd. *(Se duce să vadă. Deschide ușa și revine.)* Nimeni. *(Se așază la loc.)*

DOMNUL MARTIN, *care a uitat unde rămăsese*: Ăăă...

DOAMNA MARTIN: Ziceai că ne mai dai un exemplu.

DOMNUL MARTIN: Ah, da... *(Soneria.)*

DOMNUL SMITH: Ia te uită, sună.

DOAMNA SMITH: Eu nu mai deschid.

DOMNUL SMITH: Dar trebuie să fie cineva!

DOAMNA SMITH: Prima oară n-a fost nimeni. Nici a doua oară. De ce crezi că acum e cineva?

DOMNUL SMITH: Fiindcă a sunat!

DOAMNA MARTIN: Nu-i un motiv.

DOMNUL MARTIN: Cum adică? Dacă se aude soneria la ușă înseamnă că e cineva la ușă care sună ca să i se deschidă ușa.

DOAMNA MARTIN: Nu întotdeauna. Aţi văzut adineaori!...

DOMNUL MARTIN: De cele mai multe ori e.

DOMNUL SMITH: Eu, când mă duc la cineva, sun ca să intru. Cred că toată lumea face la fel şi de fiecare dată când se aude soneria înseamnă că e cineva.

DOAMNA SMITH: E adevărat în teorie. În realitate lucrurile stau altfel. Doar ai văzut adineaori.

DOAMNA MARTIN: Soţia dumneavoastră are dreptate.

DOMNUL MARTIN: Ah, voi femeile, săriţi mereu una în apărarea alteia.

DOAMNA SMITH: Bine, mă duc să văd, ca să nu zici că sunt încăpăţânată. Dar ai să vezi că nu-i nimeni! *(Se duce să vadă. Deschide uşa şi o închide la loc.)* Poftim, nu-i nimeni.

Revine la locul ei.

DOAMNA SMITH: Ah! bărbaţii ăştia, vor mereu să aibă dreptate şi mereu o dau în bară! *(Se aude din nou soneria.*)*

DOMNUL SMITH: Ia te uită, sună. Trebuie să fie cineva.

DOAMNA SMITH, *care face o criză de furie*: Nu mă mai trimite să deschid. Ai văzut că m-am dus degeaba. Experienţa ne demonstrează că atunci când se-aude soneria nu-i nimeni.

DOAMNA MARTIN: Nimeni. Niciodată.

DOMNUL MARTIN: Nu-i sigur.

DOMNUL SMITH: Ba chiar e fals. De cele mai multe ori, când se aude soneria la uşă, înseamnă că e cineva.

---

* În spectacol, la acest nou sunet al soneriei, toţi patru se ridică deodată, brusc, alarmaţi. Se aşază la loc, în timp ce Domnul Smith se duce să deschidă. (*N. a.*)

DOAMNA SMITH: O ține tot pe-a lui!

DOAMNA MARTIN: Și al meu e tare încăpățânat.

DOMNUL SMITH: Ba e cineva.

DOMNUL MARTIN: Nu-i exclus.

DOAMNA SMITH, *soțului ei*: Ba nu.

DOMNUL SMITH: Ba da.

DOAMNA SMITH: Îți spun eu că nu. În orice caz, n-ai să mă mai deranjezi aiurea. Dacă vrei să vezi, du-te tu!

DOMNUL SMITH: Mă duc.

Doamna Smith ridică din umeri. Doamna Martin dă din cap.

DOMNUL SMITH, *deschide*: Ah! *how do you do*! *(Aruncă o privire spre Doamna Smith și spre soții Martin care sunt cu toții surprinși.)* E căpitanul de pompieri!

Scena VIII

ACEIAȘI, CĂPITANUL DE POMPIERI

POMPIERUL *(are, bineînțeles, o cască enormă care strălucește și poartă uniformă)*: Bună ziua, doamnelor și domnilor. *(Ceilalți rămân încă puțin surprinși. Supărată, Doamna Smith întoarce capul și nu răspunde la salut.)* Bună ziua, doamnă Smith. Mi se pare mie, sau sunteți supărată?

DOAMNA SMITH: Oh!

DOMNUL SMITH: Soția mea, vedeți dumneavoastră... se simte ușor jignită fiindcă n-a avut dreptate.

DOMNUL MARTIN: Domnule căpitan de pompieri, aici a avut loc o dispută între doamna și domnul Smith.

DOAMNA SMITH, *Domnului Martin*: Ce vă băgați! *(Domnului Smith:)* Nu-i amesteca, te rog, pe străini în certurile noastre de familie.

DOMNUL SMITH: Oh, scumpa mea, nu face din ţânţar armăsar. Căpitanul este un vechi prieten de familie. Maică-sa îmi făcea curte, pe taică-su l-am cunoscut. M-a rugat să i-o dau de nevastă pe fiică-mea, atunci când o să am una. A murit aşteptând.

DOMNUL MARTIN: Nu e nici vina dumnealui şi nici vina dumneavoastră.

POMPIERUL: În fine, despre ce e vorba?

DOAMNA SMITH: Soţul meu pretindea...

DOMNUL SMITH: Ba tu pretindeai.

DOMNUL MARTIN: Da, ea.

DOAMNA MARTIN: Ba el.

POMPIERUL: Nu vă enervaţi. Spuneţi-mi dumneavoastră, doamnă Smith.

DOAMNA SMITH: Ei bine, uitaţi despre ce e vorba... Mă cam jenez să-mi deschid sufletul, dar, la urma urmei, un adevărat pompier e şi un duhovnic.

POMPIERUL: Vă ascult.

DOAMNA SMITH: Ne certam fiindcă soţul meu spunea că, atunci când se-aude soneria la uşă, întotdeauna e cineva.

DOMNUL MARTIN: E plauzibil.

DOAMNA SMITH: Iar eu spuneam că de fiecare dată când sună nu e nimeni.

DOAMNA MARTIN: Poate să pară straniu.

DOAMNA SMITH: Totuşi e un lucru dovedit, şi nu prin demonstraţii teoretice, ci prin fapte.

DOMNUL SMITH: Ba e fals, din moment ce pompierul se află aici. A sunat, i-am deschis, era acolo.

DOAMNA MARTIN: Când?

DOMNUL MARTIN: Chiar atunci.

DOAMNA SMITH: Da, numai că abia după ce s-a auzit soneria a patra oară am găsit pe cineva. Iar a patra oară nu se pune la socoteală.

DOAMNA MARTIN: Niciodată. Numai primele trei intră la socoteală.

DOMNUL SMITH: Domnule căpitan, permiteți-mi și mie să vă pun câteva întrebări.

POMPIERUL: Vă rog.

DOMNUL SMITH: Atunci când v-am deschis și v-am văzut, chiar dumneavoastră ați sunat?

POMPIERUL: Da, eu.

DOMNUL MARTIN: Erați la ușă? Ați sunat ca să intrați?

POMPIERUL: Nu neg.

DOMNUL SMITH, *soției lui, victorios*: Vezi? Am avut dreptate. Când se aude soneria înseamnă că sună cineva. Nu poți spune că domnul căpitan nu-i cineva.

DOAMNA SMITH: Asta în nici un caz. Îți repet însă că eu vorbeam doar despre primele trei dăți, fiindcă a patra nu se pune la socoteală.

DOAMNA MARTIN: Dar când a sunat prima oară, dumneavoastră erați?

POMPIERUL: Nu, nu eram eu.

DOAMNA MARTIN: Păi, vedeți? Suna și nu era nimeni.

DOMNUL MARTIN: Poate era altcineva?

DOMNUL SMITH: Stăteați de mult la ușă?

POMPIERUL: De trei sferturi de oră.

DOMNUL SMITH: Și n-ați văzut pe nimeni?

POMPIERUL: Pe nimeni. Sunt sigur.

DOAMNA MARTIN: Ați auzit soneria a doua oară?

POMPIERUL: Da, nici atunci n-am fost eu. Și tot nu era nimeni.

DOAMNA SMITH: Uraaa! Am avut dreptate.

DOMNUL SMITH, *soției lui*: Nu te grăbi. *(Pompierului:)* Și ce făceați la ușă?

POMPIERUL: Nimic. Stăteam. Mă gândeam la o groază de lucruri.

DOMNUL MARTIN, *Pompierului*: Dar a treia oară... nu dumneavoastră ați sunat?

POMPIERUL: Ba da, eu.

DOMNUL SMITH: Totuși, când am deschis ușa, nu v-am văzut.

POMPIERUL: Fiindcă m-am ascuns... ca să fac și eu o glumă.

DOAMNA SMITH: Nu glumiți, domnule căpitan. Situația e prea gravă.

DOMNUL MARTIN: Până la urmă tot nu știm dacă, atunci când sună la ușă, e sau nu e cineva.

DOAMNA SMITH: Nu-i nimeni niciodată.

DOMNUL SMITH: E-ntotdeauna cineva.

POMPIERUL: Lăsați că vă-mpac eu. Amândoi aveți oarecum dreptate. Atunci când sună la ușă, uneori e cineva, alteori nu-i nimeni.

DOMNUL MARTIN: Mi se pare logic.

DOAMNA MARTIN: Și mie.

POMPIERUL: De fapt, lucrurile sunt simple. *(Soților Smith:)* Hai, îmbrățișați-vă.

DOAMNA SMITH: Adineaori ne-am îmbrățișat.

DOMNUL MARTIN: Se-mbrățișează mâine. Au timp berechet.

DOAMNA SMITH: Domnule căpitan, acum că ne-ați ajutat să lămurim totul, faceți-vă comod, scoateți-vă casca și așezați-vă o clipă.

POMPIERUL: Îmi cer scuze, dar nu pot să stau prea mult. Casca mi-o scot cu dragă inimă, dar de aşezat n-am timp să mă aşez. *(Se aşază fără să-şi scoată casca.)* Trebuie să vă mărturisesc că am venit la dumneavoastră pentru cu totul altceva. Sunt în misiune. Am o sarcină de serviciu.

DOAMNA SMITH: Şi cu ce vă putem servi, domnule căpitan?

POMPIERUL: Iertaţi-mă, vă rog, pentru indiscreţie *(foarte stânjenit)*; hmmm... *(arată spre soţii Martin)* ...credeţi că pot... de faţă cu dumnealor...

DOAMNA MARTIN: Nu vă jenaţi.

DOMNUL MARTIN: Ne cunoaştem de când lumea. N-au secrete faţă de noi.

DOMNUL SMITH: Hai, spuneţi.

POMPIERUL: Atunci uitaţi despre ce e vorba. Arde ceva pe-aici?

DOAMNA SMITH: Da' de ce întrebaţi?

POMPIERUL: Fiindcă... îmi cer scuze, am primit ordin să sting toate incendiile din oraş.

DOAMNA MARTIN: Toate?

POMPIERUL: Da, toate.

DOAMNA SMITH, *încurcată*: Nu ştiu... nu cred, vreţi să mă duc să văd?

DOMNUL SMITH, *adulmecând*: Nu pare să fie nimic. Nu miroase-a ars.*

POMPIERUL, *dezolat*: Nimic, chiar nimic? N-aveţi şi dumneavoastră, acolo, un foc mic prin şemineu, ceva care

---

* În punerea în scenă a lui Nicolas Bataille, Domnul şi Doamna Martin adulmecă la rândul lor. (*N. a.*)

să ardă prin pod sau prin pivniță? Un cât de vag început de incendiu?

DOAMNA SMITH: Nu vreau să vă fac sânge rău, dar mi-e teamă că deocamdată n-avem nimic. Promit să vă dau de știre cum apare ceva.

POMPIERUL: Nu uitați, mi-ați face un mare serviciu.

DOAMNA SMITH: V-am promis.

POMPIERUL, *soților Martin*: Nici la dumneavoastră nu arde?

DOAMNA MARTIN: Din păcate, nu.

DOMNUL MARTIN, *Pompierului*: Afacerile merg cam rău în ultima vreme!

POMPIERUL: Foarte rău. Slabă mișcare, câteva mărunțișuri, ba un coș de sobă, ba un hambar. Fleacuri. Nu iese nimic de-aici. Și, fără randament, prima de producție e anemică.

DOMNUL SMITH: Nimic nu merge. Peste tot același lucru. Anul ăsta, comerțul, agricultura merg la fel de rău ca focul.

DOMNUL MARTIN: Nu-i grâu, nu-i foc.

POMPIERUL: Și nici inundații nu-s.

DOAMNA SMITH: În schimb, e zahăr.

DOMNUL SMITH: Fiindcă-l aduc din străinătate.

DOAMNA MARTIN: Cu incendiile e ceva mai complicat. Prea mari taxele la import!

POMPIERUL: Mai pică totuși câte-o asfixiere cu gaz, dar destul de rar. De pildă, săptămâna trecută, s-a asfixiat o tânără; lăsase gazul deschis.

DOAMNA MARTIN: L-a uitat?

POMPIERUL: Nu, dar a crezut că era pieptănul ei.

DOMNUL SMITH: Confuziile astea sunt foarte periculoase!

DOAMNA SMITH: Dar pe la vânzătorul de chibrituri ați trecut?

POMPIERUL: Nici o șansă. E asigurat contra incendiilor.

DOMNUL MARTIN: Duceți-vă la vicarul din Wakefield și spuneți-i că veniți din partea mea.

POMPIERUL: N-am dreptul să sting focul la preoți. Episcopul s-ar supăra foc pe mine. Ei își sting singuri focul, sau le cheamă pe vestale să-l stingă.

DOMNUL SMITH: Încercați la Durand.

POMPIERUL: Nici asta nu pot. Nu-i englez. Nu-i decât naturalizat. Naturalizații au dreptul să aibă case, dar n-au dreptul să le stingă dacă iau foc.

DOMNUL SMITH: Dar anul trecut, când i s-a dat foc la casă, incendiul a fost totuși stins!

POMPIERUL: L-a stins singur. Clandestin. Nu era să-l denunț eu.

DOMNUL SMITH: Nici eu.

DOAMNA SMITH: Dacă tot nu sunteți așa grăbit, domnule căpitan, mai stați o clipă. Ne-ar face mare plăcere.

POMPIERUL: Nu vreți să vă zic niște poante?

DOAMNA SMITH: Vai, cum să nu, sunteți o comoară. *(Îl îmbrățișează.)*

DOMNUL SMITH, DOAMNA MARTIN, DOMNUL MARTIN: Da, da, poante, bravo, bravo! *(Aplaudă.)*

DOMNUL SMITH: Interesant e că poveștile pompierilor sunt toate adevărate și trăite.

POMPIERUL: Vorbesc despre lucruri pe care le-am trăit pe pielea mea. Realitatea și numai realitatea. Nimic din cărți.

DOMNUL MARTIN: Aşa e, nu în cărţi găseşti adevărul, ci în viaţă.

DOAMNA SMITH: Daţi-i drumul!

DOMNUL MARTIN: Daţi-i drumul!

DOAMNA MARTIN: Linişte, începe.

POMPIERUL, *tuşeşte de mai multe ori*: Iertaţi-mă, dar nu vă mai uitaţi aşa la mine. Mă jenez. Ştiţi că sunt timid.

DOAMNA SMITH: Ce comoară de om! *(Îl îmbrăţişează.)*

POMPIERUL: Încerc totuşi să încep. Dar promiteţi-mi că nu ascultaţi.

DOAMNA MARTIN: Păi, dacă nu ascultăm, n-auzim nimic.

POMPIERUL: La asta nu m-am gândit!

DOAMNA SMITH: V-am zis eu: are suflet de copil.

DOMNUL MARTIN, DOMNUL SMITH: Vai ce copil mic şi scump! *(Îl îmbrăţişează.*)*

DOAMNA MARTIN: Curaj.

POMPIERUL: Bine. *(Tuşeşte, apoi începe cu o voce tremurând de emoţie.) Câinele şi boul*, fabulă experimentală: „Într-o bună zi, alt bou l-a întrebat pe alt câine: «Tu de ce nu ţi-ai înghiţit trompa? –Pardon, i-a răspuns câinele, am crezut că-s elefant.»"

DOAMNA MARTIN: Şi care-i morala?

POMPIERUL: Voi trebuie s-o găsiţi.

DOMNUL SMITH: Are dreptate.

DOAMNA SMITH, *furioasă*: Alta.

POMPIERUL: „Un june viţel a mâncat prea multă sticlă pisată. În consecinţă, a fost silit să nască. A adus pe lume o

---

* În spectacolul regizat de Nicolas Bataille, Pompierul nu e îmbrăţişat. (*N. a.*)

vacă. Dar, cum vițelul era băiat, vaca nu putea să-i zică «mamă». Nu putea să-i zică nici «tată», fiindcă vițelul era prea mic. Așa că vițelul a fost obligat să se-nsoare cu o persoană, iar primăria a luat toate măsurile dictate de circumstanțele la modă."

DOMNUL SMITH: După moda lui Chateaubriand.

DOMNUL MARTIN: Ca friptura.

POMPIERUL: O ştiaţi carevasăzică?

DOAMNA SMITH: Au vuit gazetele.

DOAMNA MARTIN: S-a întâmplat pe-undeva pe lângă noi.

POMPIERUL: Hai să vă zic alta. *Cocoşul.* „Într-o bună zi, un cocoş a vrut să facă pe câinele. Numai că n-a avut noroc, a fost imediat recunoscut."

DOAMNA SMITH: Da, dar câinele care a vrut să facă pe cocoşul n-a fost recunoscut niciodată.

DOMNUL SMITH: Să vă zic şi eu una: *Şarpele şi vulpea.* „Într-o bună zi, un şarpe s-a apropiat de o vulpe şi i-a zis: «Mi se pare că te cunosc de undeva...» La care vulpea i-a răspuns: «Şi mie.» «Atunci, a zis şarpele, dă-mi nişte bani.» «O vulpe nu dă niciodată bani», i-a răspuns vicleanul animal care, ca să-şi scape pielea, s-a aruncat într-o vale adâncă, plină cu fragi şi miere de găină. Dar şarpele o aştepta acolo, râzând mefistofelic. Atunci vulpea a scos cuțitul şi a strigat: «Las' că te învăț eu ce-i viața!» şi a luat-o la sănătoasa întorcând spatele. Ghinionul ei. Şarpele a fost mai iute de picior. I-a ars una drept în frunte, şi vulpea s-a făcut țăndări, urlând: «Nu! Nu! De patru ori nu! Eu nu sunt fiica ta.»"*

---

* În spectacol, această poveste a fost suprimată. Domnul Smith mima, fără să scoată un cuvânt. (*N. a.*)

DOAMNA MARTIN: Interesant.

DOAMNA SMITH: Nu-i rău.

DOMNUL MARTIN, *strânge mâna Domnului Smith*: Felicitările mele.

POMPIERUL, *invidios*: Nu-i cine ştie ce. Şi-o mai şi ştiam.

DOMNUL SMITH: Ba e sfâşietoare.

DOAMNA SMITH: Dar nu-i adevărată.

DOAMNA MARTIN: Ba da. Din păcate.

DOMNUL MARTIN, *Doamnei Smith*: E rândul dumneavoastră, doamnă.

DOAMNA SMITH: Eu ştiu una singură. Am să v-o spun. Se numeşte: *Buchetul.*

DOMNUL SMITH: Soţia mea a fost întotdeauna romantică.

DOMNUL MARTIN: Englezoaică adevărată.*

DOAMNA SMITH: Ascultaţi: „Într-o bună zi, un logodnic i-a adus un buchet de flori logodnicei sale, care i-a mulţumit; dar, înainte ca ea să fi apucat să-i zică mersi, fără o vorbă, el i-a luat florile aduse-n dar ca să-i dea o lecţie, zicându-i: «Le iau înapoi», i-a spus la revedere luând florile şi s-a îndepărtat pe ici pe colo."

DOMNUL MARTIN: Minunat! *(O îmbrăţişează sau nu pe Doamna Martin.)*

DOAMNA MARTIN: Domnule Smith, aveţi o soţie de invidiat!

DOMNUL SMITH: Aşa e. Soţia mea este inteligenţa în persoană. E mai inteligentă chiar şi decât mine. În orice caz, e mult mai feminină. Aşa zice lumea.

DOAMNA SMITH, *Pompierului*: Încă una, căpitane.

---

* În spectacol, aceste două replici au fost repetate de trei ori. (*N. a.*)

POMPIERUL: Oh, nu, e prea târziu.

DOMNUL MARTIN: Spuneți totuși.

POMPIERUL: Sunt prea obosit.

DOMNUL SMITH: Haideți, de dragul nostru.

DOMNUL MARTIN: Vă rog.

POMPIERUL: Nu.

DOAMNA MARTIN: Aveți o inimă de gheață. Ne-ați pus pe jar.

DOAMNA SMITH, *cade la picioarele lui, plângând sau nu*: Vă implor.

POMPIERUL: Fie.

DOMNUL SMITH, *la urechea Doamnei Martin*: A acceptat! Iar o să ne plictisim.

DOAMNA MARTIN: Fir-ar să fie!

DOAMNA SMITH: Ghinion. Am exagerat cu politețea.

POMPIERUL: *Guturaiul.* „Cumnatul meu avea un văr primar din partea tatălui, al cărui unchi din partea mamei avea un cumnat al cărui bunic din partea tatălui se recăsătorise cu o tânără din partea locului al cărei frate întâlnise într-una din călătoriile lui o fată de care se îndrăgostise până peste urechi și cu care a avut un fiu care s-a însurat cu o farmacistă curajoasă, nimeni alta decât nepoata unui șef de cart anonim din marina britanică, al cărui tată adoptiv avea o mătușă care vorbea spaniola la perfecție și era, poate, una dintre nepoatele unui inginer mort în tinerețe, la rândul lui nepotul unui podgorean ale cărui vii dădeau un vin mediocru, dar care avea un verișor, om la casa lui, plutonier, al cărui fiu luase de nevastă pe-o tânără tare drăguță, divorțată, al cărei prim soț era fiul unui sincer

patriot care a ştiut să-i bage în cap uneia din fiicele lui pofta de căpătuială, iar ea a luat de bărbat un vânător care-l cunoscuse pe Rotschild, şi al cărui frate, după ce-a schimbat mai multe meserii, s-a însurat şi a avut o fată al cărei străbunic era sfrijit şi purta nişte ochelari primiţi de la un văr de-al lui, cumnatul unui portughez, fiul natural al unui morar, nu prea sărac, al cărui frate de lapte luase de nevastă pe fiica unui fost medic de ţară, la rândul lui frate de lapte cu fiul unui lăptar, el însuşi fiul natural al unui alt medic de ţară, însurat de trei ori la rând, a cărui a treia soţie..."

DOMNUL MARTIN: Am cunoscut-o pe-a treia lui soţie, dacă nu mă-nşel. Mânca pui într-un viespar.

POMPIERUL: Nu-i aceeaşi.

DOAMNA SMITH: Sssst!

POMPIERUL: Cum spuneam, deci: „... a cărui a treia soţie era fiica celei mai bune moaşe de prin partea locului şi care, rămasă văduvă în tinereţe..."

DOMNUL SMITH: Cazul soţiei mele!

POMPIERUL: „...s-a recăsătorit cu un geamgiu tare vesel din fire care-i făcuse fetei şefului de gară un copil care-şi croise un drum în viaţă..."

DOAMNA SMITH: Drum de fier...

DOMNUL MARTIN: Ba drum de fiere.

POMPIERUL: „Şi luase de nevastă o zarzavagioaică de brânzeturi al cărei tată avea un frate, primar într-un orăşel, care luase de nevastă pe-o învăţătoare blondă al cărei frate, pescar de coastă..."

DOMNUL MARTIN: Coasta lui Adam?

POMPIERUL: „...luase de nevastă pe-o altă învățătoare blondă care se chema tot Marie, al cărei frate se-nsurase cu altă Marie, tot o învățătoare blondă..."

DOMNUL SMITH: Dacă e blondă, nu poate fi decât Marie.

POMPIERUL: „...și-al cărei tată fusese crescut în Canada de-o bătrână, nepoata unui popă a cărui bunică făcea uneori, iarna, la fel ca toată lumea, guturai."

DOAMNA SMITH: Ciudată poveste. Aproape de necrezut.

DOMNUL MARTIN: Când facem guturai trebuie să luăm gutui.

DOMNUL SMITH: Precauție inutilă, dar absolut necesară.

DOAMNA MARTIN: Îmi cer scuze, domnule căpitan, n-am înțeles prea bine povestea dumneavoastră. La urmă, când ajungem la bunica popii, ne poticnim.

DOMNUL SMITH: Ne poticnim de fiecare dată-n poala popii.

DOAMNA SMITH: Da, da, căpitane, luați-o de la capăt! Vă rugăm.

POMPIERUL: Ah! nu știu dacă mai sunt în stare. Sunt în misiune. Depinde cât e ora.

DOAMNA SMITH: N-avem ora la noi.

POMPIERUL: Și pendula?

DOMNUL SMITH: Merge aiurea. Are spirit de contradicție. Arată mereu ora pe dos.

Scena IX

ACEIAȘI *și* MARY

MARY: Doamnă... Domnule...

DOAMNA SMITH: Ce vrei?

DOMNUL SMITH: Ce cauți aici?

MARY: Să mă ierte doamna şi domnul... să mă ierte şi doamnele şi domnii aici de faţă... aş vrea... aş vrea... să vă spun şi eu un banc.

DOAMNA MARTIN: Ce zice?

DOMNUL MARTIN: Cred că menajera prietenilor noştri a înnebunit... Vrea să spună şi ea un banc.

POMPIERUL: Da' cine se crede? *(O priveşte.)* Oooh!

DOAMNA SMITH: Dumneata ce te bagi?

DOMNUL SMITH: Ai cam sărit peste cal, Mary...

POMPIERUL: Vai! chiar ea e! Nu se poate.

DOMNUL SMITH: Te-a apucat şi pe dumneata?

MARY: Nu se poate! Tu, aici?

DOAMNA SMITH: Ce-nseamnă toate astea!

DOMNUL SMITH: Vă cunoaşteţi?

POMPIERUL: Şi încă cum!

Mary se aruncă de gâtul Pompierului.

MARY: Ce fericită sunt că te revăd... în sfârşit!

DOMNUL *şi* DOAMNA SMITH: Oh!

DOMNUL SMITH: E prea de tot, chiar aici, la noi, la marginea Londrei.

DOAMNA SMITH: Nu se face!...

POMPIERUL: Ea mi-a stins primele focuri.

MARY: Eu sunt micuţul lui jet de apă.

DOMNUL MARTIN: Dacă aşa stau lucrurile... dragi prieteni... sentimentele astea sunt perfect explicabile, omeneşti, onorabile...

DOAMNA MARTIN: Tot ce-i omenesc e onorabil.

DOAMNA SMITH: Nu-mi place totuşi s-o văd aici... printre noi...

DOMNUL SMITH: E cam necioplită...

POMPIERUL: Aveţi prea multe prejudecăţi.

DOAMNA MARTIN: Eu cred că o menajeră, şi-o zic fără menajamente, nu e la urma urmei decât o menajeră...

DOMNUL SMITH: Chiar dacă, uneori, poate fi un detectiv remarcabil.

POMPIERUL: Dă-mi drumul!

MARY: Nu te uita în gura lor!... Nu-s ei chiar aşa răi.

DOMNUL SMITH: Hmm... hmm... Când vă văd pe amândoi aşa, mi se-nmoaie inima, dar parcă totuşi prea... prea...

DOMNUL MARTIN: Da, ăsta-i cuvântul.

DOMNUL SMITH: ...Prea bate la ochi...

DOMNUL MARTIN: Există o anume pudoare britanică, scuzaţi-mă încă o dată că dau glas gândurilor mele, o pudoare de neînţeles pentru străini, chiar şi pentru specialişti, graţie căreia, ca să mă exprim aşa... în fine, n-o spun ca să...

MARY: Vroiam să vă povestesc...

DOMNUL SMITH: N-ai ce povesti...

MARY: Ba da!

DOAMNA SMITH: Hai, Mary dragă, fii aşa bună şi du-te la bucătărie să-ţi citeşti poeziile la oglindă...

DOMNUL MARTIN: Ca să vezi! Şi eu citesc poezii în faţa oglinzii, şi nu sunt menajeră.

DOAMNA MARTIN: Azi-dimineaţă, când te-ai privit în oglindă, nici nu te-ai văzut.

DOMNUL MARTIN: Fiindcă nu eram încă în faţa ei...

MARY: Hai să vă recit totuşi o poezioară.

DOAMNA SMITH: Mary dragă, eşti îngrozitor de încăpăţânată.

MARY: Vă recit atunci o poezie, de-acord? E o poezie care se intitulează *Focul* şi am dedicat-o căpitanului.

Focul

Candelabrele strălucesc în pădure
O piatră ia foc
Castelul ia foc
Pădurea ia foc
Bărbaţii iau foc
Femeile iau foc
Păsările iau foc
Peştii iau foc
Apa ia foc
Cerul ia foc
Cenuşa ia foc
Fumul ia foc
Focul ia foc
Totul ia foc
Ia foc, ia foc.

Spune poezia în timp ce e împinsă afară de soţii Smith.

Scena X

ACEIAŞI, *fără* MARY

DOAMNA MARTIN: Brrr... Mă ia cu frig pe şira spinării...
DOMNUL MARTIN: Există totuşi o anumită căldură în aceste versuri...
POMPIERUL: Mie mi s-au părut superbe.
DOAMNA SMITH: Să fim serioşi!
DOMNUL SMITH: Exageraţi...

POMPIERUL: E-adevărat... totul e extrem de subiectiv... dar este exact viziunea mea asupra lumii. Visul meu. Idealul meu... Ah, asta-mi aduce aminte că e timpul să plec. Dacă tot nu ştiţi cât e ceasul, pe mine, în trei sferturi de oră şi şaisprezece minute fix, mă aşteaptă un incendiu tocmai la celălalt capăt al oraşului. Trebuie să mă grăbesc. Chiar dacă nu-i cine ştie ce.

DOAMNA SMITH: Şi la ce vă aşteptaţi? Un foc mic pe la vreun coş?

POMPIERUL: Nici măcar. Un foc de paie şi o uşoară arsură la stomac.

DOMNUL SMITH: Ne pare rău că ne părăsiţi.

DOAMNA SMITH: Aţi avut un haz nebun.

DOAMNA MARTIN: Ne-aţi oferit un sfert de oră curat cartezian.

POMPIERUL, *se îndreaptă spre ieşire, apoi se opreşte*: Apropo, că tot veni vorba, şi cântăreaţa cheală?

Tăcere generală, stânjeneală.

DOAMNA SMITH: Umblă pieptănată la fel!

POMPIERUL: Ah! Atunci vă spun la revedere, doamnelor şi domnilor.

DOMNUL MARTIN: Noroc bun şi foc bun!

POMPIERUL: Aşa să fie. Pentru toată lumea.

Pompierul iese. Îl conduc cu toţii până la uşă şi revin la locurile lor.

Scena XI

ACEIAŞI, *fără* POMPIER

DOAMNA MARTIN: Eu pot să cumpăr un briceag pentru fratele meu, tu nu poţi cumpăra Irlanda pentru bunicul tău.

DOMNUL SMITH: Umblăm cu picioarele, dar ne-ncălzim cu electricitate sau cărbuni.

DOMNUL MARTIN: Cine vinde azi un bou, mâine va avea un ou.

DOAMNA SMITH: În viață, trebuie să te uiți pe fereastră.

DOAMNA MARTIN: Poți să te-așezi pe scaun, dacă scaunul n-are.

DOMNUL SMITH: Trebuie întotdeauna să te gândești la toate.

DOMNUL MARTIN: Tavanul e sus, podeaua e jos.

DOAMNA SMITH: Când zic da, e numai un fel de-a spune.

DOAMNA MARTIN: Fiecare cu soarta lui.

DOMNUL SMITH: Luați un cerc, mângâiați-l și va deveni vicios!

DOAMNA SMITH: Profesorul îi învață pe copii să citească, pisica își alăptează puii când sunt pui.

DOAMNA MARTIN: În schimb, vaca ne dă cozile ei.

DOMNUL SMITH: Când sunt la țară, mie îmi place singurătatea și liniștea.

DOMNUL MARTIN: Nu ești destul de bătrân pentru așa ceva.

DOAMNA SMITH: Avea dreptate Benjamin Franklin: ești mai neliniștit ca el.

DOAMNA MARTIN: Care sunt cele șapte zile ale săptămânii?

DOMNUL SMITH: *Monday, Tuesday, Wednesday, Thursday, Friday, Saturday, Sunday.*

DOMNUL MARTIN: *Edward is a clerk; his sister Nancy is a typist, and his brother William a shop-assistant.*

DOAMNA SMITH: Ce familie!

DOAMNA MARTIN: Prefer o pasăre pe câmp decât un ciorap într-un copac.

DOMNUL SMITH: Mai bine cârnat într-un sat decât rahat într-un palat.

DOAMNA MARTIN: Englezul şi-n casă goală e ca la curtea regală.

DOAMNA SMITH: Nu ştiu destulă spaniolă ca să mă fac înţeleasă.

DOAMNA MARTIN: Îţi dau papucii soacră-mii dacă-mi dai coşciugul soţului tău.

DOMNUL SMITH: Caut un preot monofizit ca să-l însor cu menajera noastră.

DOMNUL MARTIN: Pâinea este un arbore, dar pâinea e şi ea un arbore, iar din stejar stejar răsare, în fiecare dimineaţă-n zori.

DOAMNA SMITH: Unchiul meu trăieşte la ţară, dar asta nu-i treaba moaşei.

DOMNUL MARTIN: Hârtia e pentru scris, pisica e pentru şoarece. Brânza e pentru zgâriat.

DOAMNA SMITH: Automobilul merge foarte repede, dar bucătăreasa găteşte mult mai bine.

DOMNUL SMITH: Nu fiţi fazani, pupaţi-l mai bine pe complotist.

DOMNUL MARTIN: *Charity begins at home.*

DOAMNA SMITH: Aştept apeductul să-mi vină la moară.

DOMNUL MARTIN: Se poate demonstra că progresul social e mult mai bun cu zahăr.

DOMNUL SMITH: Jos lustruiala!

După această ultimă replică a Domnului Smith, ceilalţi tac o clipă, stupefiaţi. Se simte o oarecare iritare. Şi bătăile pendulei sunt mai nervoase. Replicile care urmează trebuie rostite, înainte de toate, pe un ton glacial, duşmănos. Ostilitatea

şi iritarea vor creşte. La sfârşitul acestei scene, cele patru personaje se vor afla în picioare, la mică distanţă, urlându-şi replicile, cu pumnii ridicaţi, gata să se arunce unul asupra altuia.

DOMNUL MARTIN: Ochelarii nu se lustruiesc cu smoală.

DOAMNA SMITH: Da, dar cu bani poţi să cumperi ce vrei.

DOMNUL MARTIN: Mai bine omor un iepuraş decât să cânt la oraş.

DOMNUL SMITH: Cacadu, cacadu, cacadu, cacadu, cacadu, cacadu, cacadu, cacadu, cacadu, cacadu.

DOAMNA SMITH: Ce cacadă, ce cacadă, ce cacadă, ce cacadă, ce cacadă, ce cacadă, ce cacadă, ce cacadă, ce cacadă.

DOMNUL MARTIN: Ce cascadă de cacade, ce cascadă de cacade, ce cascadă de cacade, ce cascadă de cacade, ce cascadă de cacade, ce cascadă de cacade, ce cascadă de cacade, ce cascadă de cacade.

DOMNUL SMITH: Câinii au purici, câinii au purici.

DOAMNA MARTIN: Cactus, coccis! cocoşat! corcoduş! cocon!

DOAMNA SMITH: Colţosule, ne-ai încolţit.

DOMNUL MARTIN: Mai bine fac un ou decât să fur un bou.

DOAMNA MARTIN, *deschizând larg gura*: Ah! oh! ah! oh! lăsaţi-mă să scrâşnesc din dinţi.

DOMNUL SMITH: Caiman!

DOMNUL MARTIN: Să-i tragem palme lui Ulise.

DOMNUL SMITH: Mă retrag în cocoliba mea printre cocotieri.

DOAMNA MARTIN: Cocotierii cocotierelor nu fac corcoduşe, fac coconuci! Cocotierii cocotierelor nu fac

corcoduşe, fac coconuci! Cocotierii cocotierelor nu fac corcoduşe, fac coconuci.

DOAMNA SMITH: Şoarecii şoptesc, şoaptele nu şoricesc.

DOAMNA MARTIN: Nu-mi mişca papucii.

DOMNUL MARTIN: Nu-mi pişca papucii.

DOMNUL SMITH: Puşcă musca, nu muşca puşca.

DOAMNA MARTIN: Musca mişcă.

DOAMNA SMITH: Pişcă musca.

DOMNUL MARTIN: Muşcă cuşca, muşcă cuşca.

DOMNUL SMITH: Muşcător remuşcat!

DOAMNA MARTIN: Scaramouche!

DOAMNA SMITH: Sainte Nitouche!

DOMNUL MARTIN: Ia fă duş!

DOMNUL SMITH: Uite-acuş.

DOAMNA MARTIN: Sainte Nitouche trage-un cartuş.

DOAMNA SMITH: N-o atingeţi, s-a făcut ţăndări.

DOMNUL MARTIN: Sully!

DOMNUL SMITH: Prudhomme!

DOAMNA MARTIN, DOMNUL SMITH: François.

DOAMNA SMITH, DOMNUL MARTIN: Coppée.

DOAMNA MARTIN, DOMNUL SMITH: Coppée Sully!

DOAMNA SMITH, DOMNUL MARTIN: Prudhomme François.

DOAMNA MARTIN: Gâlgâiţilor, gâlgâitelor.

DOMNUL MARTIN: Marină, cur de strachină!

DOAMNA SMITH: Krishnamurti, Krishnamurti, Krishnamurti.

DOMNUL SMITH: Papa sapă! Papa n-are supapă. Supapa are-un papă.

DOAMNA MARTIN: Bazar, Balzac, bazin!

DOMNUL MARTIN: Bizar, bazon, bizon!

DOMNUL SMITH: A, e, i, o, u, a, e, i, o, u, a, e, i, o, u, i!

DOMNUL MARTIN: B, c, d, f, g, l, m, n, p, r, s, t, v, w, x, z!
DOAMNA MARTIN: Ceapă de apă, ceafă cu ceapă!
DOAMNA SMITH, *făcând ca trenul*: Tuff, tuff, tuff, tuff, tuff, tuff, tuff, tuff, tuff, tuff, tuff.
DOMNUL SMITH: Nu!
DOAMNA MARTIN: E!
DOMNUL MARTIN: Pe-a...!
DOAMNA SMITH: ...colo!
DOMNUL SMITH: E!
DOAMNA MARTIN: Pe!
DOMNUL MARTIN: A!
DOAMNA SMITH: Ici!

Furioşi la culme, cu toţii urlă unii în urechile celorlalţi. Lumina se stinge. În întuneric, se aude într-un ritm din ce în ce mai rapid:

TOŢI: Nu e pe-acolo, e pe-aici, nu e pe-acolo, e pe-aici, nu e pe-acolo, e pe-aici, nu e pe-acolo, e pe-aici, nu e pe-acolo, e pe-aici, nu e pe-acolo, e pe-aici!*

Cuvintele încetează brusc. Din nou lumină. Domnul şi Doamna Martin stau aşezaţi la fel ca soţii Smith la începutul piesei. Piesa reîncepe cu soţii Martin, care rostesc exact replicile soţilor Smith din prima scenă, în vreme ce cortina coboară încet.

CORTINA

---

* În spectacol, unele dintre replicile acestei ultime scene au fost suprimate sau schimbate între ele. Pe de altă parte, reînceputul din final – ca să-i zicem astfel – îi aducea în scenă tot pe soţii Smith, autorul având ideea formidabilă de a-i înlocui pe soţii Smith cu soţii Martin abia după primele reprezentaţii. (*N. a.*)

LECȚIA
Dramă comică

Personajele

PROFESORUL, cincizeci–şaizeci de ani
TÂNĂRA ELEVĂ, optsprezece ani
MENAJERA, patruzeci şi cinci–cincizeci de ani

DECORUL

Camera de lucru a bătrânului profesor, folosită şi ca sufragerie.
În stânga scenei, o uşă către scara imobilului; în fund, în dreapta, altă uşă către un coridor al apartamentului.
În fund, spre stânga, o fereastră, nu prea mare, cu perdele simple şi cu ghivece de flori banale aşezate pe pervazul exterior.
În depărtare trebuie să se zărească orăşelul: case scunde, cu acoperişuri roşii. Cerul este albastru-cenuşiu. În dreapta, un bufet rustic. În mijlocul încăperii, masa, folosită şi ca birou. Trei scaune în jurul mesei, alte două încadrează fereastra, tapiţerie de culoare deschisă, câteva rafturi cu cărţi.

La ridicarea cortinei, scena e goală şi aşa va rămâne destul de multă vreme. Se aude apoi soneria de la intrare. Se aude glasul menajerei din culise: Da, imediat. *Replica o precedă pe menajeră, care apare după ce a coborât nişte trepte în goană. E solidă, are patruzeci şi cinci–cincizeci de ani, e roşie la faţă, cu o bonetă ţărănească pe cap.*

MENAJERA *intră ca o vijelie, trânteşte uşa din dreapta după ea, îşi şterge mâinile de şorţ, alergând către uşa din stânga,*

în vreme ce se aude a doua sonerie: O clipă. Viu acum. *(Deschide uşa. Apare tânăra elevă de optsprezece ani. Sarafan cenuşiu, guleraş alb, servietă sub braţ.)* Bună ziua, domnişoară.

ELEVA: Bună ziua, doamnă. Profesorul e acasă?

MENAJERA: Aţi venit pentru lecţie?

ELEVA: Da, doamnă.

MENAJERA: Vă aşteaptă. Poftiţi, luaţi loc aici o clipă, mă duc să-l anunţ.

ELEVA: Mulţumesc, doamnă.

Se aşază la masă, cu faţa spre public; în stânga ei, uşa de la intrare; stă cu spatele la cealaltă uşă prin care Menajera iese tot în grabă, strigând:

MENAJERA: Domnule, coborâţi, vă rog. V-a sosit eleva.

VOCEA PROFESORULUI, *cam stinsă*: Mulţumesc. Cobor... în două minute...

Menajera a ieşit; Eleva aşteaptă cuminte, strângându-şi picioarele sub ea, cu servieta pe genunchi; aruncă o privire în încăpere, peste mobile, chiar şi în tavan, apoi scoate din servietă un caiet pe care-l frunzăreşte, oprindu-se mai multă vreme asupra unei pagini, ca şi cum ar repeta lecţia, ca şi cum ar arunca o ultimă privire la temele pentru acasă. Pare o fată politicoasă, bine-crescută, dar foarte vioaie, veselă, dinamică; pe buze îi flutură un zâmbet plin de prospeţime; pe parcursul dramei, ea îşi va încetini treptat ritmul viu al mişcărilor, al mersului, va trebui să se reţină; din veselă şi zâmbitoare, va deveni treptat tristă şi posomorâtă; extrem de vie la început, va fi din ce în ce mai obosită, somnolentă; spre sfârşitul dramei, chipul ei va trebui să exprime limpede

o depresie nervoasă; felul ei de a vorbi se va schimba în consecință, limba i se va împletici, își va aminti cu greu cuvintele și le va rosti cu tot atâta greutate; va părea ușor paralizată, început de afazie; voluntară la început, până la a părea aproape agresivă, va deveni din ce în ce mai pasivă, sfârșind prin a nu mai fi decât un obiect flasc și inert, aparent neînsuflețit, în mâinile Profesorului; în așa măsură încât, atunci când acesta va ajunge la gestul final, Eleva nu va mai reacționa; devenită insensibilă, nu va mai avea reflexe; doar ochii, pe chipul imobil, vor exprima o uimire și o spaimă de nespus; trecerea de la un comportament la altul va avea loc, bineînțeles, pe nesimțite.

Intră Profesorul. E un bătrânel cu bărbuță albă; poartă lornion, o tichie neagră, un halat lung și negru, de învățător, pantaloni și pantofi negri, guler tare alb, cravată neagră. Excesiv de politicos, foarte sfios, voce înecată de timiditate, extrem de corect, foarte profesor. Își freacă tot timpul mâinile; din când în când, o lucire obscenă în priviri, imediat reprimată.

Pe parcursul dramei, timiditatea sa va dispărea treptat, pe nesimțite; lucirile obscene din priviri vor sfârși prin a deveni o flacără mistuitoare, permanentă; cu aparența lui mai mult decât inofensivă de la început, Profesorul va deveni din ce în ce mai sigur pe sine, nervos, agresiv, dominator, până va ajunge să se joace după bunul plac cu eleva lui, devenită, în mâinile sale, un biet obiect. Evident, vocea Profesorului va trebui și ea să devină, din slabă și stinsă, tot mai puternică, iar la sfârșit extrem de puternică, răsunătoare, ca o trâmbiță, în vreme ce vocea Elevei va deveni aproape inaudibilă, din clară și bine timbrată cum va fi fost la începutul

dramei. În primele scene, Profesorul se va bâlbâi, foarte puțin, poate.

PROFESORUL: Bună ziua, domnișoară... Dumneavoastră sunteți, am impresia, noua elevă, nu-i așa?

ELEVA, *se întoarce prompt, cu un aer degajat, de fată umblată prin lume; se ridică, se îndreaptă spre Profesor, îi întinde mâna*: Da, domnule. Bună ziua, domnule. Vedeți că am venit la timp? N-am vrut să întârzii.

PROFESORUL: E bine, domnișoară. Vă mulțumesc, dar nu trebuia să vă grăbiți. Nu știu cum să mă scuz că v-am făcut să așteptați... Tocmai terminam de... nu-i așa... Îmi cer scuze... Iertați-mă...

ELEVA: Nu-i nevoie, domnule. Nu s-a întâmplat nimic, domnule.

PROFESORUL: Scuzele mele... V-a fost greu să găsiți casa?

ELEVA: Deloc... Dar absolut deloc. Și apoi, am întrebat. Aici toată lumea vă cunoaște.

PROFESORUL: Locuiesc în orașul ăsta de treizeci de ani. Am impresia că nu locuiți aici de multă vreme! Cum vi se pare?

ELEVA: Nu-mi displace deloc. E un orășel simpatic, plăcut, are un parc nostim, un pension, un episcop, magazine frumoase, străzi, bulevarde...

PROFESORUL: E-adevărat, domnișoară. Și totuși, mie parcă mi-ar plăcea să trăiesc în altă parte. La Paris, sau măcar la Bordeaux.

ELEVA: Vă place Bordeaux?

PROFESORUL: Nu știu. N-am fost.

ELEVA: Dar la Paris ați fost?

PROFESORUL: Nici la Paris, domnişoară; dar, dacă-mi daţi voie, aţi putea să-mi spuneţi, domnişoară, reşedinţa cărui departament e Parisul?

ELEVA, *se gândeşte o clipă, apoi, fericită că ştie*: Parisul e reşedinţa... Franţei?

PROFESORUL: Sigur, domnişoară, bravo, e foarte bine, e perfect. Felicitările mele. Aveţi geografia naţională la degetul mic. Toate reşedinţele.

ELEVA: Ah! Nu le ştiu încă pe toate, domnule, nu-i chiar aşa simplu, mi-e greu să le învăţ.

PROFESORUL: Vai, dar se rezolvă... Curaj... domnişoară... Iertaţi-mă... răbdare... încet, încet... o să vedeţi, se rezolvă... E frumos afară azi... sau mai curând nu cine ştie ce... Ba, totuşi e. În fine, nu-i prea urât, asta e important... Ăă... ăă... Nu plouă, nici nu ninge.

ELEVA: Ar fi şi de mirare, suntem în plină vară.

PROFESORUL: Iertaţi-mă, domnişoară, exact asta vroiam să zic şi eu... dar o să-nvăţaţi că te poţi aştepta la orice.

ELEVA: Fără îndoială, domnule.

PROFESORUL: Nu putem fi siguri de nimic pe lumea asta, domnişoară.

ELEVA: Zăpada cade iarna. Iarna e unul din cele patru anotimpuri. Celelalte trei sunt... ăă... pri...

PROFESORUL: Da?

ELEVA: ...măvara, pe urmă vara... şi... ăă...

PROFESORUL: Începe la fel ca „toana", domnişoară.

ELEVA: Ah, da, toamna...

PROFESORUL: Exact, domnişoară, aţi răspuns foarte bine, e perfect. Sunt convins că veţi fi o elevă bună. O să

faceți progrese. Sunteți inteligentă, păreți cultivată, aveți memorie bună.

ELEVA: Nu-i așa că știu anotimpurile, domnule?

PROFESORUL: Sigur, domnișoară... sau, mă rog, aproape. Dar se rezolvă. În orice caz, pentru moment e bine. O să ajungeți să știți toate anotimpurile, cu ochii închiși. Așa ca mine.

ELEVA: E tare greu.

PROFESORUL: Oh, nu. Nu-i nevoie decât de puțin efort, de bunăvoință, domnișoară. O să vedeți. Se rezolvă, n-aveți nici o grijă.

ELEVA: Dac-ați ști cât îmi doresc, domnule. Am în mine o sete de carte! Și părinții mei ar dori să-mi aprofundez cunoștințele. Vor să mă specializez. Ei zic că simpla cultură generală, cât ar fi ea de solidă, nu mai e de-ajuns în ziua de azi.

PROFESORUL: Părinții dumneavoastră au perfectă dreptate, domnișoară. Trebuie să vă continuați studiile. Iertați-mă că v-o spun, dar e un lucru absolut necesar. Viața contemporană a devenit foarte complexă.

ELEVA: Ah! și-atât de complicată... Noroc că părinții mei sunt destul de bogați. Mă vor putea ajuta să învăț, să fac studii foarte superioare.

PROFESORUL: Vreți cumva să vă prezentați...

ELEVA: Cât se poate de repede, la primul concurs de doctorat. E peste trei săptămâni.

PROFESORUL: Dacă-mi dați voie să vă întreb, bacalaureatul vi l-ați luat?

ELEVA: Da, domnule, mi-am luat bacalaureatul în științe și bacalaureatul în litere.

PROFESORUL: Vai, dar sunteți foarte avansată, chiar prea avansată pentru vârsta dumneavoastră. Și în ce anume vreți să vă dați doctoratul? În științe materiale sau în filozofie normală?

ELEVA: Părinții mei ar dori neapărat, dacă credeți că se poate într-un timp atât de scurt, ar dori neapărat să-mi dau doctoratul total.

PROFESORUL: Doctoratul total?... Dar aveți mult curaj, domnișoară, sincere felicitări. O să-ncercăm să facem tot posibilul, domnișoară. Oricum, știți deja o grămadă de lucruri. La vârsta dumneavoastră...

ELEVA: Oh, domnule.

PROFESORUL: Ei, acum, dacă-mi dați voie, iertați-mă, v-aș spune că trebuie să ne apucăm de treabă. N-avem nici o clipă de pierdut.

ELEVA: Cum să nu, domnule, vreau din tot sufletul. Ba chiar vă rog.

PROFESORUL: Atunci îmi permit să vă invit să luați loc... aici... Iar dumneavoastră, domnișoară, dacă n-aveți nimic împotrivă, îmi dați voie să mă așez în fața dumneavoastră?

ELEVA: Sigur, domnule. Vă rog.

PROFESORUL: Mulțumesc, domnișoară. *(Se așază față în față, la masă, cu profilul spre public.)* Buuun. V-ați adus cărțile și caietele?

ELEVA, *scoțând cărți și caiete din servietă*: Da, domnule, bineînțeles, am la mine tot ce-mi trebuie.

PROFESORUL: Perfect, domnișoară. Per-fect. Atunci, dacă nu vă supărați... putem începe?

ELEVA: Da, domnule, vă stau la dispoziție, domnule.

PROFESORUL: La dispoziția mea?... *(Lucire în priviri, repede stinsă, un gest, pe care-l reprimă.)* Vai, domnișoară, dar eu vă stau la dispoziție. Nu sunt decât servitorul dumneavoastră.

ELEVA: Oh, domnule...

PROFESORUL: Dacă n-aveți nimic împotrivă... atunci... vom... vom... voi... voi începe cu o scurtă examinare a cunoștințelor dumneavoastră trecute și prezente, ca să vedem ce-avem de făcut în continuare... Bun. Cum stați cu percepția pluralității?

ELEVA: E cam vagă... confuză.

PROFESORUL: Bun. Ia să vedem noi...

Își freacă mâinile. Intră Menajera, ceea ce pare să-l irite pe Profesor; se duce la bufet, caută ceva acolo, întârzie.

PROFESORUL: Haideți, domnișoară, să facem puțină aritmetică, dacă n-aveți nimic împotrivă...

ELEVA: Da' de unde, domnule, asta e tot ce-mi doresc.

PROFESORUL: E-o știință destul de recentă, domnișoară, o știință modernă; la drept vorbind, e mai curând o metodă decât o știință... Și în același timp o terapie. *(Menajerei:)* Marie, ai terminat?

MENAJERA: Da, domnule, am găsit farfuria. Am plecat...

PROFESORUL: Grăbește-te. Ocupă-te, te rog, de bucătăria dumitale.

MENAJERA: Gata, domnule, mă duc. *(Se preface că iese.)* Nu vă supărați, domnule, da' fiți atent să nu vă ieșiți din fire.

PROFESORUL: Ești ridicolă, Marie, nu-ți dai seama ? Îți faci griji aiurea.

MENAJERA: Vorba vine!

PROFESORUL: Te rog să încetezi cu insinuările. Ştiu foarte bine cum să mă port. Am totuşi o vârstă...

MENAJERA: Tocmai, domnule. Ar fi mai bine să nu intraţi direct în aritmetică cu domnişoara. Aritmetica oboseşte, enervează.

PROFESORUL: La vârsta mea nu-i cazul. Şi la urma urmei, ce te priveşte? E meseria mea şi îmi cunosc bine meseria. N-ai ce căuta aici.

MENAJERA: Bine, domnule. Să nu ziceţi pe urmă că nu v-am spus.

PROFESORUL: Marie, n-am nevoie de sfaturile dumitale.

MENAJERA: Cum doriţi, domnule. *(Iese.)*

PROFESORUL: Scuzaţi-mă, domnişoară, pentru întreruperea asta ridicolă. Iertaţi-o şi pe femeia asta ... Mereu se teme să nu obosesc. Îşi face griji pentru sănătatea mea.

ELEVA: Oh, dar n-aveţi de ce să vă scuzaţi, domnule. Asta e o probă de devotament. Ţine la dumneavoastră din tot sufletul. Nu găsiţi servitori devotaţi pe toate drumurile.

PROFESORUL: Exagerează. E-o teamă stupidă. Haideţi să ne întoarcem la oile noastre aritmetice.

ELEVA: Vă urmăresc, domnule.

PROFESORUL, *spiritual*: Rămânând totuşi pe scaun!

ELEVA, *apreciind vorba de duh*: La fel ca dumneavoastră, domnule.

PROFESORUL: Buuun. Ia să aritmetizăm noi puţin.

ELEVA: Cu dragă inimă, domnule.

PROFESORUL: V-ar supăra dacă mi-aţi spune...

ELEVA: Deloc, domnule, daţi-i drumul.

PROFESORUL: Cât fac unu şi cu unu?

ELEVA: Unu şi cu unu fac doi.

PROFESORUL, *uimit de cunoştinţele Elevei*: Oh, dar e foarte bine. Am impresia că aţi ajuns departe cu studiile dumneavoastră. Doctoratul total o să fie floare la ureche, domnişoară.

ELEVA: Ce bucurie s-aud asta, mai ales c-o spuneţi dumneavoastră!

PROFESORUL: Haideţi să mergem mai departe: cât fac doi şi cu unu?

ELEVA: Trei.

PROFESORUL: Trei şi cu unu?

ELEVA: Patru.

PROFESORUL: Patru şi cu unu?

ELEVA: Cinci.

PROFESORUL: Cinci şi cu unu?

ELEVA: Şase.

PROFESORUL: Şase şi cu unu?

ELEVA: Şapte.

PROFESORUL: Şapte şi cu unu?

ELEVA: Opt.

PROFESORUL: Şapte şi cu unu?

ELEVA: Opt... *bis*.

PROFESORUL: Foarte bun răspuns. Şapte şi cu unu?

ELEVA: Opt *terţ*.

PROFESORUL: Perfect. Excelent. Şapte şi cu unu?

ELEVA: Opt *quart*. Şi uneori nouă.

PROFESORUL: Formidabil. Sunteţi formidabilă. Sunteţi extraordinară. Vă felicit din toată inima, domnişoară. N-are rost să continuăm. La adunare, sunteţi magistrală.

Haideți să vedem cum stați cu scăderea. Spuneți-mi doar, dacă nu vă simțiți cumva epuizată, cât fac patru minus trei?

ELEVA: Patru minus trei?... Patru minus trei?

PROFESORUL: Da. Vreau să spun: extrageți trei din patru.

ELEVA: Fac... șapte?

PROFESORUL: Iertați-mă, dar mă simt obligat să vă contrazic. Patru minus trei nu fac șapte. E o confuzie: patru plus trei fac șapte, patru minus trei nu fac șapte... Nu mai suntem la adunare, acum trebuie să scădeți...

ELEVA, *se străduiește să înțeleagă*: Da... da.

PROFESORUL: Patru minus trei fac... Cât? Cât?

ELEVA: Patru?

PROFESORUL: Nu, domnișoară, nu e bine.

ELEVA: Atunci, trei.

PROFESORUL: Nici, domnișoară... Iertați-mă că trebuie să vă spun... Nu fac atât... iertați-mă.

ELEVA: Patru minus trei... Patru minus trei... Patru minus trei?... Doar n-o fi făcând zece?

PROFESORUL: În nici un caz, domnișoară. Dar nu trebuie să ghiciți, trebuie să raționați. Haideți să încercăm să deducem împreună. Vreți să numărați?

ELEVA: Da, domnule. Unu..., doi..., ăă...

PROFESORUL: Știți să numărați bine? Până la cât știți să numărați?

ELEVA: Pot să număr... la infinit.

PROFESORUL: Asta nu se poate, domnișoară.

ELEVA: Atunci, până la șaisprezece, să zicem.

PROFESORUL: Ajunge. Trebuie să știm unde să ne oprim. Numărați, vă rog, numărați.

ELEVA: Unu..., doi..., pe urmă după doi vine trei..., patru...

PROFESORUL: Stați, domnișoară. Care număr e mai mare? Trei sau patru?

ELEVA: Ăă... trei sau patru? Care e mai mare! Mai mare decât trei sau decât patru? În ce sens mai mare?

PROFESORUL: Există numere mai mici și numere mai mari. În numerele mai mari sunt mai multe unități decât în cele mici...

ELEVA: ... Decât în numerele mai mici?

PROFESORUL: ... În afară de cazul în care cele mici au unități mai mici. Dacă sunt mici de tot, s-ar putea să fie mai multe unități în numerele mici decât în cele mari... dacă e vorba de alte unități...

ELEVA: În cazul ăsta, numerele mici pot fi mai mari decât numerele mari?

PROFESORUL: S-o lăsăm baltă. Dac-o luăm așa, cine știe unde ajungem... Rețineți numai că nu există doar numere... există și mărimi, sume, există grupuri, există grămezi, grămezi de lucruri: de prune, de vagoane, de gâște, de sâmburi și așa mai departe. Ca să fie mai simplu, să presupunem că n-avem decât numere egale, atunci cele mai mari vor fi cele care vor avea mai multe unități egale.

ELEVA: Cel care va avea mai multe unități va fi cel mai mare? Aha, am înțeles, domnule, dumneavoastră identificați calitatea cu cantitatea.

PROFESORUL: E prea abstract, domnișoară, prea abstract. Nu trebuie să vă preocupe asta. Haideți să luăm exemplul nostru și să judecăm pe acest caz concret. Să lăsăm

concluziile generale pentru mai târziu. Avem numărul patru şi numărul trei, fiecare cu un număr egal de unităţi; care număr va fi mai mare, numărul mai mic sau numărul mai mare?

ELEVA: Iertaţi-mă, domnule... Ce înţelegeţi prin numărul mai mare? Cel care e mai puţin mic decât celălalt?

PROFESORUL: Exact, domnişoară, perfect. M-aţi înţeles foarte bine.

ELEVA: Atunci, e patru.

PROFESORUL: Cum e patru? Mai mare sau mai mic decât trei?

ELEVA: Mai mic... nu, mai mare.

PROFESORUL: Excelent răspuns. Câte unităţi aveţi între trei şi patru?... sau între patru şi trei, cum preferaţi?

ELEVA: Nu există unităţi, domnule, între trei şi patru. Patru vine imediat după trei. Nu există absolut nimic între trei şi patru!

PROFESORUL: Nu, nu m-am făcut înţeles. E fără îndoială vina mea. N-am fost destul de clar.

ELEVA: Nu, domnule, e vina mea.

PROFESORUL: Uite: aveţi aici trei chibrituri. Şi cu încă unul, fac patru. Priviţi cu atenţie, aveţi patru, iau unul, câte rămân?

Chibriturile nu se văd, la fel ca toate obiectele despre care se vorbeşte; Profesorul se va ridica de la masă, va scrie pe o tablă inexistentă, cu o cretă inexistentă etc.

ELEVA: Cinci. Dacă trei şi cu unu fac patru, patru şi cu unu fac cinci.

PROFESORUL: Nu e bine. Nu e deloc bine. Aveţi mereu tendinţa să adunaţi. Trebuie să şi scădeţi. Nu trebuie

doar să integrați. Mai trebuie să și dezintegrați. Asta-i viața. Asta e filozofia. Asta e știința. Ăsta e progresul, civilizația.

ELEVA: Da, domnule.

PROFESORUL: Să ne întoarcem la chibriturile noastre. Care-vasăzică, am patru. Uitați, sunt exact patru. Iau unul, mai rămân doar...

ELEVA: Nu știu, domnule.

PROFESORUL: Nu se poate, gândiți-vă. Recunosc că nu e ușor. Dar sunteți destul de cultivată ca să faceți un efort intelectual și să-nțelegeți. Prin urmare?

ELEVA: Nu pot, domnule. Nu știu.

PROFESORUL: Haideți să luăm exemple mai simple. Dacă ați avea două nasuri, iar eu v-aș smulge unul... cu câte nasuri ați rămâne?

ELEVA: Cu nici unul.

PROFESORUL: Cum cu nici unul?

ELEVA: Păi da, de-aia am un nas, fiindcă nu mi-ați smuls nici unul. Dacă-l smulgeați, nu-l mai aveam.

PROFESORUL: N-ați înțeles exemplul meu. Să presupunem că nu aveți decât o singură ureche.

ELEVA: Da, și?

PROFESORUL: Vă mai pun una, câte o s-aveți?

ELEVA: Două.

PROFESORUL: Buuun. Vă mai pun încă una. Câte o s-aveți?

ELEVA: Trei urechi.

PROFESORUL: Iau una... Vă rămân... câte urechi?

ELEVA: Două.

PROFESORUL: Buuun. Mai iau una, câte vă rămân?

ELEVA: Două.

PROFESORUL: Nu. Aveți două, iau una, vă mănânc una, câte rămân?
ELEVA: Două.
PROFESORUL: Vă mănânc una... una.
ELEVA: Două.
PROFESORUL: Una.
ELEVA: Două.
PROFESORUL: Una!
ELEVA: Două!
PROFESORUL: Una!!!
ELEVA: Două!!!
PROFESORUL: Una!!!
ELEVA: Două!!!
PROFESORUL: Una!!!
ELEVA: Două!!!
PROFESORUL: Nu. Nu. Nu-i bine. Exemplul nu e... nu e concludent. Ascultați-mă.
ELEVA: Vă ascult, domnule.
PROFESORUL: Aveți... aveți... aveți...
ELEVA: Zece degete!...
PROFESORUL: Dacă vreți. Perfect. Buuun. Prin urmare aveți zece degete.
ELEVA: Da, domnule.
PROFESORUL: Atunci, câte ați avea, dacă ați avea cinci?
ELEVA: Zece, domnule.
PROFESORUL: Nu-i bine!
ELEVA: Ba da, domnule.
PROFESORUL: Eu vă spun că nu!
ELEVA: Păi, adineaori mi-ați zis că am zece...
PROFESORUL: Dar v-am spus, imediat după aia, și că aveți cinci!

ELEVA: Nu am cinci, am zece!

PROFESORUL: Haideţi s-o luăm altfel... Să ne oprim la numerele de la unu la cinci, pentru scădere... O clipă, domnişoară, o să vedeţi imediat. Vă ajut eu să înţelegeţi. *(Profesorul se apucă să scrie pe o tablă imaginară. Apropie tabla de Elevă, care se întoarce să privească.)* Uitaţi, domnişoară... *(Se preface că desenează un beţişor pe tablă; se preface că scrie deasupra cifra 1; apoi două beţişoare, sub care face cifra 2, apoi trei beţişoare şi dedesubt cifra 3, apoi patru sub care face cifra 4.)* Vedeţi...

ELEVA: Da, domnule.

PROFESORUL: Sunt beţişoare, domnişoară, be-ţi-şoare. Aici e un beţişor, acolo sunt două beţişoare; dincolo trei beţişoare, pe urmă patru beţişoare, pe urmă cinci beţişoare. Un beţişor, două beţişoare, trei beţişoare, patru şi cinci beţişoare, toate astea sunt numere. Când numărăm beţişoarele, fiecare beţişor e o unitate, domnişoară... Ce-am spus acuma?

ELEVA: „O unitate, domnişoară! Ce-am spus acuma?"

PROFESORUL: Sau cifre! Sau numere! Unu, doi, trei, patru, cinci sunt elemente ale numărării, domnişoară.

ELEVA, *ezitantă*: Da, domnule. Elemente, cifre, care sunt beţişoare, unităţi şi numere...

PROFESORUL: Şi una, şi alta... De fapt, ăsta-i tot secretul aritmeticii.

ELEVA: Da, domnule. Bine, domnule. Mulţumesc, domnule.

PROFESORUL: Atunci vă rog să număraţi folosind aceste elemente... adunaţi şi scădeţi...

ELEVA, *ca pentru a-şi întipări în memorie*: Beţişoarele sunt carevasăzică cifre şi numerele, unităţi?

PROFESORUL: Hm... dacă vreți. Și mai departe?

ELEVA: Se pot scădea două unități din trei unități, dar se pot oare scădea doi de doi din trei de trei? Și două cifre din patru numere? Și trei numere dintr-o unitate?

PROFESORUL: Nu, domnișoară.

ELEVA: De ce, domnule?

PROFESORUL: De aia, domnișoară.

ELEVA: De care aia, domnule? Din moment ce unele sunt chiar celelalte?

PROFESORUL: Asta e, domnișoară. E un lucru care nu se explică. Se înțelege printr-un raționament matematic interior. Ori îl ai ori nu-l ai.

ELEVA: Mă rog.

PROFESORUL: Uitați ce, domnișoară, dacă nu reușiți să înțelegeți în profunzime aceste principii, aceste arhetipuri aritmetice, n-o să ajungeți niciodată să faceți corect munca unui politehnist. Și cu atât mai puțin să ocupați o catedră la Politehnică... sau la grădinița de înalte studii. Recunosc că nu-i ușor, e foarte, foarte abstract... bineînțeles... dar cum să reușești, domnișoară, fără să aprofundezi noțiunile elementare, să calculezi mental cât fac – și asta e un fleac pentru orice inginer de nivel mediu, domnișoară –, cât fac, de pildă, trei miliarde șapte sute cincizeci și cinci de milioane nouă sute nouăzeci și opt de mii două sute cincizeci și unu înmulțit cu cinci miliarde o sută șaizeci și două de milioane trei sute trei mii cinci sute opt?

ELEVA, *foarte repede*: Fac nouăsprezece cvintilioane, trei sute nouăzeci de catralioane două trilioane opt sute

patruzeci şi patru de miliarde, două sute nouăsprezece milioane o sută şaizeci şi patru de mii cinci sute opt...

PROFESORUL, *uimit*: Nu. Nu cred. Trebuie să facă nouăsprezece cvintilioane, trei sute nouăzeci de catralioane două trilioane opt sute patruzeci şi patru de miliarde două sute nouăsprezece milioane o sută şaizeci şi patru de mii cinci sute nouă...

ELEVA: Nu... cinci sute opt...

PROFESORUL, *din ce în ce mai uimit, calculează mental*: Da... Aveţi dreptate... rezultatul e corect... *(bâiguie ininteligibil)*... cvintilioane, catralioane, trilioane, miliarde, milioane... *(Distinct:)* O sută şaizeci şi patru de mii cinci sute opt... *(Stupefiat:)* Dar cum aţi ajuns la rezultat, dacă nu cunoaşteţi principiile raţionamentului aritmetic?

ELEVA: Simplu. Neputând să mă bazez pe raţionamentul meu, am învăţat pe dinafară toate rezultatele posibile ale tuturor înmulţirilor posibile.

PROFESORUL: Formidabil... Totuşi, daţi-mi voie să vă spun, domnişoară, că nu sunt deloc mulţumit şi n-o să vă felicit: în matematică, şi în aritmetică mai ales, ceea ce intră în calcul – fiindcă aritmetica ne obligă întotdeauna să calculăm –, ceea ce intră în calcul, zic, e mai presus de toate înţelegerea... Rezultatul trebuia să-l obţineţi printr-un raţionament matematic, inductiv şi deductiv în acelaşi timp – cum se obţine orice rezultat. Matematica e duşmanul de moarte al memoriei, care de altfel e admirabilă, dar aritmeticeşte vorbind, e o calamitate!... Aşa că nu sunt mulţumit... nu merge, nu merge deloc...

ELEVA, *dezolată*: Nu, domnule.

PROFESORUL: Haideți să lăsăm asta deocamdată. Să trecem la alt gen de exercițiu...

ELEVA: Da, domnule.

MENAJERA, *intrând*: Hm, hm, Domnule...

PROFESORUL, *care nu aude*: Păcat, domnișoară, că sunteți în urmă cu matematicile speciale...

MENAJERA, *trăgându-l de mânecă*: Domnule! Domnule!

PROFESORUL: Mi-e teamă că n-o să vă puteți prezenta la concurs pentru doctoratul total...

ELEVA: Vai, ce rău îmi pare, domnule!

PROFESORUL: Măcar dacă ați... *(Menajerei:)* Lasă-mă în pace, Marie... Ce naiba te-a apucat? Ce te bagi? Treci la bucătărie! La cratiță! Hai! Hai! *(Elevei:)* Am să încerc să vă pregătesc măcar pentru doctoratul parțial...

MENAJERA: Domnule! Domnule! *(Îl trage de mânecă.)*

PROFESORUL, *Menajerei*: Ia mâna de pe mine! Ia mâna! Ce-nseamnă asta?... *(Elevei:)* Dacă vreți într-adevăr să vă prezentați la doctoratul parțial, trebuie să învățăm...

ELEVA: Da, domnule.

PROFESORUL: ... elementele lingvisticii și ale filologiei comparate...

MENAJERA: Nu, domnule, nu!... Asta nu!...

PROFESORUL: Marie, ai luat-o razna!

MENAJERA: Domnule, în nici un caz filologia, filologia duce la bucluc...

ELEVA, *uimită*: La bucluc? *(Zâmbind, cam prostuță:)* Cum vine asta!

PROFESORUL, *Menajerei*: Asta-i prea de tot! Ieși afară!

MENAJERA: Bine, domnule, bine. Da' să nu ziceți că nu v-am prevenit! Filologia duce la bucluc!

PROFESORUL: Marie, sunt major!

ELEVA: Aveţi dreptate, domnule.

MENAJERA: Cum doriţi! *(Iese.)*

PROFESORUL: Să mergem mai departe, domnişoară.

ELEVA: Bine, domnule.

PROFESORUL: Vă rog deci să ascultaţi cu cea mai mare atenţie cursul pregătit de mine...

ELEVA: Ascult, domnule.

PROFESORUL: ...Prin care puteţi stăpâni, în numai cincisprezece minute, principiile fundamentale ale filologiei lingvistice şi comparate a limbilor neo-spaniole.

ELEVA: Oh, domnule! *(Bate din palme.)*

PROFESORUL, *autoritar*: Linişte! Ce-nseamnă asta?

ELEVA: Iertaţi-mă, domnule. *(Îşi pune încet mâinile înapoi pe masă.)*

PROFESORUL: Linişte! *(Se ridică, se plimbă prin cameră, cu mâinile la spate; din când în când se opreşte în mijlocul încăperii sau lângă Elevă şi îşi întăreşte spusele cu un gest al mâinii; perorează, fără să exagereze prea mult; Eleva îl urmăreşte cu privirea şi uneori o face cu greu, fiindcă trebuie să întoarcă mult capul; o dată sau de două ori cel mult, se întoarce complet.)* Prin urmare, domnişoară, spaniola este limba-mamă din care au purces toate limbile neo-spaniole, între care spaniola, latina, italiana, franceza, portugheza, româna, sarda sau sardanapala, spaniola şi neo-spaniola – ba chiar şi, în anumite privinţe, limba turcă, mai apropiată totuşi de greacă, lucru absolut logic, din moment ce Turcia se învecinează cu Grecia, iar Grecia e mai aproape de Turcia decât stăm noi doi acum: aveţi aici încă o

ilustrare a unei legi lingvistice extrem de importante, după care geografia şi filologia sunt surori gemene... Puteţi lua notiţe, domnişoară.

ELEVA, *cu voce stinsă*: Bine, domnule.

PROFESORUL: Ceea ce deosebeşte limbile neo-spaniole între ele şi dialectele lor de alte grupuri lingvistice, cum ar fi grupul limbilor austriece şi neo-austriece sau habsburgice, ca şi de grupările esperantistă, helvetică, monegască, schwitzeră, andorriană, bască, şapcă, precum şi de grupurile de limbi diplomatice şi tehnice – ceea ce le deosebeşte, spun, este asemănarea lor izbitoare, care le face, de altfel, şi greu de deosebit una de alta – adică limbile neo-spaniole între ele, domnişoară, pe care reuşim totuşi să le deosebim graţie caracteristicilor lor distinctive, dovezi absolut incontestabile ale extraordinarei asemănări care face incontestabilă originea lor comună şi care în acelaşi timp le diferenţiază profund – prin menţinerea trăsăturilor distinctive despre care tocmai am vorbit.

ELEVA: Oooh! Daaaa, domnule!

PROFESORUL: Dar să nu ne pierdem în generalităţi...

ELEVA, *fascinată, cu regret*: Vai, domnule...

PROFESORUL: S-ar zice că vă interesează. Foarte bine, foarte bine.

ELEVA: Oh, da, domnule.

PROFESORUL: Nici o grijă, domnişoară. Revenim asupra lor mai târziu... sau poate nu mai revenim deloc. Cine ştie?

ELEVA, *încântată totuşi*: Oh, da, domnule.

PROFESORUL: Află, domnişoară, că orice limbă, să ştii şi să ţii minte asta *până în ceasul morţii...*

ELEVA: Oh! Da, domnule, până în ceasul morţii... Da, domnule...

PROFESORUL: ...şi ăsta e un alt principiu fundamental, domnişoară, orice limbă nu e în fond decât un limbaj, de unde rezultă în mod necesar că e alcătuită din sunete, sau...

ELEVA: Foneme...

PROFESORUL: Exact asta vroiam să spun. Te poftesc să nu-mi faci paradă de cunoştinţe. Ascultă, mai bine.

ELEVA: Ascult, domnule. Da, domnule.

PROFESORUL: Sunetele, domnişoară, trebuie să fie prinse de aripi în zbor, ca să nu cadă în urechile surzilor. Prin urmare, când te hotărăşti să articulezi, se recomandă, pe cât posibil, să ridici foarte sus gâtul şi bărbia, să te înalţi pe vârfuri, uite-aşa, uite...

ELEVA: Da, domnule.

PROFESORUL: Taci din gură! Stai pe scaun şi nu mă-ntrerupe... Să emiţi, spuneam, sunetele foarte sus şi cu toată forţa plămânilor combinată cu cea a corzilor vocale. Uite-aşa: „papilă", „evrika", „Trafalgar", „papi, papa". În felul ăsta, sunetele, pline de-un aer cald mai uşor decât aerul înconjurător, vor pluti, vor pluti fără riscul de a cădea în urechile surzilor, care sunt adevăratele abisuri, adevăratele morminte ale sonorităţilor. Dacă emiţi mai multe sunete cu viteză accelerată, ele se vor agăţa automat unul de altul, alcătuind astfel silabe, cuvinte, ba chiar şi fraze, adică grupări mai mult sau mai puţin întinse, ansambluri pur iraţionale de

sunete, lipsite de orice sens, dar tocmai de aceea capabile să se mențină fără riscuri la mare altitudine în aer. De căzut, cad doar cuvintele încărcate de sens, îngreunate de înțelesul lor, cuvinte care sfârșesc întotdeauna prin a pieri, prăbușindu-se...

ELEVA: ...în urechile surzilor.

PROFESORUL: Așa e, dar nu mai întrerupe... și în cea mai cumplită confuzie... Sau se sparg ca niște baloane. Prin urmare, domnișoară... *(Eleva capătă brusc o expresie suferindă.)* S-a-ntâmplat ceva?

ELEVA: Mă dor dinții, domnule.

PROFESORUL: Nu contează. N-o să ne oprim pentru atâta lucru. Să mergem mai departe...

ELEVA, *care pare să sufere din ce în ce mai mult*: Bine, domnule.

PROFESORUL: Și dacă tot am ajuns aici, îți atrag atenția asupra consoanelor care se transformă atunci când se ciocnesc între ele. În asemenea cazuri, f devine v, d devine t, g devine c și viceversa... uite-așa: „vas de lut", „coș de rufe", „pește în vin", „era nouă", „uite noaptea".

ELEVA: Mă dor dinții.

PROFESORUL: Mai departe.

ELEVA: Bine.

PROFESORUL: Pe scurt: ca să înveți să pronunți, e nevoie de ani întregi. Grație științei, totul devine posibil în numai câteva minute. Ca să scoți pe gură cuvinte, sunete și tot ce-ți mai trece prin minte, reține că trebuie să dai afară tot aerul din plămâni, fără nici o milă, pentru a-l lăsa apoi să se strecoare delicat, mângâind ușor corzile vocale, care, dintr-odată, ca harfele

sau ca frunzişul în bătaia vântului, freamătă, vibrează, vibrează sau graseiază, sau şuieră sau foşnesc, sau fluieră, fluieră, punând totul în mişcare: omuşorul, limba, cerul gurii, dinţii...

ELEVA: Mă dor dinţii.

PROFESORUL: ...buzele... Şi în cele din urmă, cuvintele ies pe nas, pe gură, pe urechi, prin pori, târând după ele toate organele pe care le-am pomenit, smulgându-le din rădăcină, într-un zbor impetuos, maiestuos, care nu e în fond decât ceea ce impropriu numim voce, modulându-se în cântec sau transformându-se într-un teribil uragan simfonic însoţit de un întreg cortegiu... jerbe de flori de toate culorile, artificii sonore: labiale, dentale, ocluzive, palatale şi altele, când mângâietoare, când amare sau violente.

ELEVA: Aşa e, domnule, mă dor dinţii.

PROFESORUL: Mai departe, mai departe. Revenind la limbile neo-spaniole, ele sunt atât de strâns înrudite, încât pot fi considerate pe drept cuvânt verişoare primare. De altfel, au aceeaşi mamă: spaniola, adică o spanioloaică. Iată de ce este atât de greu să le deosebeşti una de alta. Iată de ce e atât de util să pronunţăm corect, să evităm defectele de pronunţie. Pronunţia face, ea singură, cât un întreg limbaj. O pronunţie greşită ne poate juca feste. În legătură cu asta, dă-mi voie să-ţi împărtăşesc, în paranteză, o amintire personală. *(Uşoară destindere, Profesorul se lasă o clipă în voia amintirilor; chipul i se înduioşează; dar se stăpâneşte repede.)* Eram foarte tânăr, aproape un copil. Îmi satisfăceam stagiul militar. La regiment, aveam un camarad, viconte, cu un defect

de pronunţie destul de grav: nu putea pronunţa litera f. În loc de f, spunea f. Astfel, în loc de: „fântână, n-am să beau din apa ta", spunea: „fântână, n-am să beau din apa ta". Pronunţa „fată" în loc de „fată", „Felix" în loc de „Felix", „fasole" în loc de „fasole", „fă-te-ncoace" în loc de „fă-te-ncoace", „farsă" în loc de „farsă", „fifi", „fon", „fafa" în loc de „fifi", „fon", „fafa"; „Filip" în loc de „Filip"; „fictorie" în loc de „fictorie"; „februarie" în loc de „februarie"; „martie–aprilie" în loc de „martie–aprilie"; „Gérard de Nerval" în loc de „Gérard de Nerval"; „Mirabeau" în loc de „Mirabeau", „etc." în loc de „etc.", şi aşa mai departe „etc." în loc de „etc." şi aşa mai departe etc. Noroc că avea o grămadă de pălării, sub care măcar îşi putea ascunde atât de bine defectul, încât nici nu-ţi dădeai seama.

ELEVA: Bine, bine. Mă dor dinţii.

PROFESORUL, *schimbând brusc tonul, cu o voce aspră*: Mai departe. Hai să stabilim mai întâi asemănările, ca să putem pe urmă identifica mai bine deosebirile dintre aceste limbi. Profanii sunt absolut incapabili să simtă diferenţele. Astfel, în toate aceste limbi, toate cuvintele...

ELEVA: Ah da?... Mă dor dinţii.

PROFESORUL: Mai departe... sunt întotdeauna aceleaşi, la fel şi toate desinenţele, toate prefixele, toate sufixele, toate rădăcinile...

ELEVA: Rădăcinile cuvintelor sunt pătrate?

PROFESORUL: Pătrate sau cubice. De la caz la caz.

ELEVA: Mă dor dinţii.

PROFESORUL: Mai departe. Uite, îţi dau un exemplu pur ilustrativ: ia cuvântul „frunte"...

ELEVA: Cu ce să-l iau?

PROFESORUL: Cu ce vrei, numai ia-l, şi mai ales nu mă-ntrerupe.

ELEVA: Mă dor dinţii.

PROFESORUL: Mai departe... Am spus: mai departe. Ia cuvântul „frunte". L-ai luat?

ELEVA: Da, da. L-am luat. Dinţii mei, ah, dinţii mei...

PROFESORUL: Cuvântul „frunte" este rădăcina cuvântului „frontispiciu". Ca şi a lui „sfruntat". „Ispiciu" este sufix, „s" este prefix. Se numesc aşa fiindcă nu se schimbă. Nu vor şi pace.

ELEVA: Mă dor dinţii.

PROFESORUL: Mai departe. Hai, repede. Prefixele astea sunt de origine spaniolă, sper că ţi-ai dat seama?

ELEVA: Vai, ce mă dor dinţii!

PROFESORUL: Mai departe. Ai observat, sper, şi că ele nu se schimbă în limba noastră. Ei bine, domnişoară, află că nimic nu le poate convinge să se schimbe nici în latină, nici în italiană, nici în portugheză, nici în sardanapală sau în sardanapali, nici în română, nici în neo-spaniolă, nici în spaniolă, şi nici măcar în orientală: „frunte", „frontispiciu", „sfruntat", exact acelaşi cuvânt, întotdeauna cu aceeaşi rădăcină, acelaşi sufix, acelaşi prefix, în toate limbile pomenite. Acelaşi lucru se-ntâmplă cu toate cuvintele.

ELEVA: În toate limbile cuvintele astea înseamnă acelaşi lucru? Mă dor dinţii.

PROFESORUL: Absolut. Păi cum altfel? În orice caz, avem întotdeauna exact aceeaşi semnificaţie, aceeaşi formă, aceeaşi structură sonoră, nu numai pentru acest cuvânt,

dar şi pentru toate cuvintele imaginabile, în toate limbile. Fiindcă una şi aceeaşi noţiune se exprimă printr-unul şi acelaşi cuvânt, unul singur, şi prin sinonimele lui, în toate ţările. Lasă naibii dinţii.

ELEVA: Mă dor dinţii. Da, da, da.

PROFESORUL: Bine-bine, mai departe. Mai departe, se aude?... Cum spui, de pildă, în limba noastră: „Trandafirii bunicii mele sunt la fel de galbeni ca bunicul meu care era asiatic."

ELEVA: Mă dor, mă dooor, mă dor dinţii.

PROFESORUL: Mai departe, mai departe, răspunde la-ntrebare!

ELEVA: În limba noastră?

PROFESORUL: În limba noastră.

ELEVA: Ăă... să spun în limba noastră: „Trandafirii bunicii mele sunt..."

PROFESORUL: „La fel de galbeni ca bunicul meu care era asiatic"...

ELEVA: Păi, în limba noastră se spune, cred, „Trandafirii ..." – cum se spune „bunică" în limba noastră?

PROFESORUL: În limba noastră? „Bunică".

ELEVA: „Trandafirii bunicii mele sunt la fel de... galbeni" – se spune în limba noastră „galbeni"?

PROFESORUL: Evident!

ELEVA: „Sunt la fel de galbeni ca bunicul meu când se înfuria."

PROFESORUL: Nu... „care era a..."

ELEVA: „...siatic"... Mă dor dinţii.

PROFESORUL: Corect!

ELEVA: Mă dor...

PROFESORUL: ...Dinţii... ei şi, asta e... Mai departe! Acum, tradu aceeaşi frază în spaniolă şi pe urmă în neo-spaniolă...

ELEVA: În spaniolă... ar fi: „Trandafirii bunicii mele sunt la fel de galbeni ca bunicul meu care era asiatic."

PROFESORUL: Nu. E greşit.

ELEVA: Iar în neo-spaniolă: „Trandafirii bunicii mele sunt la fel de galbeni ca bunicul meu care era asiatic."

PROFESORUL: E greşit. E greşit. E greşit. Ai făcut pe dos, ai luat spaniola drept neo-spaniolă, şi neo-spaniola drept spaniolă... Nu... nu... invers...

ELEVA: Mă dor dinţii. V-aţi încurcat.

PROFESORUL: Tu m-ai zăpăcit. Fii atentă şi ia notiţe. Îţi spun fraza în spaniolă, pe urmă în neo-spaniolă şi la sfârşit în latină. Repetă după mine. Fii atentă că sunt mari asemănări. Sunt asemănări identice. Ascultă, urmăreşte-mă cu toată atenţia...

ELEVA: Dor...

PROFESORUL: ...dinţii.

ELEVA: Mai departe... Au!

PROFESORUL: ...în spaniolă: „Trandafirii bunicii mele sunt la fel de galbeni ca bunicul meu care era asiatic"; în latină: „Trandafirii bunicii mele sunt la fel de galbeni ca bunicul meu care era asiatic." Simţi diferenţele? Tradu acum în... româneşte.

ELEVA: Ăă...Cum se spune „trandafiri" pe româneşte?

PROFESORUL: „Trandafiri", cum altfel.

ELEVA: Nu cumva se spune „trandafiri"? Ah, ce mă dor dinţii...

PROFESORUL: Nu, nici vorbă, fiindcă „trandafiri" e traducerea în orientală a cuvântului nostru „trandafiri", în spaniolă „trandafiri", pricepi? În sardanapali „trandafiri"...

ELEVA: Iertați-mă, domnule, dar... Vai, ce mă dor dinții... nu văd diferența.

PROFESORUL: Dar e foarte simplu! Foarte simplu! Cu condiția să ai ceva experiență, o experiență tehnică și o practică a acestor limbi diferite, atât de diferite în ciuda faptului că nu prezintă decât caracteristici absolut identice. Am să încerc să-ți dau un indiciu...

ELEVA: Dinții...

PROFESORUL: Ceea ce deosebește aceste limbi nu sunt nici cuvintele, care sunt absolut aceleași, nici structura frazei, care e peste tot aceeași, nici intonația, care nu prezintă nici o diferență, și nici ritmul vorbirii... Ceea ce le deosebește... mă asculți?

ELEVA: Mă dor dinții.

PROFESORUL: Mă asculți, domnișoară? Aaa... păi, să știi că ne supărăm!

ELEVA: Mi-ați făcut capul calendar, domnule! Mă dor dinții.

PROFESORUL: La dracu' cu coadă cu tot! Te poftesc să m-asculți!

ELEVA: Bine... bine... dați-i drumul.

PROFESORUL: Ceea ce le deosebește unele de altele, pe de o parte, și de spaniolă, de mama lor spanioloaica, pe de altă parte... e...

ELEVA, *strâmbându-se*: Ce e?

PROFESORUL: E-un lucru inefabil. Un inefabil pe care n-ajungi să-l simți decât după foarte multă vreme, cu mare greutate și după o lungă experiență ...

ELEVA: Zău?

PROFESORUL: Da, domnișoară. Nu pot să-ți dau nici o regulă. Aici îți trebuie fler. Fler și-atâta tot. Dar pentru asta trebuie să studiezi, să studiezi și iar să studiezi.

ELEVA: Au, dinții!

PROFESORUL: Există totuși câteva cazuri concrete în care cuvintele diferă de la o limbă la alta... dar nu ne putem baza pe asta, fiindcă asemenea cazuri sunt, ca să zic așa, excepții.

ELEVA: Chiar așa?... Vai, domnule, mă dor dinții.

PROFESORUL: Nu mă-ntrerupe! Nu mă scoate din sărite, că nu știu ce fac! Ce spuneam deci?... Ah, da, cazurile excepționale, adică ușor de deosebit... sau simplu de deosebit... sau comod... dacă preferi ... repet: „dacă preferi", fiindcă văd că nu mă mai asculți...

ELEVA: Mă dor dinții.

PROFESORUL: Repet: în anumite expresii, de uz curent, anumite cuvinte diferă total de la o limbă la alta, așa încât limba folosită este, în acest caz, mult mai ușor de identificat. Un exemplu: expresia neo-spaniolă celebră la Madrid: „Patria mea este neo-Spania" devine în italiană: „Patria mea este..."

ELEVA: „Neo-Spania."

PROFESORUL: Nu! „Patria mea este Italia." Spune-mi deci, prin simplă deducție, cum se zice pe franțuzește „Italia"?

ELEVA: Mă dor dinții.

PROFESORUL: E foarte simplu: pentru cuvântul „Italia", avem în franțuzește cuvântul „Franța", care e traducerea lui exactă. Deci: „Patria mea este Franța." Iar „Franța" în orientală e: „Orient"! Deci: „Patria mea este Orientul." Iar „Orient" în portugheză e: „Portugalia"! Expresia orientală: „Patria mea este Orientul" se traduce deci în portugheză: „Patria mea este Portugalia"! Și așa mai departe...

ELEVA: Am înțeles! Am înțeles! Door...

PROFESORUL: Dinții! Ah, dinții ăștia!... Las' că ți-i smulg eu! Alt exemplu: cuvântul „capitală"; „capitala" îmbracă, în funcție de limba în care vorbim, un înțeles diferit. Adică, atunci când un spaniol zice: „Eu locuiesc în capitală", cuvântul „capitală" n-are deloc același sens ca pentru un portughez care zice: „Eu locuiesc în capitală." Și cu atât mai puțin, pentru un francez, un neo-spaniol, un român, un latin, un sardanapali... Când auzi spunându-se, domnișoară – domnișoară, cu tine vorbesc! Ce mama dracului! Deci când auzi expresia: „Eu locuiesc în capitală", o să știi imediat dacă e în spaniolă sau în spaniolă, în neo-spaniolă, în franceză, în orientală, în română, în latină – ajunge să ghicești la ce metropolă se gândește vorbitorul... chiar în momentul când vorbește... Numai că astea sunt cam singurele exemple concrete pe care pot să ți le dau...

ELEVA: Vai de capul meu, dinții...

PROFESORUL: Gura! Dacă nu taci, îți crăp capul!

ELEVA: Nu mai spune! Cap pătrat!

Profesorul o apucă de încheietura mâinii și i-o răsucește.

ELEVA: Au!

PROFESORUL: Stai dracului! Gura!

ELEVA: Dinții...

PROFESORUL: Lucrul cel mai... cum să-i zic?... cel mai paradoxal... da... ăsta-i cuvântul... lucrul cel mai paradoxal este că o grămadă de oameni lipsiți de cea mai elementară educație vorbesc aceste limbi diferite... Auzi? Ce-am spus?

ELEVA: ...vorbesc aceste limbi diferite! Ce-am spus!

PROFESORUL: De data asta ai scăpat!... Oamenii simpli vorbesc spaniola, înflorită cu tot felul de cuvinte neo-spaniole de care nu-şi dau seama, închipuindu-şi că vorbesc latina... sau vorbesc latina... înflorită cu tot felul de cuvinte orientale, închipuindu-şi că vorbesc româna... sau spaniola, înflorită cu neo-spaniolă, închipuindu-şi că vorbesc sardanapali, sau spaniola... Ai înțeles?

ELEVA: Da! Da! Da! Da! Ce mai vreți de la mine...?

PROFESORUL: Nu-ți lua nasul la purtare, păpuşă, că te plesnesc!... *(Furios:)* Culmea culmilor, domnişoară, este că unii, de pildă, spun, într-o latină despre care-şi închipuie c-ar fi spaniola: „Mă doare de-a dreptul dreptul", vorbind cu un francez care nu ştie boabă spaniolă; şi totuşi, el înțelege de parc-ar fi exact limba lui. De fapt, chiar crede că e limba lui. Iar francezul răspunde pe franțuzeşte: „Şi pe mine mă doare de-a dreptul, domnule", şi e perfect înțeles de spaniol, care va fi convins că i s-a răspuns în cea mai curată spaniolă şi că amândoi vorbesc spaniola... când, de fapt, nu e nici spaniolă, nici franceză, ci latină în stil neo-spaniol...

Stai dracu' locului, domnişoară, nu te mai bâţâi atâta şi nu mai da din picioare...

ELEVA: Mă dor dinţii.

PROFESORUL: Cum se face atunci că, vorbind fără să ştie ce limbă vorbesc, ba chiar închipuindu-şi că fiecare vorbeşte altă limbă, oamenii simpli se-nţeleg totuşi între ei?

ELEVA: Asta mă-ntreb şi eu.

PROFESORUL: E pur şi simplu una din ciudăţeniile empirismului grosolan al vulgului – a nu se confunda cu experienţa! – un paradox, un nonsens, una din curiozităţile naturii umane, într-un cuvânt, e vorba pur şi simplu de instinct – aici el hotărăşte.

ELEVA: Ha! Ha!

PROFESORUL: În loc să umbli cu ochii după cai verzi pe pereţi, în timp ce eu îmi scuip plămânii... ai face mai bine să-ţi destupi urechile... nu eu trebuie să-mi dau doctoratul parţial... eu l-am luat, de mult... şi doctoratul total... şi diploma supra-totală... Nu-nţelegi că-ţi vreau binele, ce dracu'?

ELEVA: Au, dinţii! Mi-o creşte măseaua de minte?

PROFESORUL: Tu eşti prost crescută... Aşa nu mai merge, nu mai merge, nu, nu mai merge ...

ELEVA: Vă... ascult...

PROFESORUL: Aha! Ziceam deci: ca să înveţi să deosebeşti toate aceste limbi diferite, nimic nu-i mai bun ca practica... S-o luăm pe rând. Am să încerc să te învăţ toate traducerile cuvântului „cuţit".

ELEVA: Faceţi cum vreţi... Ce mai contează...

PROFESORUL, *o cheamă pe Menajeră*: Marie! Marie! Uite că nu vine... Marie! Marie!... Ce naiba, Marie! *(Deschide uşa din dreapta.)* Marie!... *(Iese.)*

Eleva rămâne singură câteva clipe, cu privirea pierdută în gol, cu un aer tâmp.

PROFESORUL, *voce stridentă, de afară*: Marie! Ce-i asta? De ce nu vii? Când te strig, trebuie să vii! *(Intră, urmat de Marie.)* Aici eu poruncesc, auzi? *(Arată spre Elevă.)* Asta nu pricepe nimic. E tufă!

MENAJERA: Potoliţi-vă, Domnule, că iese rău. Unde vreţi s-ajungeţi? Nu vă daţi seama?

PROFESORUL: Las' că ştiu eu unde să mă opresc.

MENAJERA: Vorba vine! Aş vrea s-o văd şi pe-asta.

ELEVA: Mă dor dinţii.

MENAJERA: Vedeţi, a şi-nceput, ăsta-i simptomul!

PROFESORUL: Care simptom? Spune clar! Ce vrei să zici?

ELEVA, *cu o voce stinsă*: Da, da, ce vreţi să spuneţi? Mă dor dinţii.

MENAJERA: Simptomul final! Marele simptom!

PROFESORUL: Mofturi! Mofturi! Mofturi! *(Menajera dă să plece.)* Stai, nu pleca aşa! Te-am chemat să-mi aduci cuţitul spaniolesc, neo-spaniolesc, portughez, franţuzesc, oriental, românesc, sardanapalicesc, latinesc şi spaniolesc.

MENAJERA, *severă*: Pe mine să nu puneţi bază. *(Iese.)*

PROFESORUL *(gest de protest, se abţine, uşor descumpănit. Brusc, îşi aminteşte)*: Ah! *(Se repede la sertar şi descoperă în el un cuţit mare invizibil, sau real, potrivit gustului regizorului, îl înşfacă, foarte vesel.)* Uite-l, domnişoară,

uite un cuţit. Păcat că-i unul singur; dar noi o să-ncercăm să-l folosim în toate limbile! Ajunge să rosteşti „cuţit" în toate limbile, fixând obiectul de-aproape cu privirea şi închipuindu-ţi că e cuţitul din limba în care vorbeşti.

ELEVA: Mă dor dinţii.

PROFESORUL, *aproape cântând, melopee*: Hai, zi: „cu" de la „cu", „ţit" de la „ţit"... Şi uită-te la el, fixează-l cu privirea...

ELEVA: Asta ce e? Franceză, italiană, spaniolă?

PROFESORUL: Nu mai contează... Nu-i treaba ta. Zi: „cu".

ELEVA: „Cu".

PROFESORUL: „...ţit"... Uită-te la el! *(Ridică cuţitul sub ochii Elevei.)*

ELEVA: „ţit"...

PROFESORUL: Încă o dată... Uită-te la el!

ELEVA: Ah, nu! Fir-ar să fie! M-am săturat! Şi mă dor şi dinţii, mă dor picioarele, mă doare capul...

PROFESORUL, *sacadat*: „Cuţit"... Uită-te la el!... „Cuţit"... Uită-te la el!... „Cuţit"... Uită-te la el!...

ELEVA: Şi urechile mă dor. Ce voce stridentă aveţi!

PROFESORUL: Zi: „cuţit... cu... ţit... "

ELEVA: Nu! Mă dor urechile, toate mă dor...

PROFESORUL: Las' că ţi le smulg eu, ca să nu te mai doară, păpuşă!

ELEVA: Au!... Din cauza dumneavoastră mă doare.

PROFESORUL: Uită-te la el! Hai, hai, repetă: „cu"...

ELEVA: Of, bine, dacă ţineţi neapărat... „cu... cuţit" *(Clipă de luciditate, ironică.)* E în neo-spaniolă?...

PROFESORUL: Dacă vrei, da, e în neo-spaniolă, dar hai mai repede... n-avem timp... Şi ce-i cu întrebarea asta idioată? Unde te trezeşti?

ELEVA, *din ce în ce mai obosită, plângând, disperată, cuprinsă de extaz şi de exasperare deopotrivă*: Aaah!

PROFESORUL: Repetă, uită-te la el! *(Face ca un cuc.)* „Cuţit... cuţit... cuţit... cuţit...“

ELEVA: Vai ce mă doare... capul meu... *(Atinge uşor cu mâna, ca într-o mângâiere, părţile corpului pe care le numeşte.)*... ochii mei...

PROFESORUL, *ca un cuc*: „Cuţit... cuţit...“

Sunt amândoi în picioare; Profesorul, ţinând în continuare ridicat cuţitul invizibil, aproape scos din minţi, se-nvârte în jurul Elevei, într-un soi de dans al scalpului, dar nimic nu trebuie să fie exagerat, paşii de dans ai Profesorului trebuie abia schiţaţi; Eleva, în picioare, cu faţa spre public, se-ndreaptă, de-a-ndăratelea, în direcţia ferestrei, maladivă, languroasă, vrăjită...

PROFESORUL: Repetă, hai, repetă: „cuţit... cuţit... cuţit...“

ELEVA: Mă doare... gâtul, „cu...“ ah... umerii... sânii... „cuţit...“

PROFESORUL: „Cuţit... cuţit... cuţit...“

ELEVA: Şoldurile... „cuţit... “ coapsele... „cu...“

PROFESORUL: Fii atentă cum pronunţi... „cuţit... cuţit...“

ELEVA: „Cuţit...“ gâtul ...

PROFESORUL: „Cuţit... cuţit...“

ELEVA: „Cuţit...“ umerii... braţele, sânii, şoldurile... „cuţit... cuţit...“

PROFESORUL: Asta e... Acum e corect...

ELEVA: „Cuțit...“ sânii... burta...

PROFESORUL *(cu glas schimbat)*: Vezi că-mi spargi geamul... cuțitul ucide...

ELEVA, *cu voce slabă*: Da, da... cuțitul ucide?

PROFESORUL, *o ucide pe Elevă cu o lovitură de cuțit foarte spectaculoasă*: Aaah! Aşaaa!

Eleva strigă şi ea: „Aaah!“, apoi cade, se prăbuşeşte într-o poziție impudică pe un scaun aflat, ca din întâmplare, lângă fereastră; strigă amândoi, ucigaşul şi victima, în acelaşi timp: „Aaah!“; după prima lovitură de cuțit, Eleva e prăbuşită pe scaun, cu picioarele foarte depărtate, spânzurând de o parte şi de alta a scaunului; Profesorul se află în picioare, în fața ei, cu spatele la public; după prima lovitură de cuțit, Profesorul îi aplică Elevei moarte o a doua lovitură, de jos în sus, după care tresare vizibil, din tot corpul.

PROFESORUL, *gâfâind, se bâlbâie*: Putoare!... Aşa-ți trebuie... M-am răcorit... Ah! Ah! Sunt obosit... Abia respir... Aah!

Respiră greu; cade; din fericire, e un scaun acolo; îşi şterge fruntea, bâiguie cuvinte fără şir; respirația devine normală... Se ridică, priveşte cuțitul din mâna lui, o priveşte pe fată, apoi ca trezit din somn:

PROFESORUL, *cuprins de panică*: Aoleu! Ce-am făcut! Vai, ce-am făcut! Acum ce-o să se-ntâmple! Ce-o să iasă de-aici! Ce nenorocire! Domnişoară, domnişoară, sculați-vă! *(Se agită, ținând în continuare în mână cuțitul invizibil, cu care nu ştie ce să facă.)* Haideți,

domnișoară, lecția s-a terminat... Puteți pleca... lăsați că plătiți altă dată... Vai de mine! E moartă... moaartă... Și ăsta e cuțitul meu... E moaar-tă... Îngrozitor! *(O cheamă pe Menajeră:)* Marie! Marie! Marie, draga mea, vino odată! Ah! Ah! *(Ușa din dreapta se întredeschide. Apare Marie.)* Stai... nu veni... m-am răzgândit... N-am nevoie de dumneata, Marie... nu mai am nevoie de dumneata... auzi?...

Marie se apropie, severă, fără să scoată un cuvânt, vede cadavrul.

PROFESORUL, *cu o voce tot mai nesigură*: N-am nevoie de dumneata, Marie...

MENAJERA, *sarcastică*: Ei, sunteți mulțumit de eleva dumneavoastră, i-a prins bine lecția?

PROFESORUL *(ascunde cuțitul la spate)*: Da, lecția s-a terminat... dar... ea... e tot aici... nu mai vrea să plece...

MENAJERA, *foarte aspră*: Mie-mi spuneți!...

PROFESORUL, *tremurând*: Nu eu... Nu eu... Marie... Nu... Pe cuvânt... Nu eu, Marie, scumpa mea...

MENAJERA: Da' atunci cine? Cine? Eu?

PROFESORUL: Nu știu... poate...

MENAJERA: Te pomenești că pisica!

PROFESORUL: Se poate... Nu știu...

MENAJERA: Și e a patruzecea pe ziua de azi!... Și-n fiecare zi e la fel! În fiecare zi! Nu ți-ar fi rușine, la vârsta dumitale... O să te-mbolnăvești! Ai să-ți pierzi elevele! Să te-nveți minte!

PROFESORUL, *iritat*: Eu n-am nici o vină! Nu vroia să învețe! Nu m-a ascultat! Era o elevă slabă! Nu vroia să învețe!

MENAJERA: Mincinosule!...

PROFESORUL, *se apropie pe furiş de Menajeră, cu cuţitul la spate*: Şi ce te priveşte! *(Încearcă să-i dea o lovitură de cuţit formidabilă; Menajera îl apucă de încheietură şi i-o răsuceşte; Profesorul scapă arma pe jos.)* ... Iartă-mă!

MENAJERA, *îi trage două perechi de palme, cu zgomot şi putere, Profesorului, care cade în fund pe podea şi se smiorcăie*: Criminal mic! Banditule! Scârboşenie! Adică vroiai să-mi faci şi mie felul! Păi ce, eu sunt o elevă de-a ta? *(Îl ridică de guler, adună de pe jos tichia şi i-o pune pe cap; Profesorului îi e teamă de alte palme şi se păzeşte cu coatele, aşa cum fac copiii.)* Hai, pune repede cuţitul la loc! *(Profesorul se duce să-l pună în sertarul bufetului, revine.)* Şi dacă nu ţi-aş fi spus adineaori... aritmetica duce la filologie, filologia duce la crimă...

PROFESORUL: Ai spus: „la bucluc"!

MENAJERA: E-acelaşi lucru.

PROFESORUL: Atunci am înţeles eu greşit. Am crezut că „Bucluc" e un oraş, iar dumneata vroiai să zici că filologia duce la oraşul Bucluc...

MENAJERA: Mincinosule! Escroc bătrân! Un savant ca dumneata nu încurcă sensul cuvintelor. Cu mine nu ţine.

PROFESORUL, *plânge în hohote*: N-am vrut s-o omor!

MENAJERA: Măcar îţi pare rău?

PROFESORUL: Oh, da, Marie, îţi jur că da!

MENAJERA: Mi-e milă de dumneata, ce să fac? Una peste alta eşti băiat de treabă! O să-ncercăm s-o dregem noi cumva. Numai să n-o iei de la capăt... Vezi c-ai putea s-o păţeşti cu inima...

PROFESORUL: Da, Marie! Da' acum ce-i de făcut?

MENAJERA: O îngropăm... împreună cu celelalte treizeci şi nouă... în total patruzeci de sicrie... Chemăm pompele funebre şi pe iubitul meu, părintele Auguste... Comandăm şi nişte coroane...

PROFESORUL: Bine, Marie, îţi mulţumesc.

MENAJERA: De fapt, ce rost are să-l mai chemăm pe Auguste?... Tot eşti dumneata şi-un pic popă, pe ici, pe colo, dacă e să ne luăm după ce zice lumea.

PROFESORUL: Vezi să nu fie totuşi prea scumpe coroanele alea. Nu şi-a plătit lecţia.

MENAJERA: Nici o grijă... Da' acoperiţi-o măcar cu sarafanul, că-i cam indecentă. O luăm pe urmă de aici...

PROFESORUL: Da, Marie, da. *(O acoperă.)* Şi dacă ne umflă poliţia?... Cu patruzeci de sicrie... Îţi dai seama... O să se mire lumea... Dacă ne-ntreabă ce-i înăuntru?

MENAJERA: Nu vă mai faceţi atâtea griji. O să zicem că-s goale. Oricum, oamenii n-or să întrebe nimic, s-au obişnuit.*

PROFESORUL: Bine, dar...

MENAJERA *(scoate o brasardă cu un însemn pe ea, poate fi svastica nazistă)*: Uite, dacă vă e frică, puneţi-vă asta şi nu mai aveţi de ce să vă temeţi. *(Îi pune brasarda pe braţ.)* ...Asta e politica!

PROFESORUL: Mulţumesc, Marie, scumpa mea; acum mi-a mai venit inima la loc... eşti o fată cumsecade, Marie... eşti tare devotată...

---

* La Paris, în spectacol, următoarele două replici, precum şi brasarda au fost suprimate pentru a nu încetini ritmul. (*N. a.*)

MENAJERA: Bine, bine. Haideți, Domnule. Sunteți gata?
PROFESORUL: Da, Marie, scumpa mea. *(Menajera și Profesorul iau trupul fetei, unul de umeri, celălalt de picioare, și se îndreaptă spre ușa din dreapta.)* Ai grijă să n-o doară! *(Ies.)*

Scena rămâne goală câteva clipe. Se aude soneria la ușa din stânga.

VOCEA MENAJEREI: O clipă, viu într-o clipă!

Apare, exact ca la început, se îndreaptă spre ușă. Se aude a doua sonerie.

MENAJERA, *aparte*: Da' grăbită mai e asta! *(Cu glas tare.)* Viu acuma! *(Se-ndreaptă spre ușa din stânga, o deschide.)* Bună ziua, domnișoară! Sunteți noua elevă? Ați venit pentru lecție? Profesorul vă așteaptă. Mă duc să-l anunț că ați venit. Coboară imediat! Intrați, intrați, domnișoară!*

CORTINA

Iunie 1950

---

* La reprezentarea *Lecției*, înainte de ridicarea cortinei, după cele trei lovituri de gong ce anunță începutul spectacolului, se aud câteva lovituri de ciocan care continuă câtă vreme scena e goală. Apoi, în prima scenă, când se repede să-i deschidă Elevei, Menajera strânge iute de pe masă, fără să se oprească din goană, un caiet și un ghiozdan și le aruncă într-un colț unde sunt îngrămădite alte caiete... etc. În sfârșit, în ultima scenă, mergând să deschidă ușa noii eleve care sună, Menajera ia și aruncă, în același colț, caietul și ghiozdanul Elevei care tocmai a fost asasinată; la căderea cortinei, se mai pot auzi câteva lovituri de ciocan. (*N. a.*)

SCAUNELE
Farsă tragică

Personajele

BĂTRÂNUL, 95 de ani
BĂTRÂNA, 94 de ani
ORATORUL, între 45 şi 50 de ani
şi multe alte personaje

DECORUL

Pereți circulari cu un intrând în fund.
O încăpere foarte sărăcăcioasă. În dreapta, pornind dinspre avanscenă, trei uși. Apoi o fereastră, cu un scăunel de bucătărie în fața ei; pe urmă încă o ușă. În intrând, în fund, o ușă somptuoasă, cu două batante, și alte două uși, așezate față în față, încadrând ușa somptuoasă: aceste două uși, sau cel puțin una dintre ele, sunt aproape complet ascunse ochilor publicului. În stânga scenei, tot pornind dinspre avanscenă, trei uși, o fereastră, având lângă ea un scăunel de bucătărie,

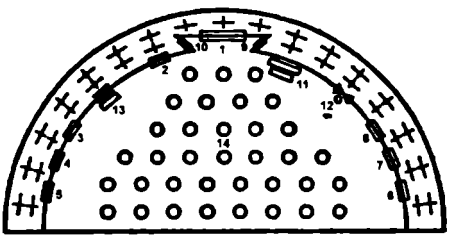

1. Uşă mare, în fund, cu două batante.
2, 3, 4, 5. Uşi laterale dreapta.
6, 7, 8. Uşi laterale stânga.
9, 10. Uşi ascunse în intrând.
11. Podium şi tablă neagră.
12, 13. Ferestre (cu scăunel) stânga, dreapta.
14. Scaune goale.
+ + +. Culoar (în culise).

așezată simetric față de cea din dreapta, apoi o tablă neagră și un podium. Pentru mai multă claritate, vezi planul de mai jos.
La marginea scenei, două scaune, unul lângă altul.
De plafon atârnă o lampă cu gaz.
Cortina se ridică. Semiîntuneric. Bătrânul stă aplecat la fereastra din dreapta, urcat pe scăunelul de bucătărie. Bătrâna aprinde lampa cu gaz. Lumină verde. Îl trage pe Bătrân de mânecă.

BĂTRÂNA: Hai, puiule, închide fereastra, miroase urât apa stătută... intră și țânțarii...

BĂTRÂNUL: Lasă-mă-n pace!

BĂTRÂNA: Hai, puiule, hai, așază-te pe scaun. Nu te mai apleca, ai să cazi în apă. Doar știi ce-a pățit Francisc I. Ai grijă.

BĂTRÂNUL: Iar îmi vii cu exemple istorice! M-am săturat de istoria Franței, căcăreaza mea. Vreau să mă uit; bărcile de pe apă sunt ca niște pete pe discul soarelui.

BĂTRÂNA: N-ai cum să le vezi, nu-i soare, e întuneric, puiule.

BĂTRÂNUL: Rămâne umbra lui. *(Se apleacă foarte mult.)*

BĂTRÂNA *(îl trage cu toată puterea)*: Vai!... mi se face frică, puișor... hai, dă-te jos, n-ai să le vezi când vin. N-are rost. E întuneric... *(Bătrânul se lasă tras împotriva voinței sale.)*

BĂTRÂNUL: Vroiam să mă uit, îmi place așa mult să privesc apa.

BĂTRÂNA: Nu știu cum poți, puiule... Pe mine mă ia cu amețeală. Ah! casa asta... și insula, nu mă pot

obișnui... de jur împrejur apă... de sub ferestre, apă cât vezi cu ochii...

Bătrâna, trăgându-l pe Bătrân, se îndreaptă spre cele două scaune din marginea scenei. Bătrânul se așază cât se poate de firesc pe genunchii Bătrânei.

BĂTRÂNUL: E șase după-masă... și s-a făcut deja întuneric. Îți mai aduci aminte? Pe vremuri era altfel; era lumină până la nouă seara, până la zece, până la miezul nopții.

BĂTRÂNA: Chiar așa, ce memorie ai!

BĂTRÂNUL: Multe s-au schimbat de-atunci.

BĂTRÂNA: De ce oare? Tu ce crezi?

BĂTRÂNUL: Habar n-am, Semiramida, căcăreaza mea... Poate fiindcă pe cât înaintezi, pe-atât te-afunzi mai tare. E din cauza pământului care se-nvârte, se-nvârte, se-nvârte, se-nvârte...

BĂTRÂNA: Se-nvârte, se-nvârte, puiule... *(Tăcere.)* Vai! ce savant ești, ce talentat ești, puișor! Puteai s-ajungi președinte șef, rege șef, sau chiar doctor șef, mareșal șef, numai să fi vrut, să fi avut și tu un dram de ambiție în viață...

BĂTRÂNUL: La ce bun? Tot n-am fi trăit mai bine... și la urma urmei noi avem o situație, eu sunt totuși mareșal, mareșalul imobilului, doar sunt portar.

BĂTRÂNA *(îl mângâie pe Bătrân așa cum mângâi un copil)*: Puișorule, copil mic...

BĂTRÂNUL: Mă plictisesc de moarte.

BĂTRÂNA: Erai mai vesel când te uitai la apă... Hai, apucă-te și tu să imiți ca să mai râdem și noi, cum ai făcut aseară.

BĂTRÂNUL: De ce nu imiți tu? E rândul tău.

BĂTRÂNA: Ba-i rândul tău.

BĂTRÂNUL: Al tău.

BĂTRÂNA: Ba al tău.

BĂTRÂNUL: Ba al tău.

BĂTRÂNA: Ba al tău.

BĂTRÂNUL: Bea-ți ceaiul, Semiramida. *(Bineînțeles, nu e ceai.)*

BĂTRÂNA: Hai, fă ca februarie.

BĂTRÂNUL: Nu-mi plac lunile anului.

BĂTRÂNA: Deocamdată n-avem altele. Fă-o pentru mine...

BĂTRÂNUL: Bine. Uite: februarie. *(Se scarpină în cap ca Stan Laurel.)*

BĂTRÂNA, *râzând, aplaudând*: Curat februarie! Îți mulțumesc, îți mulțumesc, ești tare drăguț, puișor. *(Îl îmbrățișează.)* Vai, ce talentat ești! Puteai s-ajungi pe puțin mareșal șef, dacă vroiai...

BĂTRÂNUL: Sunt portar, mareșalul imobilului. *(Tăcere.)*

BĂTRÂNA: Hai, spune-mi povestea, știi tu, povestea aia: *Atunci am râs...*

BĂTRÂNUL: Iarăși?... M-am săturat... *Atunci am râs*? tot asta... îmi ceri mereu același lucru!... „Atunci am râs..." Ce plictiseală... De șaptezeci și cinci de ani de când suntem căsătoriți, în fiecare seară, dar absolut în fiecare seară, mă pui să-ți spun aceeași poveste, să imit aceleași persoane, aceleași luni... tot aia și tot aia... hai mai bine să vorbim despre altceva...

BĂTRÂNA: Puiule, eu nu mă plictisesc deloc... E viața ta... pentru mine viața ta e pasionantă.

BĂTRÂNUL: O știi pe dinafară.

BĂTRÂNA: Dar uit imediat totul... În fiecare seară sufletul meu e proaspăt... Da, puiule, de-asta iau purgative... pentru tine, puişor, în fiecare seară sunt ca nouă... Hai, începe, te rog.

BĂTRÂNUL: Cum vrei tu.

BĂTRÂNA: Dă-i drumul, spune povestea... E şi povestea mea, ce-i al tău e al meu! „Atunci, am râs..."

BĂTRÂNUL: „Atunci am răs...", căcăreaza mea...

BĂTRÂNA: „Atunci am răz...", puişorul meu...

BĂTRÂNUL: „Atunci am răzbit până la un gard uriaş. Eram uzi leoarcă, frigul ne intrase în oase, după atâtea ore, zile, nopţi, săptămâni..."

BĂTRÂNA: „Luni..."

BĂTRÂNUL: „...În ploaie. Ne clănţăneau urechile, picioarele, genunchii, nasul, dinţii... au trecut optzeci de ani de-atunci. Nu ne-au dat voie să intrăm... puteau măcar deschide poarta de la grădină..." *(Tăcere.)*

BĂTRÂNA: „În grădină, iarba era udă."

BĂTRÂNUL: „O potecă ducea către o piaţă mică; în mijlocul ei, biserica din sat..." Unde era satul ăsta? Mai ţii minte?

BĂTRÂNA: Nu, puiule, nu mai ştiu.

BĂTRÂNUL: Cum se-ajungea acolo, unde-i drumul? Locul se chema, cred, Paris...

BĂTRÂNA: Parisul n-a existat niciodată, puiule.

BĂTRÂNUL: Oraşul ăsta trebuie să fi existat, odată ce s-a scufundat. Era oraşul lumină, fiindcă lumina s-a stins, s-a stins, de patru sute de mii de ani... N-a mai rămas din el decât un cântec.

BĂTRÂNA: Un cântec-cântec? Ciudat. Ce cântec?

BĂTRÂNUL: Un cântec de leagăn, o alegorie: *Paris sera toujours Paris.*

BĂTRÂNA: ...şi se-ajungea prin grădină? Era departe?

BĂTRÂNUL, *visează, pierdut*: Cântecul?... ploaia?...

BĂTRÂNA: Ce talentat eşti. Dacă aveai şi tu un dram de ambiţie în viaţă, ai fi ajuns rege şef, ziarist şef, actor şef, mareşal şef... Dar toate-au fost înghiţite în gaura neagră... în marea gaură neagră... În gaura neagră, aşa e cum îţi spun. *(Tăcere.)*

BĂTRÂNUL: „Atunci, am râs..."

BĂTRÂNA: Da, da, zi mai departe...

BĂTRÂNUL *(Bătrâna începe să râdă încet, ramolită; apoi, treptat, râde în hohote; şi Bătrânul va râde)*: „Atunci am râs de ne durea burta şi se zguduia pământul, povestea era plină de haz... şi hazul alerga de rupea pământul, cu burta goală, hazul avea burtă şi-i era necaz... căra un cufăr cu orez burduşit, orezul pe pământ s-a risipit, hazul s-a poticnit... şi-atunci am râs, am râs, am râs, burta plină de haz, cufăr cu sau fără orez, burta goală cufurind orez... şi-atunci am râs, hazul venea gol puşcă de necaz, am râs..."

BĂTRÂNA, *râzând*: „...şi-atunci am râs, am făcut haz de necaz, de hazul gol, am râs, de cufăr cu sau fără orez, cufurit pe pământ... orezul din burtă risipit pe pământ..."

CEI DOI BĂTRÂNI, *împreună, râzând*: „...şi-atunci am râs. Ha!... risip... Ha!... Ha-risip!... Hazul cu burta goală de necaz... a risipit orezul... *(Se aude:)* şi-atunci am... burta goală... a ris... cu sau fără cufăr... s-a cufurit... *(Apoi, cei doi bătrâni se liniştesc treptat.)* Am râs... ha!... Ha-risip!... Ha-risip! Harís!"

BĂTRÂNA: Ăsta era carevasăzică faimosul tău Paris.

BĂTRÂNUL: Ehe, multe ar mai fi de spus...

BĂTRÂNA: Vai! puişor, eşti atât de, atât de... vai! atât de, ştii tu, atât de, de... tu puteai s-ajungi ceva în viaţă, mult mai mult decât mareşal de imobil.

BĂTRÂNUL: Să fim modeşti... să ne mulţumim cu ce-avem...

BĂTRÂNA: Poate că ţi-ai distrus vocaţia...

BĂTRÂNUL *(izbucneşte brusc în plâns)*: Am spart-o? Am făcut-o ţăndări? Vai! mămico, unde eşti?... ih-ih-ih, sunt orfan. *(Scânceşte.)* ...orfan, orfelin...

BĂTRÂNA: Sunt lângă tine, de ce ţi-e frică?

BĂTRÂNUL: Nu, Semiramida, căcăreaza mea. Tu nu eşti mămica mea... sunt orfan, orfelin, cine-o să mai aibă grijă de mine?

BĂTRÂNA: Sunt aici, puiule!...

BĂTRÂNUL: Nu-i acelaşi lucru... vreau la mama, tu nu eşti mămica mea, tu...

BĂTRÂNA, *mângâindu-l*: Mi se rupe inima, nu plânge, copilul meu.

BĂTRÂNUL: Ih-ih-ih, lasă-mă; ih-ih-ih, totul e cioburi în mine, mi-e rău, mă doare vocaţia, s-a spart.

BĂTRÂNA: Potoleşte-te.

BĂTRÂNUL, *plângând în hohote, cu gura larg deschisă, ca un bebeluş*: Sunt orfan... orfelin.

BĂTRÂNA *(încearcă să-l consoleze, îl mângâie)*: Orfanul meu, puişorule, îmi zdrobeşti inima, orfanul meu.

Îl leagănă pe Bătrân, care de la o vreme stă iar aşezat pe genunchii ei.

BĂTRÂNUL, *plângând în hohote*: Ih-ih-ih! Mămica mea! Unde e mămica mea? Nu mai am mămică.

BĂTRÂNA: Sunt soția ta, acum eu sunt mămica.

BĂTRÂNUL, *revenindu-și puțin*: Nu-i adevărat, sunt orfan, oh-oh.

BĂTRÂNA, *continuând să-l legene*: Puiul meu, orfanul meu, orfelin, orfelon, orfelană, orfan.

BĂTRÂNUL, *îmbufnat, cedând pas cu pas*: Nu... nu vreau; nu vreeaaaau.

BĂTRÂNA *(fredonează)*: Orfan-fan-fan, orfelin-lin-lin, orfelon-lon-lon, orfelan-lan-lan.

BĂTRÂNUL: Nuuu... Nuuu.

BĂTRÂNA, *același joc*: Lon lan lin, lin lan lon, orfelon fofolon, orfelin fofolin, orfelon filfizon...

BĂTRÂNUL: Ih-ih-ih! *(Se mai smiorcăie, dar, încet, încet, se liniștește.)* Unde e mămica mea?

BĂTRÂNA: În grădina raiului... te-aude, te privește dintre flori; nu mai plânge că o faci și pe ea să plângă!

BĂTRÂNUL: Nu-i adevărat... vărat... nu, nu mă vede... nu m-aude. Am rămas singur pe lume, tu nu ești mămica mea...

BĂTRÂNA *(Bătrânul e aproape liniștit)*: Hai, potolește-te, vino-ți în fire... tu ai talent cu carul, micul meu mareșal... hai, hai, șterge-ți lacrimile, diseară vin invitații, nu trebuie să te vadă în halul ăsta... nu-i totul distrus, nu-i totul pierdut, o să le spui totul, o să le explici, tu ai un mesaj... doar ai zis mereu că vrei să-l comunici... tu trebuie să trăiești, trebuie să lupți pentru mesajul tău...

BĂTRÂNUL: Da, ai dreptate, am un mesaj, lupt, am o misiune... simt că port în pântec un mesaj pe care trebuie să-l transmit omenirii, omenirii...

BĂTRÂNA: Omenirii, puişor, la ea trebuie să ajungă mesajul tău!...

BĂTRÂNUL: E-adevărat, e-adevărat...

BĂTRÂNA *(îi suflă nasul Bătrânului, îi şterge lacrimile)*: Aşa te vreau... tu eşti bărbat, soldat, mareşal de imobil...

BĂTRÂNUL *(s-a ridicat de pe genunchii Bătrânei şi se plimbă cu paşi mici, agitat)*: Eu nu sunt ca toţi ceilalţi, eu am un ideal în viaţă. Poate că sunt talentat, cum zici, da, am talent, dar îmi lipseşte uşurinţa. Mi-am făcut datoria de mareşal al imobilului, am fost mereu la înălţimea împrejurărilor, m-am descurcat onorabil, poate că e destul...

BĂTRÂNA: Nu şi pentru tine, tu nu eşti ca toţi ceilalţi, tu eşti mult mai mare, şi totuşi era mult mai bine dacă te înţelegeai, ca toată lumea, cu toată lumea. Te-ai certat cu toţi prietenii, cu toţi directorii, cu toţi mareşalii, cu fratele tău.

BĂTRÂNUL: Nu-i vina mea, Semiramida, ştii foarte bine ce-a zis.

BĂTRÂNA: Ce-a zis?

BĂTRÂNUL: A zis: „Dragii mei, am un purice. Am venit în vizită cu speranţa să vi-l las vouă."

BĂTRÂNA: Eh, vorba vine, dragul meu. Nu trebuia să pui la suflet. Dar pe Carel de ce te-ai supărat? Tot el a fost de vină?

BĂTRÂNUL: Vrei să mă scoţi din sărite, asta vrei: să mă scoţi din sărite! Păi sigur c-a fost vina lui. A venit într-o

seară şi-a zis: „Vă urez noroc. Acum c-ar trebui să spun cu voce tare vorba aia care aduce noroc, uite că n-o zic. O-nghit." Şi a râs ca boul.

BĂTRÂNA: Da' avea suflet bun, puişor. În viaţă nu trebuie să fii aşa sensibil.

BĂTRÂNUL: Mie nu-mi plac glumele astea.

BĂTRÂNA: Puteai s-ajungi marinar şef, tâmplar şef, rege şef de orchestră.

Tăcere prelungită. Rămân încremeniţi pentru un timp, fără să facă cea mai mică mişcare, în scaunele lor.

BĂTRÂNUL, *ca în vis*: „Era la capătul capătului grădinii... acolo era... acolo era... acolo era..." ce era, draga mea?

BĂTRÂNA: Oraşul Paris, care strălucea!

BĂTRÂNUL: „La capătul, la capătul capătului Parisului era, era"... ce?

BĂTRÂNA: Puişor, ce era, cine era puişor?

BĂTRÂNUL: Era un loc, un timp fermecător...

BĂTRÂNA: O vreme-atât de bună? Mă-ndoiesc...

BĂTRÂNUL: Dar locul... locul nu mi-l amintesc...

BĂTRÂNA: Nu-ţi mai bate capul...

BĂTRÂNUL: E prea departe, nu pot... să mai ajung la el... unde era?...

BĂTRÂNA: Ce?

BĂTRÂNUL: Ceea ce eu... ceea ce-mi vine... unde era? şi cine?

BĂTRÂNA: Oriunde-ar fi, te voi urma cu dor, până la capătul lumii, puişor.

BĂTRÂNUL: Ah! îmi vine aşa de greu să mă exprim... Trebuie să spun totul.

BĂTRÂNA: E o datorie sfântă. N-ai dreptul să ţii pentru tine mesajul tău; trebuie să-l împărtăşeşti oamenilor, ei aşteaptă... universul întreg nu te-aşteaptă decât pe tine.

BĂTRÂNUL: Da, da, am să le spun.

BĂTRÂNA: Te-ai hotărât? Trebuie.

BĂTRÂNUL: Bea-ţi ceaiul.

BĂTRÂNA: Puteai s-ajungi orator şef dacă aveai mai multă voinţă în viaţă... sunt mândră, sunt tare bucuroasă că te-ai hotărât în sfârşit să vorbeşti tuturor ţărilor, Europei, tuturor continentelor!

BĂTRÂNUL: Ah, dar îmi vine aşa de greu să mă exprim, n-am uşurinţă.

BĂTRÂNA: Uşurinţa vine după ce faci primul pas, e la fel ca viaţa şi moartea... trebuie numai să fii hotărât. Vorbind, ne vin ideile, cuvintele, pe urmă ne găsim pe noi în propriile noastre cuvinte, şi oraşul, grădina, poate că regăsim totul şi nu mai suntem orfani.

BĂTRÂNUL: N-am să vorbesc eu, am angajat un orator de meserie, o să vorbească el în numele meu, ai să vezi.

BĂTRÂNA: Atunci, rămâne într-adevăr pe diseară? Măcar i-ai convocat pe toţi, toate personajele, toţi proprietarii şi toţi savanţii?

BĂTRÂNUL: Da, pe toţi proprietarii şi pe toţi savanţii. *(Tăcere.)*

BĂTRÂNA: Paznicii? episcopii? chimiştii? cazangiii? violoniştii? delegaţii? preşedinţii? poliţiştii? negustorii? clădirile? stilourile? cromozomii?

BĂTRÂNUL: Da, da, şi poştaşii, hangiii şi artiştii, toţi ăştia care sunt cât de cât savanţi, cât de cât proprietari!

BĂTRÂNA: Şi bancherii?

BĂTRÂNUL: I-am convocat.

BĂTRÂNA: Proletarii? funcţionarii? militarii? revoluţionarii? reacţionarii? psihiatrii şi psihopaţii lor?

BĂTRÂNUL: Da, toţi, toţi, toţi, la urma urmelor, cu toţii sunt savanţi sau proprietari.

BĂTRÂNA: Nu te enerva, puiule, nu vreau să te bat la cap, dar ştii cât eşti de aiurit, ca toate geniile; întâlnirea e importantă, trebuie să vină cu toţii în seara asta. Poţi conta pe ei? Au promis?

BĂTRÂNUL: Bea-ţi ceaiul, Semiramida. *(Tăcere.)*

BĂTRÂNA: Papa, papagalii şi papilele?

BĂTRÂNUL: I-am convocat. *(Tăcere.)* Am să le comunic mesajul... Toată viaţa am simţit că mă-năbuş; acum, vor afla totul, datorită ţie şi oratorului, numai voi m-aţi înţeles.

BĂTRÂNA: Sunt aşa mândră de tine...

BĂTRÂNUL: Întâlnirea începe în câteva clipe.

BĂTRÂNA: E-adevărat deci, vin în seara asta? Nu mai ai de ce să plângi, savanţii şi proprietarii ţin loc de tătici şi de mămici. *(Tăcere.)* Nu vrei să amânăm întâlnirea? N-o să ne obosească prea tare?

Agitaţia creşte. Timp de câteva clipe Bătrânul se-nvârte cu paşi mici şi nehotărâţi, de bătrân sau de copil, în jurul Bătrânei. Face eventual un pas sau doi spre una din uşi, pentru a continua apoi să se plimbe în cerc.

BĂTRÂNUL: Tu crezi că ne-ar putea obosi?

BĂTRÂNA: Eşti puţin răcit.
BĂTRÂNUL: Şi cum să anulez întâlnirea?
BĂTRÂNA: Îi invităm în altă seară. Poţi să le dai telefon.
BĂTRÂNUL: Doamne Dumnezeule, nu pot, e prea târziu. Probabil că s-au îmbarcat deja!
BĂTRÂNA: Trebuia să fii mai prudent.

Se aude o barcă lunecând pe apă.

BĂTRÂNUL: Am impresia c-au sosit... *(Lunecarea bărcii se aude mai tare.)* ... Da, sosesc!... *(Bătrâna se ridică şi merge şchiopătând.)*
BĂTRÂNA: Poate că-i Oratorul.
BĂTRÂNUL: Nu vine el aşa devreme. Trebuie să fie altcineva. *(Se aude soneria.)* Ah!
BĂTRÂNA: Ah!

Nervoşi, Bătrânul şi Bătrâna se îndreaptă spre uşa ascunsă din fund, în dreapta. În vreme ce se îndreaptă spre uşă, spun:

BĂTRÂNUL: Hai.
BĂTRÂNA: Sunt ciufulită ca naiba... stai o clipă...

Îşi aranjează părul, rochia, în timp ce merge şchiopătând, îşi trage ciorapii roşii, grosolani.

BĂTRÂNUL: Trebuia să te aranjezi înainte... ai avut tot timpul...
BĂTRÂNA: Vai ce prost îmbrăcată sunt... Uită-te şi tu cum arată rochia asta veche, e toată boţită...
BĂTRÂNUL: Puteai şi tu s-o calci... hai, grăbeşte-te! Nu-i lăsa s-aştepte.

Bătrânul, urmat de Bătrână, care bombăne, ajunge în intrând; pentru o clipă, nu mai sunt vizibili din sală; se aude cum

deschid uşa, apoi cum o închid, după ce au poftit pe cineva să intre.

VOCEA BĂTRÂNULUI: Bună ziua, doamnă, poftiţi vă rog. Suntem încântaţi că aţi răspuns invitaţiei noastre. V-o prezint pe soţia mea.

VOCEA BĂTRÂNEI: Bună ziua, doamnă, cât mă bucur să vă cunosc!... Atenţie la pălărie să nu se boţească. Mai bine scoateţi acul, e mai comod fără. Oh, nu, nu se-aşază nimeni pe ea.

VOCEA BĂTRÂNULUI: Lăsaţi-vă aici blana. Daţi-mi voie să vă ajut. Nu, nu se strică.

VOCEA BĂTRÂNEI: Vai, ce taior frumos... şi ce cămăşuţă tricoloră... Nu luaţi nişte biscuiţi?... Vai, dar nu sunteţi deloc grasă... nici vorbă... puţin plinuţă... Umbrela... lăsaţi-o aici.

VOCEA BĂTRÂNULUI: Daţi-mi voie să vă conduc.

BĂTRÂNUL, *cu spatele*: Eu n-am decât o slujbă modestă...

Bătrânul şi Bătrâna se întorc în acelaşi timp şi lasă o oarecare distanţă între ei pentru a face loc invitatei. Invitata e invizibilă. Bătrânul şi Bătrâna înaintează în scenă; vorbesc cu Doamna invizibilă care se află între ei.

BĂTRÂNUL, *Doamnei invizibile*: Şi aţi avut vreme bună?

BĂTRÂNA, *aceleiaşi*: Nu sunteţi prea obosită?... Un pic, nu-i aşa?

BĂTRÂNUL, *aceleiaşi*: Pe malul apei...

BĂTRÂNA, *aceleiaşi*: Oh, sunteţi prea amabilă.

BĂTRÂNUL, *aceleiaşi*: Vă aduc eu un scaun.

Bătrânul se duce în stânga; iese pe uşa nr. 6.

BĂTRÂNA, *aceleiași*: Până una, alta, așezați-vă aici. *(Îi arată unul din cele două scaune, iar ea se așază pe celălalt, în dreapta Doamnei invizibile.)* E cam cald, nu vi se pare? *(Îi zâmbește Doamnei.)* Oh, ce evantai frumos! Soțul meu... *(Bătrânul revine pe ușa nr. 7, cu un scaun.)*... mi-a făcut cadou unul la fel, acum șaptezeci și trei de ani... Încă-l mai am... *(Bătrânul așază scaunul în stânga Doamnei invizibile.)* ...mi l-a dăruit chiar de ziua mea.

Bătrânul se așază pe scaunul pe care l-a adus, Doamna invizibilă se află deci la mijloc; Bătrânul, întors spre Doamnă, îi zâmbește, dă din cap, își freacă încet mâinile și pare să urmărească ce spune ea. Jocul Bătrânei e asemănător.

BĂTRÂNUL: Doamnă, viața n-a fost niciodată ieftină.

BĂTRÂNA, *Doamnei*: Da, da, aveți perfectă dreptate... *(Doamna vorbește.)* Așa e. Ar fi timpul ca lucrurile să se schimbe... *(Schimbare de ton.)* Poate că de asta se va ocupa soțul meu... o să vă spună el.

BĂTRÂNUL, *Bătrânei*: Taci, taci, Semiramida, nu-i momentul să deschidem subiectul. *(Doamnei:)* Iertați-mă, doamnă, că v-am stârnit curiozitatea. *(Doamna reacționează.)* Nu insistați, stimată doamnă...

Cei doi bătrâni zâmbesc. Ba chiar râd. Par foarte mulțumiți de povestea spusă de Doamna invizibilă. Pauză, conversația încetează. Figurile și-au pierdut orice expresie.

BĂTRÂNUL, *aceleiași*: Da, aveți perfectă dreptate...

BĂTRÂNA: Da, da, da... Vai! nu.

BĂTRÂNUL: Da, da, da. Da' de unde!

BĂTRÂNA: Da?

BĂTRÂNUL: Nu!?

BĂTRÂNA: Ăsta-i cuvântul.

BĂTRÂNUL *(râde)*: Nu se poate!

BĂTRÂNA *(râde)*: Oh! Ce chestie! *(Bătrânului:)* E o comoară.

BĂTRÂNUL, *Bătrânei*: Am impresia că doamna te-a cucerit. *(Doamnei:)* Felicitările mele!...

BĂTRÂNA, *Doamnei*: Nu sunteţi ca tinerele din ziua de azi...

BĂTRÂNUL *(se apleacă cu greu ca să ridice un obiect invizibil care i-a scăpat Doamnei invizibile)*: Lăsaţi... nu vă deranjaţi... îl ridic eu... vai! aţi fost mai iute ca mine... *(Se ridică.)*

BĂTRÂNA, *Bătrânului*: N-are vârsta ta!

BĂTRÂNUL, *Doamnei*: Bătrâneţea e o povară tare grea. Vă urez să rămâneţi veşnic tânără.

BĂTRÂNA, *aceleiaşi*: E sincer, vă vorbeşte din suflet. *(Bătrânului:)* Puiul meu!

Câteva clipe de tăcere. Bătrânii, în profil faţă de sală, o privesc pe Doamnă şi zâmbesc politicos; întorc apoi capetele spre public, pe urmă o privesc din nou pe Doamnă, răspund cu zâmbete la zâmbetul ei; apoi, prin replicile care urmează, răspund întrebărilor ei.

BĂTRÂNA: Sunteţi foarte drăguţă că ne întrebaţi ce facem.

BĂTRÂNUL: Trăim retraşi.

BĂTRÂNA: Soţul meu nu e deloc mizantrop, dar iubeşte singurătatea.

BĂTRÂNUL: Avem radio, eu pescuiesc, şi apoi există o linie de vaporaşe care circulă bine.

BĂTRÂNA: Duminica, trec două dimineața, unul seara, fără să mai pun la socoteală ambarcațiunile particulare.

BĂTRÂNUL, *Doamnei*: Când e vreme frumoasă, se vede luna.

BĂTRÂNA, *aceleiași*: Și-a păstrat funcția de mareșal al imobilului... își umple timpul cu asta... E drept că, la vârsta lui, s-ar putea odihni.

BĂTRÂNUL, *Doamnei*: Am destul timp să mă odihnesc în mormânt.

BĂTRÂNA, *Bătrânului*: Nu spune asta, puiule... *(Doamnei:)* Până acum zece ani, familia, mă rog, ce-a mai rămas din ea, și foștii lui camarazi de arme mai veneau să ne viziteze, din când în când...

BĂTRÂNUL, *Doamnei*: Iarna, nu-mi trebuie decât o carte bună, lângă calorifer... amintirile de-o viață...

BĂTRÂNA, *Doamnei*: O viață modestă, dar plină... două ore pe zi lucrează la mesajul lui.

Se aude soneria. De câteva clipe se auzea o ambarcațiune lunecând pe apă.

BĂTRÂNA, *Bătrânului*: A venit cineva. Du-te repede.

BĂTRÂNUL, *Doamnei*: Mă scuzați, doamnă! Un moment! *(Bătrânei:)* Adu repede scaune!

BĂTRÂNA, *Doamnei*: Mă iertați o clipă, scumpa mea.

Se aude sunând violent.

BĂTRÂNUL, *grăbindu-se ca un infirm spre ușa din dreapta, în vreme ce Bătrâna se îndreaptă spre ușa ascunsă, din stânga, șchiopătând*: Trebuie să fie o persoană foarte autoritară. *(Bătrânul se grăbește, deschide ușa nr. 2; intră*

Colonelul invizibil; poate că n-ar fi rău să se audă discret sunete de trompetă, câteva note din „Onorul la colonel"; de îndată ce deschide uşa, zărindu-l pe Colonelul invizibil, Bătrânul înţepeneşte într-o respectuoasă poziţie de drepţi.) Ah!... Domnul Colonel! *(Ridică vag braţul în direcţia frunţii pentru un salut abia schiţat.)* Bună ziua, domnule Colonel... E o onoare nemaipomenită pentru mine... eu... eu... eu nu mă aşteptam... deşi... totuşi... ce mai încolo şi-ncoace, sunt foarte mândru să primesc, în umila mea locuinţă, un erou de talia dumneavoastră. *(Strânge mâna invizibilă pe care i-o întinde Colonelul invizibil şi se înclină ceremonios, apoi se îndreaptă.)* Fără falsă modestie, daţi-mi voie totuşi să vă mărturisesc că nu mă simt deloc nedemn de vizita dumneavoastră! Mândru, da... nedemn în nici un caz!...

Bătrâna intră din dreapta cu un scaun.

BĂTRÂNA: Vai! Ce uniformă frumoasă! Ce mai decoraţii! Cine e, puişor?

BĂTRÂNUL, *Bătrânei*: Tu nu vezi că-i Colonelul!

BĂTRÂNA, *Bătrânului*: Vai!

BĂTRÂNUL, *Bătrânei*: Numără tresele! *(Colonelului:)* Soţia mea, Semiramida. *(Bătrânei:)* Vino încoace să te prezint domnului Colonel. *(Bătrâna se apropie cărând într-o mână scaunul, face o reverenţă fără să dea drumul scaunului. Colonelului:)* Soţia mea. *(Bătrânei:)* Domnul Colonel.

BĂTRÂNA: Încântată, domnule Colonel. Bine-aţi venit. Sunteţi un camarad al soţului meu, el e mareşal...

BĂTRÂNUL, *nemulțumit*: De imobil, de imobil...

BĂTRÂNA *(Colonelul invizibil îi sărută mâna Bătrânei; se vede după gestul Bătrânei, a cărei mână pare să se ridice spre niște buze; de emoție, Bătrâna scapă scaunul.)* Vai! ce gentil e... se vede că-i un superior, un om superior!... *(Ridică scaunul; Colonelului:)* Scaunul dumneavoastră...

BĂTRÂNUL, *Colonelului invizibil*: Poftiți după mine, vă rog... *(Înaintează amândoi în scenă, Bătrâna cărând scaunul; Colonelului:)* Da, mai e cineva. Așteptăm lume multă!... *(Bătrâna așază scaunul în dreapta.)*

BĂTRÂNA, *Colonelului*: Da' luați loc, vă rog. *(Bătrânul prezintă personajele invizibile unul altuia.)*

BĂTRÂNUL: O tânără doamnă, prietenă de-a noastră...

BĂTRÂNA: O foarte bună prietenă...

BĂTRÂNUL, *același joc*: Domnul Colonel... un strălucit militar.

BĂTRÂNA, *arătând spre scaunul pe care i l-a adus Colonelului*: Luați loc aici...

BĂTRÂNUL, *Bătrânei*: Dar domnul Colonel vrea să se așeze lângă Doamna, nu vezi!?...

Colonelul se așază invizibil pe al treilea scaun din stânga scenei; Doamna invizibilă se presupune că stă pe-al doilea; o conversație inaudibilă se înfiripă între cele două personaje invizibile așezate unul lângă altul; cei doi bătrâni rămân în picioare, în spatele scaunelor lor, încadrându-i pe cei doi invitați invizibili, Bătrânul în stânga Doamnei, Bătrâna în dreapta Colonelului.

BĂTRÂNA, *ascultând conversația celor doi invitați*: Vai de mine! Asta-i prea de tot.

BĂTRÂNUL, *același joc*: Mda. *(Bătrânul și Bătrâna își fac semne pe deasupra capetelor celor doi invitați, urmărind în același timp conversația care ia o turnură ce pare să-l nemulțumească pe Bătrân. Brusc:)* Da, domnule Colonel, n-au sosit încă, vin ceva mai târziu. Oratorul va vorbi în numele meu, el va explica semnificația mesajului... Aveți grijă, domnule Colonel, soțul doamnei poate s-apară dintr-o clipă într-alta.

BĂTRÂNA, *Bătrânului*: Cine-i domnul?

BĂTRÂNUL, *Bătrânei*: Ți-am zis, e Colonelul.

Se întâmplă, în chip invizibil, lucruri indecente.

BĂTRÂNA, *Bătrânului*: Știam.

BĂTRÂNUL: Atunci de ce mai întrebi?

BĂTRÂNA: Așa, ca să știu. Domnule Colonel, țigara nu se aruncă pe jos!

BĂTRÂNUL, *Colonelului*: Domnule Colonel, domnule Colonel, nu mai țin minte... Cum a fost cu ultimul război: l-ați pierdut sau l-ați câștigat?

BĂTRÂNA, *Doamnei invizibile*: Scumpa mea, nu-l lăsa să pună mâna!

BĂTRÂNUL: Uitați-vă, uitați-vă la mine, am eu mutră de soldat prost? Domnule Colonel, ascultați ce vă spun, odată, într-o bătălie...

BĂTRÂNA: A sărit peste cal! E indecent! *(Îl trage pe Colonel de mâneca sa invizibilă.)* Ascultați ce zice! Puiule, să nu-i dai voie!

BĂTRÂNUL, *continuând repede*: ...Am omorât de unul singur două sute nouă, le zicea aşa fiindcă săreau foarte sus ca să scape... dar erau mai puţin numeroşi ca muştele... recunosc că nu-i aşa amuzant, domnule Colonel. Dar cu tăria mea de caracter i-am... Vai! nu se face una ca asta! Vă rog, vă rog...

BĂTRÂNA, *Colonelului*: Soţul meu nu minte niciodată: suntem bătrâni, e drept, dar suntem persoane respectabile.

BĂTRÂNUL, *Colonelului, cu violenţă*: Un erou mai trebuie să fie şi politicos, dacă vrea să fie erou întreg!

BĂTRÂNA, *Colonelului*: Vă ştiu eu de mult. Nu v-aş fi crezut niciodată în stare de una ca asta. *(Doamnei, în timp ce se aud alte bărci:)* Nu l-aş fi crezut niciodată în stare de una ca asta. Avem şi noi demnitatea noastră, un amor-propriu personal.

BĂTRÂNUL, *cu glas foarte tremurat*: Mai sunt încă în stare să ţin o ţărmă-n mână. *(Soneria.)* Scuzaţi-mă, eu mă duc să deschid. *(Face o mişcare greşită, scaunul Doamnei invizibile se răstoarnă.)* Oh! pardon.

BĂTRÂNA, *precipitându-se*: V-aţi lovit? *(Bătrânul şi Bătrâna o ajută pe Doamna invizibilă să se ridice.)* V-aţi murdărit, e plin de praf pe jos. *(Bătrâna o ajută pe Doamnă să se scuture de praf. Încă o dată, soneria.)*

BĂTRÂNUL: Iertaţi-mă, vă rog să mă iertaţi. *(Bătrânei:)* Adu tu un scaun.

BĂTRÂNA, *invitaţilor invizibili*: Ne scuzaţi o clipă.

În timp ce Bătrânul va deschide uşa nr. 3, Bătrâna iese ca să aducă un scaun pe uşa nr. 5 şi va reveni pe uşa nr. 8.

BĂTRÂNUL, *îndreptându-se spre uşă*: Ăsta a vrut să mă scoată din minţi. Şi aproape că mi-a sărit mustarul. *(Deschide uşa.)* Ooo! dumneavoastră, doamnă! Nu-mi vine să-mi cred ochilor, şi totuşi... nu m-aşteptam... e într-adevăr o... O! doamnă, doamnă... dac-aţi şti cât m-am gândit la dumneavoastră, toată viaţa mea, toată viaţa, doamnă... vi se spunea Frumoasa... e soţul dumneavoastră... am aflat, desigur... dar nu v-aţi schimbat deloc... oh! ba da, ba da, nasul vi s-a lungit, s-a umflat... nu mi-am dat seama de la-nceput, abia acum văd... formidabil ce s-a lungit... vai! ce păcat! Sunt sigur că n-aţi făcut special... dar cum s-a întâmplat?... puţin câte puţin... îmi cer scuze, domnule şi prietene drag, daţi-mi voie să vă spun prieten drag, eu am cunoscut-o pe doamna cu mult înaintea dumneavoastră... era aceeaşi, numai că avea cu totul alt nas... vă felicit, domnule, se pare că vă iubiţi cu-adevărat. *(Bătrâna apare cu un scaun pe uşa nr. 8.)* Semiramida, au venit două persoane, mai trebuie un scaun... *(Bătrâna lasă scaunul în spatele celorlalte patru, apoi iese pe uşa nr. 8 pentru a reintra după câteva clipe pe uşa nr. 5 cu un alt scaun şi îl va aşeza lângă cel pe care tocmai îl adusese. În acel moment Bătrânul va ajunge, împreună cu cei doi invitaţi, aproape de Bătrână.)* Poftiţi, poftiţi, au mai venit invitaţi, am să vi-i prezint... cum ziceam, doamnă... o! Frumoasa, Frumoasa, domnişoara Frumoasă, aşa vi se spunea... sunteţi încovoiată rău... vai! domnule, şi totuşi ce frumoasă a rămas... în spatele ochelarilor ard aceiaşi ochi minunaţi; părul e alb, dar sunt sigur că la rădăcină e negru şi cu vânătăi... veniţi, veniţi...

ce-i asta, domnule? Ah, un cadou pentru soția mea... *(Bătrânei care aduce scaunul:)* Semiramida, ea este Frumoasa, știi tu, Frumoasa... *(Colonelului și primei Doamne invizibile:)* V-o prezint pe domnișoara, pardon, doamna Frumoasă, de ce zâmbiți... împreună cu soțul ei... *(Bătrânei:)* O prietenă din copilărie, ți-am vorbit de multe ori despre ea... și soțul ei. *(Adresându-se din nou Colonelului și primei Doamne invizibile:)* Și soțul ei...

BĂTRÂNA, *face o reverență*: Se pricepe să facă prezentările, ce mai! Are stil. Bună ziua, doamnă, bună ziua, domnule. *(Le arată nou-veniților pe celelalte două persoane invizibile.)* Da, da, prieteni...

BĂTRÂNUL, *Bătrânei*: Uite, ți-au adus un cadou. *(Bătrâna ia cadoul.)*

BĂTRÂNA: E-o floare, domnule? sau un furou? un arbore? sau un bou?

BĂTRÂNUL, *Bătrânei*: Da' de unde, nu vezi că-i un tablou!

BĂTRÂNA: Vai! ce frumos e! Ooo... Mulțumesc, domnule... *(Primei Doamne invizibile:)* Priviți, vă rog, scumpă prietenă.

BĂTRÂNUL, *Colonelului invizibil*: Priviți, vă rog.

BĂTRÂNA, *către soțul Frumoasei*: Doctore, doctore, mă ia cu greață de dimineață, am fierbințeli, am amețeli, inima-mi ia foc, ficatul sare din loc, mă dor ovarele, nu-mi mai simt picioarele, ochii-mi alunecă, privirea se-ntunecă, degetele-mi îngheață în fiecare dimineață, ah, doctore, doctore!...

BĂTRÂNUL, *Bătrânei*: Dar domnul nu-i doctor, e fotogravor.

BĂTRÂNA, *primei Doamne*: Dacă ați terminat să vă uitați, puteți să-l agățați. *(Bătrânului:)* N-are a face, e fermecător, ba chiar strălucitor. *(Fotogravorului:)* N-o spun numai așa, ca să vă fac un compliment...

Bătrânul și Bătrâna se găsesc acum în spatele scaunelor, unul lângă altul, aproape atingându-se, dar spate în spate; vorbesc; Bătrânul cu Frumoasa, Bătrâna cu Fotogravorul; din când în când rostesc câte o replică, întorcând capul, către unul sau altul dintre primii invitați.

BĂTRÂNUL, *Frumoasei*: Sunt tare emoționat... Chiar dumneavoastră sunteți, nu-mi vine să cred... Vă iubeam, acum o sută de ani... V-ați schimbat mult... Nu v-ați schimbat deloc... Vă iubeam, te iubesc...

BĂTRÂNA, *Fotogravorului*: Oh! domnule, domnule, domnule...

BĂTRÂNUL, *Colonelului*: La capitolul ăsta, absolut de-acord cu dumneavoastră.

BĂTRÂNA, *Fotogravorului*: Oh! Chiar așa e, domnule, chiar așa e... *(Primei Doamne:)* Vă mulțumesc că l-ați agățat și-mi cer scuze dacă v-am deranjat.

Lumina e acum mai puternică. Devine din ce în ce mai puternică, pe măsură ce intră oaspeții invizibili.

BĂTRÂNUL, *aproape smiorcăindu-se, Frumoasei*: Unde e neaua de mai an?

BĂTRÂNA, *Fotogravorului*: Ooo! domnule, domnule, domnule... Ooo! domnule...

BĂTRÂNUL, *Frumoasei, arătând cu degetul spre prima Doamnă*: O tânără prietenă... E tare dulce...

BĂTRÂNA, *Fotogravorului, arătând cu degetul spre Colonel*: Da, da, e colonel al Statului pe cal... un camarad de-al soțului... un subaltern, bărbatul meu e mareșal...

BĂTRÂNUL, *Frumoasei*: Pe vremuri, n-aveai urechile ascuțite!... frumoasa mea, îți mai aduci aminte?

BĂTRÂNA, *Fotogravorului, sclifosindu-se, grotesc; această atitudine va fi tot mai vizibilă în scena care urmează; își va arăta ciorapii roșii, grosolani, își va ridica nenumăratele fuste, juponul plin de găuri, își va descoperi pieptul bătrân; apoi, cu mâinile în șolduri, își va lăsa capul pe spate, scoțând țipete erotice, își va împinge bazinul înainte, cu picioarele desfăcute, va râde, râs de târfă bătrână; acest joc, cu totul diferit de cel de până acum și de cel ce va urma, și care trebuie să dezvăluie o personalitate ascunsă a Bătrânei, va înceta brusc*: Nu mai ține la vârsta mea... Nu crezi?

BĂTRÂNUL, *Frumoasei, foarte romantic*: Pe vremea noastră, luna era un astru viu, ah! da, dac-am fi îndrăznit atunci, dar noi eram copii... Vrei să dăm timpul înapoi?... mai e oare cu putință? mai e?... vai! nu, nu se mai poate. Timpul a trecut ca un tren și a lăsat urme pe pielea noastră, șinele timpului... Chiar crezi în miracolele chirurgiei estetice? *(Colonelului:)* Sunt militar, la fel ca dumneavoastră, militarii rămân veșnic tineri, mareșalii sunt ca zeii... *(Frumoasei:)* Da, așa ar fi trebuit să se-ntâmple... ce păcat! am pierdut totul. Puteam trăi fericiți, sunt sigur; puteam, puteam; cine știe, poate că sub zăpadă răsar flori!...

BĂTRÂNA, *Fotogravorului*: Vrei să mă flatezi, ştrengarule! Ah! ah! Ce?! Zici că arăt mai tânără? Nebunaticule! Da' ştii că mă exciţi...

BĂTRÂNUL, *Frumoasei*: Vrei să fii tu Isolda mea, iar eu să fiu Tristanul tău? Frumuseţea locuieşte în inimi... Înţelegi? Puteam trăi împreună bucuria, frumuseţea, veşnicia... veşnicia... De ce n-am îndrăznit? Nu ne-am dorit destul de-aprins... Totul e pierdut, pierdut, pierdut.

BĂTRÂNA, *Fotogravorului*: Oh, nu! Oh! nu, nu... Ohoho! Mă trec fiori. Te gâdili şi tu? Eşti gâdilicios sau gâdilitor? Mi-e cam nu ştiu cum... *(Râde.)* Hei, îţi place juponul meu? Da' de fustă ce zici?

BĂTRÂNUL, *Frumoasei*: O biată viaţă de mareşal al imobilului!

BĂTRÂNA, *întoarce capul spre prima Doamnă invizibilă*: Ca să găteşti găluşte? E simplu: se ia un ou de bou, o oră plină cu făină şi zahăr candelabric. *(Fotogravorului:)* N-aş zice c-ai degete betege, ah... ei nu, nici chiar aşaaaa!... ooooooo...

BĂTRÂNUL, *Frumoasei*: Semiramida, nobila mea consoartă, a înlocuit-o pe mama. *(Se întoarce spre Colonel.)* Domnule Colonel, dar v-am mai spus, adevărul se ia de unde se găseşte. *(Se întoarce spre Frumoasă.)*

BĂTRÂNA, *Fotogravorului*: Chiar crezi, chiar crezi că poţi face copii la orice vârstă? copii de orice vârstă?

BĂTRÂNUL, *Frumoasei*: Asta m-a salvat: viaţa interioară, un interior liniştit, austeritatea, cercetările mele ştiinţifice, filozofia, mesajul meu...

BĂTRÂNA, *Fotogravorului*: Până acum nu l-am înşelat niciodată pe bărbatul meu, pe mareşal... Da' astâmpără-te

că mă ia cu amețeală... Eu nu sunt decât biata lui mamă! *(Plânge în hohote.)* O stră... stră... *(îl respinge)* stră... mamă. Urlă conștiința în mine. Ramura mărului e de mult uscată. Caută-ți în altă parte rostul. Nu vreau să mai culeg nectarul vieții...

BĂTRÂNUL, *Frumoasei*: ...preocupări de ordin superior...

Bătrânul și Bătrâna îi conduc pe Frumoasă și pe Fotogravor lângă ceilalți doi invitați invizibili și îi invită să se-așeze.

BĂTRÂNUL *și* BĂTRÂNA, *Fotogravorului și Frumoasei*: Luați loc, luați loc.

Cei doi Bătrâni se așază, el în stânga, ea în dreapta, având între ei patru scaune goale. Scenă tăcută care durează mult, punctată apoi, din când în când, de „nu", „da", „nu", „da". Bătrânii ascultă ce spun personajele invizibile.*

BĂTRÂNA, *Fotogravorului*: Da, am avut un fiu... trăiește, sigur că da... a plecat... e o poveste ca oricare alta... mai curând ciudată... și-a părăsit părinții... avea o inimă de aur... e mult de-atunci... Noi care-l iubeam atât... într-o bună zi a trântit ușa... Soțul meu și cu mine am încercat să-l oprim cu forța... avea șapte ani, vârsta înțelepciunii... și noi strigam la el: „Fiule, băiatul meu, fiule, băiatul meu...", nici n-a întors capul...

BĂTRÂNUL: Din păcate, nu... nu... n-am avut copii... Mi-aș fi dorit un băiat... și Semiramida ar fi vrut...

---

* „Da", „nu", „da" trebuie rostit ritmic, lent, ca un fel de melopee; apoi ritmul se accelerează. Capetele bătrânilor se leagănă urmărind cadența. (*N. a.*)

am făcut tot ce s-a putut... biata mea Semiramida, care e atât de maternă... Aşa a fost să fie. De fapt, şi eu am fost un fiu ingrat... Durere, regrete, remuşcări, cam asta-i tot... asta-i tot ce ne-a rămas...

BĂTRÂNA: Iar el spunea: „Voi ucideţi păsările! de ce ucideţi păsările?..." „Nu ucidem păsările... Noi n-am făcut rău nici unei muşte..." Avea lacrimi în ochi. Nu ne lăsa să i le ştergem. Nu puteam să ne apropiem de el. Zicea: „Ba da, voi ucideţi toate păsările, pe toate le ucideţi..." Şi ne arăta pumnişorii... „Minţiţi, m-aţi păcălit! Străzile sunt pline de păsări ucise, de copilaşi care se sting." „N-auzi cântecul păsărilor?..." „Nu, nu, sunt gemete. Cerul e roşu de sânge..." „Nu, băiete, e albastru..." Şi ţipa mai departe: „M-aţi păcălit, eu vă iubeam din tot sufletul, vă credeam buni... străzile sunt pline de păsări moarte, voi le-aţi scos ochii... Tăticule, mămico, sunteţi răi!... Nu mai vreau să rămân cu voi..." M-am aruncat la picioarele lui... Taică-su plângea. Dar nu l-am putut opri... Ţipa mai departe: „Voi sunteţi răspunzători..." Ce înseamnă „răspunzător"?

BĂTRÂNUL: Am lăsat-o pe mama să moară singură într-un şanţ. Mă chema, gemea încet: „Băiatul meu, fiul meu iubit, nu mă lăsa să mor singură... Stai cu mine. N-o mai duc mult." „Lasă, mamă, îi spuneam eu, mă-ntorc imediat." Mă grăbeam... mă duceam la bal să dansez. „Mă-ntorc imediat." Când m-am întors, era moartă şi îngropată adânc... Am scormonit pământul, am căutat-o... imposibil s-o găsesc... ştiu, ştiu, fiii îşi părăsesc întotdeauna mama, îşi cam omoară tatăl...

Asta e viața... pe mine mă doare că-i așa... pe ceilalți, nu...

BĂTRÂNA: Iar el țipa: „Tăticule, mămico, nu vreau să vă mai văd..."

BĂTRÂNUL: Da, pe mine mă doare, pe ceilalți nu...

BĂTRÂNA: Să nu-i vorbiți despre asta soțului meu. El, care și-a iubit atât de mult părinții... Nu i-a părăsit o clipă. A avut grijă de ei, i-a răsfățat... Au murit în brațele lui, spunându-i: „Ai fost un fiu model. O să te răsplătească Dumnezeu."

BĂTRÂNUL: Parcă o văd și-acum întinsă în șanțul ei, ținea în mână lăcrămioare și striga: „Nu mă uita, nu mă uita...", avea lacrimi în ochi și-mi spunea „bobocel", ca-n copilărie: „Bobocel, bobocel, nu mă lăsa singură aici."

BĂTRÂNA, *Fotogravorului*: Nu ne-a scris niciodată. Din când în când, vreun prieten ne mai spune că l-a văzut ba pe-aici, ba pe dincolo, că o duce bine, că e un soț bun...

BĂTRÂNUL, *Frumoasei*: La întoarcerea mea, era de mult îngropată. *(Primei Doamne:)* Oh! da, da, doamnă, avem acasă cinematograf, restaurant, băi...

BĂTRÂNA, *Colonelului*: Sigur, domnule Colonel, tocmai fiindcă el...

BĂTRÂNUL: La urma urmei, asta e.

Conversația își pierde șirul, se-mpotmolește.

BĂTRÂNA: Măcar!

BĂTRÂNUL: Dar eu nu... eu i-am... Sigur că da...

BĂTRÂNA *(dialog dislocat; epuizare)*: Mă rog.

BĂTRÂNUL: Pentru noi şi pentru el.

BĂTRÂNA: Tocmai ca să...

BĂTRÂNUL: Eu i-am...

BĂTRÂNA: El sau ea...

BĂTRÂNUL: Ei...

BĂTRÂNA: Bigudiurile... Să fim serioşi.

BĂTRÂNUL: Nu e...

BĂTRÂNA: De ce?

BĂTRÂNUL: Da.

BĂTRÂNA: Eu.

BĂTRÂNUL: Mă rog.

BĂTRÂNA: Mă rog.

BĂTRÂNUL, *primei Doamne*: Ce spuneaţi, doamnă?

Câteva clipe bătrânii rămân încremeniţi în scaunul lor. Apoi se aude iar soneria.

BĂTRÂNUL, *cu o nervozitate ce va creşte*: Au venit. Iarăşi. Alţii.

BĂTRÂNA: Mi s-a părut mie c-aud bărcile...

BĂTRÂNUL: Mă duc să deschid. Tu adu scaune. Scuzaţi-mă doamnelor şi domnilor. *(Se îndreaptă spre uşa nr. 7.)*

BĂTRÂNA, *personajelor invizibile care se află deja în scenă*: Fiţi drăguţi şi ridicaţi-vă o clipă. Nu mai e mult şi vine Oratorul. Trebuie să pregătim sala pentru conferinţă. *(Bătrâna aranjează scaunele cu spătarele întoarse spre sală.)* Ajutaţi-mă, vă rog. Mulţumesc.

BĂTRÂNUL *(deschide uşa nr. 7)*: Bună ziua, doamnelor, bună ziua, domnilor. Poftiţi, vă rog.

Cele trei sau patru personaje invizibile care intră sunt foarte înalte, iar Bătrânul trebuie să se ridice pe vârfuri ca să dea mâna cu ele.
După ce a aranjat scaunele aşa cum e descris mai sus, Bătrâna îl urmează pe Bătrân.

BĂTRÂNUL, *făcând prezentările*: Soţia mea... domnul... doamna... soţia mea... domnul... doamna... soţia mea...

BĂTRÂNA: Da' cine sunt toţi ăştia, puişor?...

BĂTRÂNUL, *Bătrânei*: Adu scaune, draga mea.

BĂTRÂNA: Nu pot să le fac pe toate!

Ea va ieşi, bombănind, pe uşa nr. 6, va intra apoi pe uşa nr. 7, în vreme ce Bătrânul va înainta în scenă cu cei nou-veniţi.

BĂTRÂNUL: Vedeţi să nu vă cadă aparatul de filmat... *(Alte prezentări.)* Colonelul... Doamna... Doamna Frumoasă... Fotogravorul... Dumnealor sunt ziarişti, au venit să-l asculte şi ei pe conferenţiar... Soseşte dintr-o clipă într-alta, aveţi puţină răbdare... Nu, nu, n-o să vă plictisiţi, doar sunteţi împreună... *(Bătrâna intră pe uşa nr. 7 cu două scaune.)* Hai, mai repede cu scaunele... vezi că mai trebuie unul.

Bătrâna se duce să mai aducă un scaun, bombănind în continuare, iese pe uşa nr. 3 şi va reveni pe uşa nr. 8.

BĂTRÂNA: Bine, bine... fac şi eu ce pot... că nu sunt robot... Da' cine sunt toţi ăştia? *(Iese.)*

BĂTRÂNUL: Aşezaţi-vă, aşezaţi-vă, doamnele cu doamnele, domnii cu domnii, sau invers, cum vreţi... Alte scaune

mai frumoase n-avem... E cam improvizat... îmi cer scuze... luați-l pe cel din mijloc... vreți un stilou?... dacă vreți să vorbiți cu Monique, telefonați la Maillot... Claude e salvarea noastră... N-am radio... Da, primesc toate ziarele... depinde de-o groază de lucruri; administrez apartamentele astea, dar n-am angajați... trebuie să facem economii... fără interviuri, deocamdată, vă rog... pe urmă, mai vedem... o să vi se dea imediat un scaun... dar ce face, ce Dumnezeu face? *(Bătrâna intră pe ușa nr. 8 cu un scaun.)* Hai mai repede, Semiramida...

BĂTRÂNA: Fac și eu ce pot... Cine sunt toți ăștia?

BĂTRÂNUL: Las' că-ți explic eu mai târziu.

BĂTRÂNA: Și aia de-acolo? Aia de-acolo, puișor?

BĂTRÂNUL: Lasă... *(Colonelului:)* Domnule Colonel, gazetăria e o artă... la fel ca arta războiului... *(Bătrânei:)* Ocupă-te tu de doamne, draga mea... *(Sună. Bătrânul se repede spre ușa nr. 8.)* Așteptați o clipă... *(Bătrânei:)* Scaune!

BĂTRÂNA: Doamnelor, domnilor, mă scuzați...

Ea va ieși pe ușa nr. 3, va reveni pe ușa nr. 2; Bătrânul va deschide ușa nr. 9, cea ascunsă, și va dispărea în momentul în care Bătrâna revine pe ușa nr. 2.

BĂTRÂNUL, *ascuns*: Poftiți... poftiți... poftiți... poftiți... *(Reapare însoțit de un număr de persoane invizibile, între care un copilaș pe care-l ține de mână.)* Nu se vine cu copii mici la conferințe științifice... o să se plictisească, sărăcuțul... și dacă începe să țipe sau să facă pipi pe rochiile doamnelor?... *(Îi conduce în mijlocul scenei.*

Bătrâna se întoarce cu două scaune.) V-o prezint pe soția mea. Ăștia sunt copiii lor, Semiramida.

BĂTRÂNA: Doamnelor, domnilor... Vai ce drăgălași sunt!

BĂTRÂNUL: Ăsta-i cel mai mic.

BĂTRÂNA: E scump... tare scump!

BĂTRÂNUL: N-ajung scaunele.

BĂTRÂNA: Aoleu!

Se duce să mai aducă un scaun și va folosi acum pentru a ieși și intra ușile nr. 2 și 3, din dreapta.

BĂTRÂNUL: Pe ăsta mic țineți-l pe genunchi... Gemenii pot să stea pe-același scaun... Aveți grijă că nu-s prea rezistente... sunt ale proprietarului. Da, copii, proprietarul e-n stare să ne tragă de urechi, e un om tare nesuferit... ar fi vrut să i le cumpărăm, dar nu merită. *(Bătrâna ajunge cât de repede poate cu un scaun.)* Nu vă cunoașteți cu toții... acum vă vedeți prima oară... vă știți doar după nume... *(Bătrânei:)* Semiramida, ajută-mă să fac prezentările...

BĂTRÂNA: Cine sunt toți ăștia?... Vă prezint, dați-mi voie, vă prezint... dar cine sunt?

BĂTRÂNUL: Dați-mi voie să vă prezint... vă prezint... vă prezint... Domnul... doamna... domnișoara... Domnul... Doamna... Doamna... Domnul...

BĂTRÂNA, *Bătrânului*: Ți-ai luat puloverul pe tine? *(Invizibililor:)* Domnul, doamna, domnul... *(Sună iar.)*

BĂTRÂNUL: Alții! *(Sună încă o dată.)*

BĂTRÂNA: Ce de lume!

Se aude soneria încă o dată, apoi de mai multe ori; Bătrânul e copleșit; scaunele, întoarse către podium, cu spătarul spre

sală, sunt aranjate ordonat, ca într-o sală de spectacol; Bătrânul, abia trăgându-şi sufletul, îşi şterge fruntea, se duce de la o uşă la alta, îi plasează pe oamenii invizibili, în timp ce Bătrâna se grăbeşte cât poate, şontâc-şontâc, de la o uşă la alta şi aduce scaune; există acum multe persoane invizibile pe scenă; bătrânii sunt atenţi să nu se ciocnească de ei, se strecoară printre rândurile de scaune. Mişcarea s-ar putea desfăşura după cum urmează: Bătrânul se duce la uşa nr. 4, Bătrâna iese pe uşa nr. 3, revine pe uşa nr. 2; Bătrânul deschide uşa nr. 7, Bătrâna iese pe uşa nr. 8, revine pe uşa nr. 6 cu scaune etc., astfel încât să facă turul scenei folosind toate uşile.

BĂTRÂNA: Pardon... pardon... ce anume?... mă rog... pardon... pardon...

BĂTRÂNUL: Intraţi, doamnelor... domnilor... poftiţi... e doamna... daţi-mi voie... da...

BĂTRÂNA, *cu scaunele*: Aici... şi... aici... bine, dar sunt prea... Vai de mine, sunt prea, prea... prea mulţi! Aoleu!...

De afară se aude din ce în ce mai tare şi din ce în ce mai aproape lunecarea bărcilor pe apă; toate zgomotele vin numai din culise. Bătrâna şi Bătrânul continuă mişcarea indicată mai sus; deschid uşi, aduc scaune. Ţârâit continuu al soneriei.

BĂTRÂNUL: Masa asta ne cam încurcă.* *(Mută, sau mai curând mimează mişcarea prin care ar muta o masă pentru a nu încetini ritmul, ajutat de Bătrână.)* Nu mai e loc s-arunci un ac aici, iertaţi-ne...

---

* Replică suprimată în spectacol; la fel ca şi indicaţiile scenice care urmează, desigur. Nu era nici o masă în spectacol. (*N. a.*)

BĂTRÂNA, *schițând gestul cuiva care debarasează masa; Bătrânului*: Ți-ai luat puloverul pe tine?

BĂTRÂNUL: Alții! Scaune! Alții! Scaune! Poftiți, poftiți, doamnelor și domnilor... Hai mai repede, Semiramida... Poate că-ți dau și ei o mână de ajutor...

BĂTRÂNA: Pardon... mă scuzați... bună ziua, doamnă... Doamnă... Domnule... Domnule... Da, da, scaunele...

BĂTRÂNUL, *în vreme ce sună din ce în ce mai tare, se aude tot mai frecvent zgomotul bărcilor ciocnindu-se de mal în apropiere, se-mpiedică în scaune, aproape că nu mai are timp să se ducă de la o ușă la alta, atât de repede se succedă soneriile*: Da, imediat... Ți-ai luat puloverul pe tine? Da, da, imediat, o clipă, da, da... o clipă...

BĂTRÂNA: Puloverul tău? Puloverul meu?... pardon, mă scuzați.

BĂTRÂNUL: Pe aici, doamnelor și domnilor, vă rog... vă... pardon... rog... poftiți, poftiți... vă conduc eu... acolo, locurile... scumpă prietenă... nu pe-acolo... fiți atentă... dumneata, aici?!...

Urmează un moment îndelungat fără cuvinte. Se aud valurile, bărcile, soneriile care nu se mai opresc. Intensitatea mișcării a ajuns la punctul culminant. Acum toate ușile se deschid și se închid singure, fără încetare. Ușa mare din fund rămâne închisă. Bătrânii se duc de la o ușă la alta fără să scoată un cuvânt; par să alunece pe patine cu rotile. Bătrânul îi primește pe invitați, îi însoțește, dar nu merge prea departe, le arată doar locurile, după ce a făcut un pas sau doi cu ei; n-are timp. Bătrâna aduce scaune. O dată sau de două ori, Bătrânul și Bătrâna se întâlnesc și se ciocnesc, fără să-și

*întrerupă mişcarea. Apoi, undeva în mijloc şi în fundul scenei, Bătrânul, rămas aproape pe loc, se va întoarce de la stânga la dreapta, de la dreapta la stânga etc., către toate uşile şi va indica locurile întinzând braţul. Braţul se va mişca foarte repede. Apoi, în cele din urmă, Bătrâna se va opri, cu un scaun în mână, scaun pe care îl va aşeza, îl va lua, îl va aşeza din nou, îl va lua din nou, iar îl va aşeza, părând că ar vrea şi ea să se ducă de la o uşă la alta, de la dreapta la stânga, de la stânga la dreapta, răsucindu-şi foarte repede capul şi gâtul; aceasta nu trebuie să anuleze mişcarea; bătrânii trebuie să lase mai departe impresia că nu se opresc, rămânând însă aproape pe loc; mâinile, busturile, capetele, ochii lor se vor agita, urmând poate traiectoriile unor mici cercuri. În sfârşit, o încetinire, la început uşoară, treptată, a mişcării: soneriile sună mai slab şi mai rar; uşile se deschid tot mai încet; gesturile bătrânilor sunt treptat încetinite. În momentul în care uşile încetează cu totul să se deschidă şi să se închidă iar soneriile nu se mai aud, trebuie creată senzaţia că scena este arhiplină.**

---

* Numărul scaunelor aduse în scenă trebuie să fie foarte mare: cel puţin patruzeci; mai multe, dacă se poate. Ele sosesc foarte repede, din ce în ce mai repede. E o acumulare. Scena este invadată de aceste scaune, această mulţime de absenţe prezente. Din acest motiv (ritm, viteză), e preferabil ca rolul Bătrânei să fie jucat de o actriţă tânără în rol de compoziţie. Aşa au stat lucrurile la Paris (Tsilla Chelton) şi la Londra şi New York (Joan Plowright). E un tur de forţă, nu departe de circ. La sfârşitul acestui număr, pot apărea scaune şi pe fundalul decorului. Prin lumini, camera mică a bătrânilor trebuie să dea impresia că a devenit imensă, ca

BĂTRÂNUL: Vă găsesc eu loc... o clipă... Semiramida, ce naiba...

BĂTRÂNA, *face un gest larg; nu mai are nimic în mâini*: Nu mai sunt scaune, puiule. *(Apoi, brusc, începe să vândă programe invizibile în sala plină, cu uşile închise.)* Programul, luaţi programul, programul serii, cine mai vrea programul!

---

interiorul unei catedrale. Aşa apărea în punerea în scenă a lui Jacques Mauclair (1956) şi graţie decorurilor lui Jacques Noël.

Replicile Bătrânei, atunci când ea va repeta ultimele cuvinte ale Bătrânului, sunt când ca un ecou foarte amplificat, când trebuie rostite pe un ton de melopee şi de lamentaţii cadenţate.

De la un moment dat, scaunele nu mai reprezintă personaje determinate (Doamna, Colonelul, Frumoasa, Fotogravorul etc.), ci mulţimea. Ele capătă un rol în sine.

Acesta e motivul pentru care insist asupra recomandării ca regizorul, în timp ce sosesc ultimele valuri de scaune, s-o lase pe Bătrâna excedată să le aducă fără să scoată o vorbă, preţ de un minut. Pe parcursul acestui minut, în vreme ce doar soneriile zbârnâie fără încetare, Bătrânul, aflat în avanscenă, ar putea doar să se încline ca o marionetă, să facă reverenţe rapide, mişcând capul în dreapta, în stânga, în faţă, pentru a saluta invitaţii.

Ne-am gândit chiar să folosim o *a doua Bătrână*, având o siluetă identică cu cea a Semiramidei, care ar aduce scaune în momentul când mişcarea se accelerează, intrând cu spatele şi ieşind tot cu spatele, imediat după sau exact în momentul în care Semiramida iese în latura opusă a scenei, aşa încât să se dea impresia de rapiditate şi să se sugereze că Semiramida şi scaunele sosesc de pretutindeni în acelaşi timp. *A doua Bătrână* ar putea face acest joc o dată sau de două ori. O anume impresie de simultaneitate ar putea fi creată în felul următor: Bătrâna pare să intre dintr-o parte exact în momentul în care iese din partea opusă şi viceversa. (*N. a.*)

BĂTRÂNUL: Puțină răbdare, doamnelor și domnilor, avem grijă de toată lumea... Pe rând, în ordinea sosirii... Nu rămâne nimeni fără loc. Ne descurcăm noi cumva.

BĂTRÂNA: Programul, luați programul! Așteptați puțin, doamnă, nu pot să servesc pe toată lumea în același timp, n-am treiș' trei de mâini, nu sunt vacă... Fiți drăguț, domnule, dați programul din mână-n mână până la doamna... vă mulțumesc... banii, unde-s banii?...

BĂTRÂNUL: Dacă vă spun că vă găsim loc! Hai, nu vă enervați! Pe-aici, luați-o pe-aici, fiți atent... oh, iubite prietene... iubiți prieteni...

BĂTRÂNA: Programu'... ați gramu'... gramu'...

BĂTRÂNUL: Da, e aici, ceva mai încolo, vinde programe... nici o muncă nu e rușinoasă... ea e... o vedeți?... aveți loc în rândul al doilea... la dreapta... nu, la stânga... acolo!

BĂTRÂNA:...gramu'... gramu'... programu'... luați programu'...

BĂTRÂNUL: Și ce-ați vrea să fac? Fac și eu ce pot! *(Adresându-se unor personaje invizibile care stau așezate:)* Fiți drăguți, mai strângeți-vă un pic... mai faceți puțin loc... e pentru dumneavoastră, doamnă... veniți. *(Urcă pe podium, sub presiunea mulțimii.)* Doamnelor și domnilor, îmi pare rău, nu mai sunt locuri pe scaun...

BĂTRÂNA, *care se află în celălalt capăt, în fața Bătrânului, între ușa nr. 3 și fereastră*: Luați programu'... Cine mai vrea programu'! Ciocolată, caramele... dropsuri... *(Neputând să se miște, blocată de mulțime, Bătrâna*

aruncă programele şi bomboanele la întâmplare, pe deasupra capetelor invizibile.) Luaţi! luaţi!

BĂTRÂNUL, *pe podium, în picioare, foarte agitat; e împins, coboară de pe podium, urcă din nou, coboară iar, loveşte pe cineva din greşeală, încasează un cot, spune*: Pardon... mii de scuze... fiţi atent...

Împins, Bătrânul se împleteceşte, îşi găseşte cu greu echilibrul, se-agaţă de umerii personajelor invizibile.

BĂTRÂNA: Doamne, ce de lume! Programu', cine mai vrea programu'!... ciocolată...

BĂTRÂNUL: Doamnelor, domnişoarelor şi domnilor, o clipă de atenţie, vă rog... linişte... am de făcut un anunţ foarte important... persoanele care n-au loc pe scaun sunt rugate să elibereze trecerea... aşaaa... Vă rog, nu staţi între scaune.

BĂTRÂNA, *Bătrânului, aproape urlând*: Cine sunt toţi ăştia, puiule? Ce caută aici?

BĂTRÂNUL: Doamnelor şi domnilor, eliberaţi trecerea. Ca să stea toată lumea comod, persoanele care n-au loc pe scaun sunt invitate să stea în picioare, aici, la perete, în dreapta sau în stânga... O să vedeţi şi-o să auziţi totul, nu vă faceţi probleme, toate locurile sunt bune!

Harababură de nedescris; împins de mulţime, Bătrânul va face aproape turul complet al scenei şi va ajunge la fereastra din dreapta, lângă scăunelul de bucătărie; Bătrâna va face aceeaşi mişcare, dar în sens invers, ajungând la fereastra din stânga, lângă scăunelul de bucătărie.

BĂTRÂNUL, *în timp ce face mişcarea indicată*: Nu-mpingeţi, nu-mpingeţi.

BĂTRÂNA, *acelaşi joc*: Nu mai împingeţi, nu mai împingeţi.

BĂTRÂNUL, *acelaşi joc*: Nu-mpingeţi, nu-mpingeţi.

BĂTRÂNA, *acelaşi joc*: Da' nu mai împingeţi, doamnelor şi domnilor, de ce-mpingeţi?

BĂTRÂNUL, *acelaşi joc*: Cu calm, vă rog... încet... cu calm... ce naiba!...

BĂTRÂNA, *acelaşi joc*: Parc-aţi fi sălbatici! zău dac-am mai pomenit...

Au ajuns în sfârşit la locurile lor definitive. Fiecare aproape de fereastra lui. Bătrânul în stânga, la fereastra de lângă podium. Bătrâna în dreapta. Acolo vor rămâne până la sfârşit.

BĂTRÂNA *(îl cheamă pe Bătrân)*: Puiule... Nu te mai văd... unde eşti? Cine sunt toţi ăştia? Ce caută aici? Ce vor? Cine-i ăla?

BĂTRÂNUL: Unde eşti? Unde eşti, Semiramida?

BĂTRÂNA: Unde eşti, puişor?

BĂTRÂNUL: Aici, aici, lângă fereastră... mă auzi?...

BĂTRÂNA: Da, te-aud!... Din toată mulţimea asta de voci, numai pe-a ta o recunosc...

BĂTRÂNUL: Dar tu unde eşti?

BĂTRÂNA: Şi eu sunt tot lângă fereastră!... Mi-e teamă, dragul meu, e prea multă lume... stăm prea departe unul de altul... la vârsta noastră ar trebui s-avem grijă... dacă ne pierdem?... Trebuie să rămânem aproape, nu se ştie niciodată... puiule, puişor...

BĂTRÂNUL: Ah!... te-am zărit... las' că ne vedem noi mai încolo, nu-ți fie teamă... sunt aici cu niște prieteni... *(Prietenilor:)* Ce bine-mi pare că în sfârșit pot să vă strâng mâna!... păi da, sigur că da, cred în progres, în progresul neîntrerupt, cu toate zgâlțâielile lui, da, da, cu toate astea...

BĂTRÂNA: Vă mulțumesc, e-n regulă... Urâtă vreme! Da' ce frumos e-afară! *(Aparte:)* Totuși, mi-e teamă... Ce caut eu aici?... *(Strigă:)* Puiule! Puișor!...

Fiecare va vorbi în colțul lui cu invitații.

BĂTRÂNUL: Pentru a lichida exploatarea omului de către om e nevoie de bani, bani și iar bani!

BĂTRÂNA: Puișor! *(Apoi, acaparată de prieteni:)* Da, soțul meu e aici, el se-ocupă cu organizarea... acolo... oh! n-aveți cum s-ajungeți... ar trebui să traversați... e cu prietenii lui...

BĂTRÂNUL: În nici un caz... de când mă știu am susținut că logica pură nu există... nu-i decât imitație...

BĂTRÂNA: Și totuși există oameni fericiți. Dimineața iau micul dejun în avion, prânzul îl iau în tren, iar cina pe transatlantic. Noaptea dorm în camioane care gonesc, gonesc, gonesc...

BĂTRÂNUL: Vorbiți despre demnitatea omului? Să încercăm măcar să-i salvăm fața. Demnitatea nu-i decât dosul lui.

BĂTRÂNA: Hai să nu cădem în macabru. *(Discuția o face să izbucnească în râs.)*

BĂTRÂNUL: Compatrioții voștri mi-au cerut-o.

BĂTRÂNA: Sigur că da... povestiți-mi tot.

BĂTRÂNUL: V-am convocat... o să vi se explice... individul şi persoana sunt una şi aceeaşi persoană.

BĂTRÂNA: Se poartă ciudat. Toţi au ciudă pe el.

BĂTRÂNUL: Eu nu sunt eu. Eu sunt un altul. Sunt unul într-altul.

BĂTRÂNA: Copii, nu vă-ncredeţi unii într-alţii.

BĂTRÂNUL: Uneori mă trezesc în mijlocul tăcerii absolute. E sfera. E perfectă. Dar trebuie să fii foarte atent. Forma ei poate să dispară într-o clipă. Există găuri prin care se pierde.

BĂTRÂNA: Morţi vii, ce altceva?... fantome, fleacuri... Soţul meu îndeplineşte funcţii foarte importante, sublime.

BĂTRÂNUL: Iertaţi-mă... Eu sunt de altă părere!... Am să vă spun la momentul potrivit ce cred în privinţa asta... Până atunci nu suflu o vorbă!... Oratorul, cel pe care-l aşteptăm, Oratorul o să vă spună cu gura lui, el o să răspundă la toate întrebările care vă frământă... O să vă explice totul... cum când?... la momentul potrivit... nu mai e mult...

BĂTRÂNA, *prietenilor*: Cu cât mai repede, cu-atât mai bine... Sigur că da... *(Aparte:)* Ăştia nu ne mai lasă-n pace. Ducă-se dracului odată!... Unde-o fi puişorul meu? Nu-l mai văd...

BĂTRÂNUL, *acelaşi joc*: Aveţi puţină răbdare. O să auziţi mesajul meu. Imediat.

BĂTRÂNA, *aparte*: Ah!... îi aud vocea!... *(Prietenilor:)* ştiţi, soţul meu a fost întotdeauna un neînţeles. A sosit în fine şi ceasul lui.

BĂTRÂNUL: Ascultați-mă pe mine. Am o experiență bogată. În toate domeniile vieții și-ale gândirii... Nu sunt un egoist: ar trebui ca toată omenirea să profite...

BĂTRÂNA: Au! M-ați călcat pe picior... Am degetele degerate!

BĂTRÂNUL: Am pus la punct un întreg sistem. *(Aparte:)* Oratorul trebuia să fie aici. *(Cu voce tare:)* Eu am suferit enorm...

BĂTRÂNA: Da, da, am suferit mult. *(Aparte:)* Oratorul trebuia să fie aici! E timpul.

BĂTRÂNUL: Suferi mult, înveți multe.

BĂTRÂNA *(ca un ecou)*: Suferi mult, înveți multe.

BĂTRÂNUL: Sistemul meu e perfect, o să vă convingeți.

BĂTRÂNA *(ca un ecou)*: Sistemul lui e perfect, o să vă convingeți.

BĂTRÂNUL: Dacă îmi sunt urmate instrucțiunile.

BĂTRÂNA *(ecou)*: Dacă îi sunt urmate instrucțiunile.

BĂTRÂNUL: Să salvăm lumea!...

BĂTRÂNA *(ecou)*: Să-ți salvezi sufletul salvând lumea!...

BĂTRÂNUL: Un singur adevăr pentru toți!

BĂTRÂNA *(ecou)*: Un singur adevăr pentru toți!

BĂTRÂNUL: Ascultați-mă!...

BĂTRÂNA *(ecou)*: Ascultați-l!...

BĂTRÂNUL: Fiindcă am certitudinea absolută!...

BĂTRÂNA *(ecou)*: Are certitudinea absolută!

BĂTRÂNUL: În veci n-o să...

BĂTRÂNA: În vecii vecilor n-o să... *(Brusc, încep să se-audă zgomote în culise, fanfare.)* Da' ce se-ntâmplă?

Zgomotul crește, apoi se deschide larg ușa din fund, cu mare pompă; prin ușa deschisă nu vedem decât nimicul, dar o

lumină foarte puternică invadează scena prin uşa cea mare şi prin ferestre, care, la sosirea Împăratului invizibil, sunt intens luminate.

BĂTRÂNUL: Nu ştiu... Nu-mi vine să cred... nu, nu se poate... ba da... sau mi se pare... de necrezut... şi totuşi... da... da... e Împăratul! Majestatea Sa Împăratul!

Lumina care intră prin uşa deschisă şi prin ferestre a ajuns la intensitate maximă; e însă o lumină rece, goală; se mai aud încă zgomote care vor înceta brusc.

BĂTRÂNA: Puişor... puişor... cine e?

BĂTRÂNUL: Ridicaţi-vă în picioare!... E Majestatea Sa Împăratul! Împăratul a venit la mine, la noi acasă... Semiramida... îţi dai seama?

BĂTRÂNA, *fără să înţeleagă*: Împăratul?... care-mpărat, puişor? *(Brusc, înţelege.)* Ah! da, Împăratul! Majestate! Majestate! *(Înnebunită, face tot felul de reverenţe groteşti în neştire.)* A venit la noi! A venit la noi!

BĂTRÂNUL, *plângând de emoţie*: Majestate! O! Majestatea mea!... mica mea, marea mea Majestate!... O! ce dar divin... ce vis minunat...

BĂTRÂNA *(ca un ecou)*: Vis minunat... nunat...

BĂTRÂNUL, *mulţimii invizibile*: Doamnelor şi domnilor, ridicaţi-vă în picioare, preaiubitul nostru suveran, Împăratul, se află în mijlocul nostru! Uraaa! Uraaa!

Urcă pe scăunel; se ridică pe vârfuri pentru a-l zări pe Împărat; Bătrâna face acelaşi lucru.

BĂTRÂNA: Uraaa! Uraaa! *(Tropăituri.)*

BĂTRÂNUL: Majestate!... Sunt aici!... Majestate! Mă auziți? Mă vedeți? Spuneți-i Majestății Sale că sunt aici! Majestate! Majestate! Sunt aici, eu, servitorul Vostru cel mai devotat!...

BĂTRÂNA *(tot ca un ecou)*: Servitorul Vostru cel mai devotat, Majestate!

BĂTRÂNUL: Servitorul Vostru, sclavul Vostru, câinele Vostru, hau! hau! câinele Vostru, Majestate...

BĂTRÂNA, *urlând ca un câine cu toată puterea*: Hau!... hau!... hau!...

BĂTRÂNUL, *frângându-şi mâinile*: Mă vedeți? Răspundeți, Sire!... Ah, vă zăresc, am zărit pentru o clipă augustul chip al Majestății Voastre... Fruntea Voastră sublimă... Da, am zărit-o în ciuda curtenilor care roiesc în jurul Vostru...

BĂTRÂNA: În ciuda curtenilor... aici suntem, Majestate.

BĂTRÂNUL: Majestate! Majestate! Doamnelor şi domnilor, n-o lăsați pe Majestatea Sa în picioare... vedeți, Majestatea mea, eu sunt singurul care are grijă de Voi, de sănătatea Voastră, eu sunt cel mai devotat supus al Vostru.

BĂTRÂNA *(ecou)*: Cei mai devotați supuşi ai Majestății Voastre!

BĂTRÂNUL: Lăsați-mă să trec, doamnelor şi domnilor... cum să trec eu prin mulțimea asta?... trebuie neapărat să-i prezint Majestății Sale Împăratul preaumilul meu omagiu... Lăsați-mă să trec...

BĂTRÂNA *(ecou)*: Lăsați-l să treacă... lăsați-l să treacă... treacă... acă...

BĂTRÂNUL: Lăsați-mă să trec, da' lăsați-mă odată să trec. *(Disperat:)* Vai! oare voi ajunge vreodată până la el?

BĂTRÂNA *(ecou)*: La el... la el...

BĂTRÂNUL: Inima mea şi-ntreaga mea fiinţă sunt la picioarele lui, dar roiul curtenilor îl înconjoară, vai! vai! vor să mă-mpiedice s-ajung până la el... şi-au dat cu toţii seama că eu... oh!, ştiu eu ce ştiu... cunosc intrigile de la curte... Vor să mă ţină departe de Majestatea Voastră!

BĂTRÂNA: Potoleşte-te, puişor... Majestatea Sa te vede, te priveşte... uite, Majestatea Sa mi-a făcut cu ochiul... Majestatea Sa e cu noi!...

BĂTRÂNUL: Să i se dea Împăratului locul cel mai bun... aproape de podium... să audă tot ce spune Oratorul.

BĂTRÂNA, *urcată pe scăunel, ridicându-se pe vârfuri, înălţându-şi capul cât poate, pentru a vedea mai bine*: În sfârşit se ocupă cineva şi de Împărat.

BĂTRÂNUL: Slavă Domnului! *(Împăratului:)* Sire... Rog pe Majestatea Voastră să aibă încredere. Cel care stă lângă Majestatea Voastră e un prieten de-al meu, e reprezentantul meu. *(Urcat pe taburet, în vârful picioarelor:)* Doamnelor, domnişoarelor, domnilor, copilaşii mei, vă implor...

BĂTRÂNA *(ecou)*: Plor... plor...

BĂTRÂNUL: ... Vreau să văd şi eu... daţi-vă puţin la o parte... aş vrea... privirea divină, figura impunătoare, coroana, aura Majestăţii Sale... Sire, binevoiţi să vă întoarceţi luminatul chip spre mine, umilul Vostru servitor... oh, atât de umil!... acum parcă văd ceva mai bine... da, pot distinge...

BĂTRÂNA *(ecou)*: Acum distinge... distinge... stinge... inge...

BĂTRÂNUL: Sunt în culmea fericirii... n-am cuvinte să-mi exprim recunoştinţa fără margini... în casa mea prăpădită, o! Majestate! o! soare!... aici... chiar aici... în această casă unde, e-adevărat, sunt mareşal... dar în ierarhia armatei Voastre eu nu-s decât un biet mareşal de imobil...

BĂTRÂNA *(ecou)*: Mareşal de imobil...

BĂTRÂNUL: Mă simt mândru... mândru şi smerit în acelaşi timp... aşa cum se cuvine... vai! sigur, sunt mareşal, puteam să am şi eu un loc la curtea imperială, aici mă ocup doar de-o curticică amărâtă... Majestate... eu... Majestate... mi-e greu să mă exprim... puteam avea... o groază de lucruri, o avere, dacă ştiam, dacă vroiam, dacă eu... dacă noi... iertaţi-mi emoţia, Majestate...

BĂTRÂNA: Vorbeşte la persoana a treia!

BĂTRÂNUL, *lamentându-se*: Binevoiască Majestatea Voastră să mă ierte! Până la urmă aţi venit carevasăzică... eu nu mai îndrăzneam să sper... puteam să fim plecaţi de-acasă... o! mântuitorule, în viaţa mea am îndurat atâta umilinţă...

BĂTRÂNA *(ecou), plângând*: ... milinţă... milinţă...

BĂTRÂNUL: Am suferit mult la viaţa mea... Puteam să fiu şi eu ceva, acolo, dacă ştiam că pot conta pe sprijinul Majestăţii Voastre... eu n-am nici un sprijin... dacă nu veneaţi, totul era în zadar... Sire, sunteţi ultima mea şansă...

BĂTRÂNA *(ecou)*: Ultima şansă... Sire... ultima ansă... ire... ansă...

BĂTRÂNUL: Am atras blestemul asupra prietenilor mei, asupra tuturor celor care m-au ajutat... Brațul spre mine întins, de fulger a fost secerat...

BĂTRÂNA *(ecou)*: ... brațul secerat... secerat... cerat...

BĂTRÂNUL: Motive ca să fiu urât s-au găsit mereu din plin, nici unul însă ca să fiu iubit...

BĂTRÂNA: Da' de unde, puișor, nu-i adevărat. Eu te iubesc, eu sunt mămica ta...

BĂTRÂNUL: Toți dușmanii mei au fost răsplătiți, toți prietenii m-au trădat...

BĂTRÂNA *(ecou)*: Prieteni... trădat... trădat...

BĂTRÂNUL: Mult rău mi-au mai făcut. M-au persecutat. Și dacă mă plângeam, tot lor li se dădea dreptate... Uneori am încercat să mă răzbun... n-am putut niciodată, niciodată n-am putut să mă răzbun... mi se făcea milă... nu vroiam să-l lovesc pe dușmanul căzut la pământ, mereu am fost prea bun.

BĂTRÂNA *(ecou)*: Prea bun, bun, bun, bun, bun...

BĂTRÂNUL: M-a învins propria mea milă...

BĂTRÂNA *(ecou)*: Milă... milă... milă...

BĂTRÂNUL: Dar ei, ei nu știau ce-i mila. Eu înțepam ușor cu acul și primeam în schimb lovituri de măciucă, de cuțit, de tun, îmi zdrobeau oasele...

BĂTRÂNA *(ecou)*: ... oasele... oasele... oasele...

BĂTRÂNUL: Eram dat la o parte, mă jefuiau, mă ucideau... Colecționam dezastre, eram paratrăsnetul catastrofelor...

BĂTRÂNA *(ecou)*: Paratrăsnet... catastrofe... paratrăsnet...

BĂTRÂNUL: Ca să mai uit, am vrut să fac sport, Majestate... alpinism... mi-au pus piedică și-am alunecat... am vrut să urc scările și mi-au șubrezit treptele...

M-am prăbuşit... Am vrut să călătoresc, mi s-a refuzat paşaportul... Am vrut să trec râul, mi-au tăiat punţile...

BĂTRÂNA *(ecou)*: Tăiat punţile.

BĂTRÂNUL: Am vrut să trec Pirineii, iar Pirineii s-au topit.

BĂTRÂNA *(ecou)*: Pirineii s-au topit... Putea să fie şi el, Majestate, la fel ca atâţia alţii, redactor şef, actor şef, doctor şef, Majestate, sau rege şef...

BĂTRÂNUL: Pe de altă parte, nimeni nu m-a băgat în seamă... nu mi s-au trimis niciodată invitaţii... şi totuşi eu, ascultaţi ce vă spun, numai eu puteam salva omenirea, omenirea asta grav bolnavă. Majestatea Voastră ştie la fel de bine ca mine... păi da, puteam măcar s-o scutesc de nenorocirile care-o macină de-un sfert de veac încoace, dacă mi se oferea ocazia să-mi fac cunoscut mesajul; n-am încetat să sper că poate fi salvată, mai e încă timp, planul meu e gata... dar, fir-ar să fie!, mă exprim aşa de greu...

BĂTRÂNA, *peste capetele invizibile*: Lasă că vine Oratorul, o să vorbească el în locul tău. Majestatea Sa e aici... o să ascultăm, nu te mai frământa, acum ai toate atuurile, lucrurile s-au schimbat, s-au schimbat...

BĂTRÂNUL: Să mă ierte Majestatea Voastră... ştiu că are o mulţime de alte griji... am fost umilit... Doamnelor şi domnilor, fiţi drăguţi şi daţi-vă un pic la o parte, nu-mi ascundeţi cu totul nasul Majestăţii Sale, vreau să văd cum strălucesc diamantele coroanei imperiale... Păi, dacă Majestatea Voastră a avut mărinimia să vină aici, sub acoperişul meu prăpădit, e tocmai fiindcă binevoieşte să se aplece asupra umilei mele persoane. Ce compensaţie formidabilă, Majestate! Iar dacă

materialiceşte mă ridic pe vârfurile picioarelor, nu din orgoliu o fac, ci doar ca să vă contemplu mai bine!... Sufleteşte, sunt cu totul şi cu totul la picioarele Voastre...

BĂTRÂNA, *în hohote*: La picioarele Voastre, Sire, la picioarele Voastre, la degetele picioarelor Voastre...

BĂTRÂNUL: Am avut şi râie. Stăpânu' m-a dat afară fiindcă nu-l salutam pe fi-su, un copil de ţâţă, şi nici pe calul lui. Am încasat şuturi în cur, dar toate astea, Sire, nu mai au nici o importanţă... din moment ce... Sire... Majestate... uitaţi-vă... sunt aici... aici...

BĂTRÂNA *(ecou)*: Aici... aici... aici... aici... aici... aici...

BĂTRÂNUL: Din moment ce Majestatea Voastră este aici... din moment ce Majestatea Voastră va asculta mesajul meu... Numai că Oratorul trebuia să fie aici... Uite c-o face s-aştepte pe Majestatea Sa...

BĂTRÂNA: Să-l scuze Majestatea Sa. Vine. Vine imediat. Am vorbit cu el la telefon.

BĂTRÂNUL: Tare bună mai e Majestatea Sa! Majestatea Sa n-o să plece aşa, fără să fi ascultat până la capăt, fără să fi înţeles totul.

BĂTRÂNA *(ecou)*: Înţeles totul... ascultat... totul...

BĂTRÂNUL: O să vorbească el în numele meu... Eu nu pot... N-am talent... el are toate hârtiile, toate documentele...

BĂTRÂNA *(ecou)*: Toate documentele...

BĂTRÂNUL: Puţină răbdare, Sire, vă implor... trebuie să vină...

BĂTRÂNA: Vine dintr-o clipă-ntr-alta.

BĂTRÂNUL, *pentru ca Împăratul să nu se impacienteze*: Majestate, auziți, eu am avut de mult revelația... aveam vreo patruzeci de ani... spun asta și pentru dumneavoastră, doamnelor și domnilor... într-o seară, după cină, înainte să mă duc la culcare, m-am așezat ca de-obicei pe genunchii tatălui meu... mustățile mele erau mai mari și mai ascuțite ca ale lui... pieptul mai păros... părul îmi încărunțise deja, al lui era tot negru. Avea invitați la masă, oameni în toată firea, și au izbucnit cu toții în râs, în râs.

BĂTRÂNA *(ecou)*: În râs... în râs...

BĂTRÂNUL: „Nu găsesc nimic de râs, le-am zis. Eu îl iubesc pe tăticu'." Și mi-au răspuns: „E miezul nopții, copiii nu se culcă așa târziu. Faptul că dumneavoastră nu faceți încă nani dovedește că nu mai sunteți bebeluș." Dar eu tot nu i-aș fi crezut dacă nu mi-ar fi vorbit cu dumneavoastră...

BĂTRÂNA *(ecou)*: Dumneavoastră.

BĂTRÂNUL: În loc de tu...

BĂTRÂNA: Tu...

BĂTRÂNUL: „Și totuși, mi-am zis eu în sinea mea, nu-s însurat. Înseamnă c-am rămas copil." M-au însurat cât ai zice pește numai ca să-mi demonstreze contrariul... Noroc că soția mi-a ținut loc și de tată, și de mamă...*

BĂTRÂNA: Oratorul trebuie să vină, Majestate...

---

* Tirada Bătrânului despre tatăl său (începând cu „Majestate, auziți, eu am avut de mult revelația..." și sfârșind cu „soția mi-a ținut loc și de tată, și de mamă") a fost suprimată în spectacol. Cred că e mai bine să fie suprimată. (*N. a.*)

BĂTRÂNUL: O să vină el.
BĂTRÂNA: O să vină.
BĂTRÂNUL: O să vină.
BĂTRÂNA: O să vină.
BĂTRÂNUL: O să vină.
BĂTRÂNA: O să vină.
BĂTRÂNUL: O să vină, o să vină.
BĂTRÂNA: O să vină, o să vină.
BĂTRÂNUL: Vină.
BĂTRÂNA: Vine.
BĂTRÂNUL: Vine.
BĂTRÂNA: A venit, e aici.
BĂTRÂNUL: A venit, e aici.
BĂTRÂNA: A venit, e aici.
BĂTRÂNUL *şi* BĂTRÂNA: E aici...
BĂTRÂNA: Iată-l!...*(Tăcere; orice mişcare încetează. Încremeniţi, cei doi bătrâni privesc fix spre uşa nr. 5; scena aceasta nemişcată durează destul de mult, aproximativ o jumătate de minut; încet, foarte încet, uşa se deschide larg, fără nici un zgomot; îşi face apariţia Oratorul; e un personaj real. Este tipul pictorului sau al poetului din secolul XIX: pălărie neagră de fetru, lavalieră, haină de pânză, mustaţă şi barbişon; are un aer uşor cabotin, suficient; dacă personajele invizibile trebuie să aibă cât mai multă realitate cu putinţă, Oratorul trebuie să pară ireal; mergând de-a lungul zidului din dreapta, pare să alunece lin până în fundul scenei, în faţa uşii celei mari, fără a întoarce capul în stânga sau în dreapta; va trece pe lângă Bătrână fără s-o observe, chiar şi atunci când*

Bătrâna îi va atinge brațul spre a se convinge că există; în acel moment, Bătrâna va spune:) Iată-l!

BĂTRÂNUL: Iată-l!

BĂTRÂNA, *care l-a urmărit cu privirea și va continua să-l urmărească*: El e!... deci există. În carne și oase.

BĂTRÂNUL, *urmărindu-l cu privirea*: Există. Chiar el e. Nu-i un vis!

BĂTRÂNA: Ți-am spus eu că nu-i vis.

Bătrânul își încrucișează brațele, ridică ochii spre cer; exultă în tăcere. Oratorul, ajuns în fund, își scoate pălăria, se înclină în tăcere, face o reverență cu pălăria în fața Împăratului invizibil, asemeni unui muschetar, cu o mișcare ușor automată. În acel moment:

BĂTRÂNUL: Majestate... vi-l prezint pe Orator...

BĂTRÂNA: El e!

Apoi Oratorul își pune pălăria pe cap și urcă pe podium; privește, de sus, spre publicul invizibil de pe scenă, spre scaune; încremenește într-o atitudine solemnă.

BĂTRÂNUL, *publicului invizibil*: Puteți să-i cereți autografe. *(Automat, pe tăcute, Oratorul semnează și distribuie nenumărate autografe. Între timp, Bătrânul mai ridică o dată privirea spre cer încrucișându-și brațele și, exultând, spune:)* Ce să-ți dorești mai mult într-o viață de om?...

BĂTRÂNA *(ecou)*: Ce să-ți dorești mai mult?...

BĂTRÂNUL, *mulțimii invizibile*: Și acum, cu voia Majestății Voastre, mă adresez vouă, tuturor, doamnelor, domnișoarelor, domnilor, copilașii mei, dragi confrați, dragi compatrioți, domnule președinte, iubiții mei camarazi de arme...

BĂTRÂNA *(ecou)*: Şi copilaşii... pilaşii... laşii...

BĂTRÂNUL: Mă adresez vouă tuturor, fără deosebire de vârstă, sex, stare civilă, rang, avere, pentru a vă mulţumi din toată inima.

BĂTRÂNA *(ecou)*: Din toată inima...

BĂTRÂNUL: Împreună cu Oratorul... călduros, că aţi venit în număr atât de mare... linişte, domnilor!...

BĂTRÂNA *(ecou)*: ...Linişte, domnilor...

BĂTRÂNUL: Mulţumesc de asemenea tuturor celor care au făcut posibilă întâlnirea din această seară, organizatorilor...

BĂTRÂNA: Bravo!

Pe podium, în tot acest timp, Oratorul stă solemn şi nemişcat, doar mâna lui dă autografe ca un automat.

BĂTRÂNUL: Proprietarilor acestei clădiri, arhitectului, zidarilor care au binevoit să înalţe aceste ziduri!...

BĂTRÂNA *(ecou)*: ...ziduri...

BĂTRÂNUL: Tuturor celor care au săpat temeliile... Linişte, doamnelor şi domnilor...

BĂTRÂNA *(ecou)*: ...nelor şi domnilor...

BĂTRÂNUL: Nu pot uita să adresez cele mai vii mulţumiri tâmplarilor care au făcut scaunele pe care staţi, meşterului îndemânatec...

BĂTRÂNA *(ecou)*: ...mânatec...

BĂTRÂNUL: ... care a făurit fotoliul în care se afundă moale Majestatea Voastră, ceea ce nu împiedică totuşi spiritul Vostru să rămână tare şi ferm... Mulţumesc de asemenea tuturor tehnicienilor, maşiniştilor, electrocutorilor...

BĂTRÂNA *(ecou)*: ...trocutorilor, trocutorilor...

BĂTRÂNUL: ...producătorilor de hârtie şi tipografilor, corectorilor, redactorilor, cărora le datorăm programele atât de graţios împodobite, solidarităţii universale a tuturor acestor oameni, mulţumiri, mulţumiri patriei noastre, Statului *(se întoarce spre locul unde trebuie să fie Împăratul)* a cărui corabie e condusă de Majestatea Voastră cu priceperea unui adevărat cârmaci... mulţumiri plasatoarei mult muncită...

BĂTRÂNA *(ecou)*: ...muncită... fericită...

BĂTRÂNUL *(arată cu degetul spre Bătrână)*: Vânzătoarea de ciocolată şi programe...

BĂTRÂNA *(ecou)*: ...grame...

BĂTRÂNUL: ...soţia mea, tovarăşa mea de-o viaţă... Semiramida!...

BĂTRÂNA *(ecou)*: ...oţia... aţă... amida... *(Aparte:)* Puişorul meu nu uită niciodată să mă pomenească şi pe mine.

BĂTRÂNUL: Le mulţumesc tuturor celor ce mi-au oferit sprijinul lor financiar sau moral, preţios şi competent, contribuind astfel la reuşita totală a serbării din această seară... mulţumesc de asemenea, mulţumesc înainte de toate, suveranului nostru preaiubit, Majestatea Sa Împăratul...

BĂTRÂNA *(ecou)*: ...jestatea Sa Împăratul...

BĂTRÂNUL, *într-o tăcere de mormânt*: ... Linişte, vă rog... Majestate...

BĂTRÂNA *(ecou)*: ...ajest... jest...

BĂTRÂNUL: Majestate, soţia mea şi cu mine nu mai aşteptăm nimic de la viaţă. Existenţa noastră se poate încheia în această apoteoză... Mulţumesc cerului că am avut

parte de ani mulți și liniștiți... Am avut o viață bogată. Misiunea mea e-ndeplinită. N-am trăit în zadar, de vreme ce mesajul meu va fi împărtășit lumii... *(Gest către Orator, care nu observă: acesta respinge ferm și cu demnitate brațele care-i cer autografe.)* Lumii... vreau să spun ce-a mai rămas din ea. *(Gest larg către mulțimea invizibilă.)* Voi, doamnelor, domnilor, dragi prieteni, voi sunteți resturile omenirii, dar cu asemenea resturi încă se mai poate face o ciorbă pe cinste... Prietene Orator... *(Oratorul privește în altă parte.)* Dacă atâta amar de vreme n-am fost nici recunoscut, nici prețuit de contemporani, înseamnă că așa mi-a fost scris... *(Bătrâna plânge în hohote.)* Dar toate s-au topit acum, când las în seama ta, scumpul meu Orator și prieten *(Oratorul respinge o nouă cerere de autograf; ia apoi un aer indiferent, privește în toate direcțiile.)* ...misiunea de a face să strălucească deasupra viitorimii lumina spiritului meu... Dezvăluie deci universului întreg filozofia mea. Dar nu uita nici amănuntele, uneori picante, alteori triste sau duioase, din viața mea particulară, gusturile mele, vesela mea lăcomie... spune totul... vorbește despre consoarta mea... *(Bătrâna plânge mai tare.)* ... despre felul în care știe ea să prepare colosalele ei baclavale, tocănița ei de iepure de avanpost... despre Berry, ținutul meu natal... Pe tine mă bazez, mare maestru și Orator... iar în ce ne privește pe mine și pe fidela mea consoartă, după atâția ani închinați progresului omenirii, în care am fost soldați ai dreptei cauze, nouă nu ne mai rămâne acum decât să ne retragem pentru a săvârși jertfa supremă,

jertfă pe care nimeni nu ne-o cere, dar pe care o vom face totuşi...

BĂTRÂNA, *plângând în hohote*: Da, da, să murim în culmea gloriei... să murim ca să intrăm în legendă... Măcar s-avem şi noi o stradă care să ne poarte numele...

BĂTRÂNUL, *Bătrânei*: O! tu, consoartă fidelă!... tu care ai crezut nestrămutat în mine vreme de-un veac, tu care nu m-ai părăsit niciodată, niciodată... vai! azi, în clipa supremă, mulţimea ne desparte fără milă...

Vai ce tare mi-aş fi dorit
Oasele să-mi fi sfârşit
Împreună cu-ale tale
Aceeaşi piele să ne-ncapă
În acelaşi mormânt şi-aceeaşi groapă
Aceiaşi viermi să se hrănească
Din carnea noastră bătrânească.
Să putrezim deci împreună...

BĂTRÂNA: ...să putrezim deci împreună...

BĂTRÂNUL: Vai!... vai!...

BĂTRÂNA: Vai!... vai!...

BĂTRÂNUL: Cadavrele noastre vor cădea departe unul de altul, vom putrezi în singurătatea apelor... Dar să nu ne mai plângem.

BĂTRÂNA: Să facem ce trebuie făcut!...

BĂTRÂNUL: Nu vom fi uitaţi. Împăratul cel veşnic îşi va aminti de noi de-a pururi.

BĂTRÂNA *(ecou)*: De-a pururi.

BĂTRÂNUL: Vom lăsa urme, noi suntem oameni, nu oraşe.

BĂTRÂNUL *şi* BĂTRÂNA, *împreună*: Vom avea strada noastră!

BĂTRÂNUL: Să fim uniți în timp și-n veșnicie, dacă în spațiu nu se poate, așa cum am fost în urgie: să murim în aceeași clipă... *(Oratorului impasibil, imobil:)* Eu am încheiat... am încredere în tine... pe tine mă bazez... Spune tu totul... Dezvăluie mesajul... *(Împăratului:)* Să mă ierte Majestatea Voastră... Adio tuturor. Adio Semiramida.

BĂTRÂNA: Adio tuturor!... Adio, puișor!

BĂTRÂNUL: Trăiască Împăratul!

Aruncă serpentine și confetti către Împăratul invizibil; se aude fanfara; lumină intensă, ca focurile de artificii.

BĂTRÂNA: Trăiască Împăratul!

Confetti și serpentine în direcția Împăratului, apoi către Oratorul nemișcat și impasibil, deasupra scaunelor goale.

BĂTRÂNUL, *același joc*: Trăiască Împăratul!

BĂTRÂNA, *același joc*: Trăiască Împăratul!

Bătrâna și Bătrânul se aruncă în același timp, fiecare pe fereastra lui, strigând: „Trăiască Împăratul!" Brusc se face liniște; nu mai sunt focuri de artificii, se aude un „Ah!" din cele două laturi ale scenei și zgomotul surd cu care cad cele două corpuri în apă. Lumina care pătrundea prin ferestre și prin ușa cea mare a dispărut: nu rămâne decât lumina slabă de la-nceput; ferestrele, negre, rămân larg deschise; perdelele lor flutură în vânt.

ORATORUL, *care a rămas nemișcat, impasibil, în timpul scenei dublei sinucideri, după o tăcere prelungită, se hotărăște să vorbească; în fața rândurilor de scaune goale, reușește să-i facă pe oamenii invizibili să priceapă că e surd și*

mut; face semne de surdomut: eforturi disperate pentru a se face înțeles; apoi horcăie, geme, scoate sunete guturale de mut: Hâmm, Dâmnâ, dâmâm, dââmn. Hâu, gâu, hă, hă. Hâmm, hâmm, gâ, gu, gugâ.

Neputincios, lasă brațele în jos; brusc, chipul i se luminează, i-a venit o idee, se întoarce spre tablă, scoate o cretă din buzunar și scrie cu litere mari:

ÎNGERPÂINE

apoi:

NNAA NNM NWNWNW V

Se întoarce din nou spre publicul invizibil, publicul de pe scenă, arată cu degetul spre ce a scris pe tablă.

ORATORUL: Mââmâm, Mââmâm, Gugâ, Gu, Gâ, Mââmâm, Mââmâm, Mââmâm, Mââmâmââm.

Apoi, nemulțumit, șterge cu gesturi precipitate semnele pe care le-a scris și le înlocuiește cu altele, între care se disting, tot cu litere mari:

ΛADIO ADIO ΛPA

Oratorul se întoarce iar spre sală; zâmbește de parc-ar întreba, ca și cum ar spera c-a fost înțeles, că a spus ceva; arată cu degetul celor de pe scaunele goale spre ce-a scris; nemișcat preț de câteva clipe, așteaptă, destul de satisfăcut, ușor solemn, apoi, confruntat cu absența reacției la care se aștepta, zâmbetul lui dispare încet-încet, expresia i se întunecă; mai așteaptă puțin; dintr-odată, salută brusc cu un gest țâfnos, coboară de pe podium, se îndreaptă spre ușa cea mare din fund cu mersul lui fantomatic; înainte de a ieși mai salută o dată ceremonios

rândurile goale şi pe Împăratul invizibil. Scena rămâne pustie, cu scaunele ei, cu podiumul, cu podeaua acoperită de serpentine şi confetti. Marea uşă din fund rămâne larg deschisă spre întuneric.

*Se aud pentru prima dată zgomotele făcute de oamenii invizibili: hohote de râs, murmure, „sssst", tuşituri ironice; la început slabe, zgomotele se vor auzi tot mai tare; apoi, treptat, vor deveni tot mai slabe. Toate acestea trebuie să dureze suficient de mult pentru ca publicului – publicul adevărat şi vizibil – să i se întipărească adânc în minte acest final. Cortina cade foarte încet.**

CORTINA

Aprilie-iunie 1951

---

* În spectacol, cortina cădea în timp ce Oratorul horcăia. Tabla a fost suprimată.

La premiera piesei, în 1952, nu a existat muzică de scenă. La a doua montare, cea a lui Mauclair, în 1956, apoi la reluarea ei din 1961, Pierre Barbaud a compus nişte fragmente muzicale pentru spectacol: ele au fost folosite de pildă la sosirea Împăratului (fanfară), la aducerea accelerată a scaunelor în scenă şi mai cu seamă atunci când Bătrânul aduce mulţumiri: muzică derizoriu triumfală, de bâlci, subliniind jocul ironic, când grotesc, când dramatic, al celor doi actori. (*N. a.*)

REGELE MOARE

Lui Jacques Mauclair,
Geneviève şi Maurice de Gandillac

Personajele

BÉRENGER ÎNTÂIUL, regele
REGINA MARGUERITE, prima soție a regelui Bérenger întâiul
REGINA MARIE, a doua soție a regelui Bérenger întâiul
DOCTORUL, care e și chirurg, călău, bacteriolog și astrolog
JULIETTE, servitoare, infirmieră
GUARDUL

DECORUL

Sala tronului, vag ruinată, vag gotică. În mijlocul scenei, lângă peretele din fund, câteva trepte duc spre tronul regelui. De o parte şi de alta a scenei, în planul apropiat, două tronuri mai mici, ale celor două regine, soţiile lui.
În dreapta scenei, sau în stânga din perspectiva spectatorului, în fund, o uşă mică duce spre apartamentele regelui. În stânga scenei, în fund, altă uşă mică. Tot în stânga, în planul apropiat, o uşă mare. Între uşa mare şi cea mică, o fereastră în formă de ogivă. Altă fereastră mică în dreapta scenei; uşă mică, în planul apropiat al scenei, de aceeaşi parte. Lângă uşa mare, un bătrân guard cu o halebardă.
Înainte de ridicarea cortinei, în timp ce cortina se ridică şi apoi preţ de câteva clipe, se aude o muzică derizoriu regală, gen „Levers du roi" din secolul al XVII-lea.

GUARDUL, *anunţând*: Majestatea Sa, regele Bérenger întâiul. Trăiască regele!

Păşind destul de vioi, regele, în mantie purpurie, cu coroana pe cap şi sceptrul în mână, traversează scena intrând prin uşa mică din stânga şi iese prin uşa din dreapta, din fund.

GUARDUL, *anunțând*: Majestatea Sa, regina Marguerite, prima soție a regelui, urmată de Juliette, servitoare și infirmieră a Majestăților Lor. Trăiască regina!

Marguerite, urmată de Juliette, intră pe ușa din dreapta, din planul apropiat, și iese pe ușa mare.

GUARDUL, *anunțând*: Majestatea Sa, regina Marie, a doua soție a regelui și prima în inima lui, urmată de Juliette, servitoare și infirmieră a Majestăților Lor. Trăiască regina!

Regina Marie, urmată de Juliette, intră pe ușa mare din stânga și iese împreună cu Juliette pe ușa din dreapta, din planul apropiat. Marie pare mai atrăgătoare și mai cochetă decât Marguerite. Poartă coroană, mantie purpurie și bijuterii. Prin ușa din stânga, în planul îndepărtat, intră Doctorul.

GUARDUL, *anunțând*: Somitatea Sa, Domnul Doctor al regelui, chirurg, bacteriolog, călău și astrolog al curții. *(Doctorul ajunge în mijlocul scenei, apoi, ca și cum ar fi uitat ceva, se întoarce și iese pe aceeași ușă. Guardul rămâne tăcut câteva clipe. Pare obosit. Își sprijină halebarda de perete. Suflă în palme ca să se încălzească.)* Ar trebui să fie totuși cald la ora asta. Încălzire, aprinde-te. N-am ce-i face, nu merge. Încălzire, aprinde-te. Caloriferul e rece. Nu-i vina mea. Nu mi-a spus că mi-ar fi retras comanda asupra focului! Cel puțin nu oficial. Cu ei, nu se știe niciodată. *(Brusc își ia halebarda. Regina Marguerite intră din nou pe ușa din stânga, în planul îndepărtat. Are coroană pe cap, poartă o mantie de purpură, nu tocmai nouă. Are un aer mai curând*

sever. Se opreşte în mijlocul scenei, în planul apropiat. E urmată de Juliette.) Trăiască regina!

MARGUERITE, *către Juliette, privind de jur împrejur:* Ia uite ce praf e. Şi pe jos mucuri de ţigară.

JULIETTE: Vin de la grajd, am muls vaca, Majestate. Nu prea mai are lapte. N-am avut timp să fac curat în sufragerie.

MARGUERITE: Asta nu-i sufragerie. E sala tronului. De câte ori să-ţi spun?

JULIETTE: Mă rog, sala tronului, dacă aşa vrea Majestatea Sa. N-am avut timp să fac curat în sufragerie.

MARGUERITE: E frig.

GUARDUL: Am încercat să fac focul, Majestate. Nu mai funcţionează. Caloriferele nu mai vor s-asculte şi pace. Cerul e acoperit, norii n-au de gând să se-mprăştie cu una, cu două. Soarele e-n întârziere. Deşi l-am auzit pe rege cum i-a poruncit să apară.

MARGUERITE: Aha! Soarele a început să nu mai asculte.

GUARDUL: Azi-noapte am auzit un trosnet slab. A apărut o crăpătură în zid.

MARGUERITE: Deja? Merge repede. Nu mă aşteptam aşa curând.

GUARDUL: Am încercat s-o astup, împreună cu Juliette.

JULIETTE: M-a sculat cu noaptea-n cap. Şi ce bine dormeam!

GUARDUL: Iar a apărut. Să mai încerc o dată?

MARGUERITE: N-are rost. E ireversibil. *(Către Juliette:)* Unde-i regina Marie?

JULIETTE: Tot în faţa oglinzii, aşa cred.

MARGUERITE: Bineînţeles.

JULIETTE: S-a trezit înainte să se crape de ziuă.

MARGUERITE: Asta-i culmea!

JULIETTE: Am auzit-o cum plângea în camera ei.

MARGUERITE: Râde sau plânge: numai asta ştie să facă. *(Către Juliette:)* Să vină imediat. Du-te după ea.

În acelaşi moment îşi face apariţia regina Marie, îmbrăcată după cum s-a arătat mai sus.

GUARDUL, *cu o clipă înainte de apariţia reginei Marie*: Trăiască regina!

MARGUERITE, *către Marie*: Ai ochii roşii, draga mea. Frumuseţea ta e în pericol.

MARIE: Ştiu.

MARGUERITE: Să nu începi iar cu bocetele.

MARIE: Ce să fac? Nu mă pot stăpâni.

MARGUERITE: Şi mai ales nu-ţi pierde capul. N-ajută la nimic. E în firea lucrurilor, nu-i aşa? Te aşteptai. Nu te mai aşteptai.

MARIE: Tu nu aşteptai decât asta.

MARGUERITE: Slavă Domnului. În felul ăsta, totul e pregătit. *(Către Juliette:)* Dă-i altă batistă.

MARIE: Speram totuşi...

MARGUERITE: Pierdere de vreme. Ah, speranţa, speranţa! *(Ridică din umeri.)* Numai asta au pe buze şi în ochi numai lacrimi. Ce apucături!

MARIE: L-ai mai văzut pe Doctor? El ce zice?

MARGUERITE: Ce ştii.

MARIE: Poate se înşală.

MARGUERITE: Nu-mi juca iar comedia speranţei. Semnele nu înşală.

MARIE: Poate că nu le-a interpretat el cum trebuie.

MARGUERITE: Semnele obiective nu înşală. Ştii foarte bine.

MARIE, *privind peretele*: Vai! Ce crăpătură!

MARGUERITE: O vezi?! Şi asta nu e totul. Tu eşti de vină că nu e pregătit, tu eşti de vină dacă o să-l ia prin surprindere. L-ai lăsat să-şi facă de cap, ba chiar l-ai încurajat s-o ia razna. Ah! Plăcerile vieţii. Balurile, distracţiile, alaiurile voastre; dineurile festive, artificiile şi focurile voastre de artificii, nunţile voastre şi voiajele voastre de nuntă! Câte voiaje de nuntă aţi făcut?

MARIE: Sărbătoream aniversările căsătoriei...

MARGUERITE: Le sărbătoreaţi de patru ori pe an. „Trebuie să ne bucurăm de viaţă", aşa ziceai...

MARIE: Îi plac tare mult serbările.

MARGUERITE: Oamenii ştiu. Se prefac că nu ştiu! Ştiu şi uită. Dar el e rege. N-are voie să uite. Trebuia să privească mereu înainte, să cunoască etapele, să ştie exact lungimea drumului, să-i vadă capătul.

MARIE: Bietul meu iubit, micul meu rege.

MARGUERITE, *către Juliette*: Mai dă-i o batistă. *(Către Marie:)* Hai, fii mai veselă. O să-i transmiţi lacrimile tale, sunt molipsitoare. E destul de slăbit şi-aşa. Sinistră influenţă ai avut asupra lui! Mă rog! Te-a preferat pe tine, asta e! N-am fost geloasă, oh nu, să nu-ţi închipui. Pur şi simplu mi-am dat seama că-şi pierduse minţile. Acum nu-l mai poţi ajuta. Uită-te la tine: ai ochii în lacrimi, eşti la pământ. Privirea ta nu mă mai sfidează. Unde sunt obrăznicia, ironia, zâmbetul tău dispreţuitor? Hai, trezeşte-te. Treci la locul tău, încearcă să te ţii dreaptă. Ia te uită, n-ai renunţat la frumosul tău colier. Hai, treci odată la locul tău.

MARIE, *şezând*: Eu n-am să-i pot spune.

MARGUERITE: De asta mă ocup eu. M-am obişnuit cu corvezile.

MARIE: Nu-i spune. Nu, nu, te rog. Nu-i spune nimic, te implor.

MARGUERITE: Te rog nu te băga. O să avem nevoie de tine pentru etapele ceremoniei. Doar îţi plac ceremoniile.

MARIE: Nu şi asta.

MARGUERITE, *către Juliette*: Hai, aranjază-ne trenele.

JULIETTE: Am înţeles, Majestate.

Juliette execută ordinul.

MARGUERITE: Sigur, e mai puţin amuzant decât balurile voastre infantile, decât balurile pentru bătrâni, balurile pentru tinerii căsătoriţi, balurile pentru sinistraţi, balurile pentru decoraţi, balurile pentru poetese, balurile pentru organizatorii de baluri, şi atâtea alte baluri. Balul ăsta va avea loc în familie, fără dansatori şi fără dans.

MARIE: Nu-i spune nimic. Mai bine să nu-şi dea seama.

MARGUERITE: ... Şi să încheie cu un cântec? Imposibil.

MARIE: N-ai inimă.

MARGUERITE: Ba da, îmi bate.

MARIE: Eşti inumană.

MARGUERITE: Ce-o mai fi şi asta?

MARIE: E îngrozitor, nu-i pregătit.

MARGUERITE: Din vina ta nu-i pregătit. Era ca un drumeţ care zăboveşte prin hanuri, uitând că ţinta călătoriei nu e hanul. Când vă repetam că nu poţi trăi fără conştiinţa destinului tău, îmi ziceaţi că sunt pedantă, că sună bombastic.

JULIETTE, *aparte*: E cam bombastic.

MARIE: Măcar să i-o spunem cu blândeţe, dacă altfel nu se poate. Pe ocolite, cât mai pe ocolite.

MARGUERITE: Trebuia să fie pregătit de mult, dintotdeauna. Trebuia să-şi repete asta zi de zi. Cât timp pierdut! *(Către Juliette:)* Ce te holbezi aşa la noi? Pe ce lume eşti? Să nu-mi dai şi tu ochii peste cap. Poţi să pleci, dar să nu te duci prea departe, te chemăm noi.

JULIETTE: Păi atunci chiar că nu mai mătur în sufragerie.

MARGUERITE: E prea târziu. Asta e. Hai, du-te.

Juliette iese prin dreapta.

MARIE: Te rog, spune-i-o cu blândeţe. Ai tot timpul. Ar putea face stop cardiac.

MARGUERITE: Nu mai e timp să avem tot timpul. Gata cu zbenguiala, gata cu distracţia, gata cu vremurile bune, gata cu chiolhanurile, gata cu striptease-ul tău. Gata. Ai tărăgănat lucrurile până-n ultimul moment, n-avem nici un moment de pierdut... Cum să mai avem, când e ultimul? Ne-au mai rămas câteva clipe ca să facem ce trebuia făcut de ani şi ani de zile. Când va trebui să mă laşi singură cu el, am să-ţi spun. Mai ai încă un rol de jucat, linişteşte-te. Pe urmă, îl ajut eu.

MARIE: O să fie greu, e tare greu.

MARGUERITE: La fel de greu pentru mine ca şi pentru tine sau pentru el. Nu te mai smiorcăi. Îţi repet, te sfătuiesc, îţi poruncesc.

MARIE: N-o să accepte.

MARGUERITE: La început.

MARIE: Am să mă agăţ de el.

MARGUERITE: Dacă trage de timp, ai de-a face cu mine. Totul trebuie să se desfăşoare ca la carte. Să fie un succes, un triumf. De mult n-a mai avut nici unul. Palatul lui e în ruine. Pământurile în paragină. Munţii se surpă. Marea a rupt digurile, a inundat ţara. Nu mai are grijă de ea. L-ai făcut să uite de toate în braţele tale. Urăsc parfumul lor. Cât prost-gust! Mă rog, gustul lui. În loc să consolideze pământurile, lasă hectare după hectare să fie înghiţite în hăurile fără fund.

MARIE: De când eşti aşa econoamă?! Întâi şi-ntâi că nu poţi să lupţi împotriva cutremurelor.

MARGUERITE: Mă scoţi din sărite!... Putea să consolideze, să planteze conifere în nisipuri, să cimenteze terenurile ameninţate. Dar n-a făcut-o, şi-acum regatul e plin de găuri, ca un şvaiţer uriaş.

MARIE: Nu puteam face nimic împotriva fatalităţii, împotriva eroziunii naturale.

MARGUERITE: Ca să nu mai vorbim de toate războaiele astea dezastruoase. În timp ce soldaţii lui beţi turtă dormeau, noaptea sau după prânzurile copioase din cazărmi, vecinii mutau pietrele de hotar. Teritoriul naţional s-a îngustat. Soldaţii lui nu mai vroiau să lupte.

MARIE: Erau pacifişti.

MARGUERITE: Pacifişti li se spunea la noi. În armatele învingătorilor noştri erau numiţi laşi, dezertori, şi erau împuşcaţi. Şi uite rezultatul: prăpăstii fără fund, oraşe rase pe de faţa pământului, fântâni incendiate, cârciumi dezafectate. Tinerii emigrează în masă. La începutul domniei lui erau nouă miliarde de locuitori.

MARIE: Erau prea mulţi. Nu mai aveam loc.

MARGUERITE: Azi n-au mai rămas decât o mie de bătrâni. Mai puțin. Își dau duhul chiar acum, în timp ce vorbim.

MARIE: Mai sunt și patruzeci și cinci de tineri.

MARGUERITE: Pe care nimeni nu i-a vrut. Nici noi n-avem ce face cu ei, ne-au fost trimiși înapoi cu forța. Oricum, îmbătrânesc foarte repede. Repatriați la douăzeci și cinci de ani, după două zile au optzeci. Să nu-mi spui că îmbătrânesc normal.

MARIE: Dar regele e încă foarte tânăr.

MARGUERITE: A fost ieri, a fost azi-noapte. Ai să vezi tu imediat.

GUARDUL, *anunțând*: Somitatea Sa, Doctorul, se întoarce. Somitatea Sa, Somitatea Sa.

Doctorul intră pe ușa mare din stânga, care se deschide și se închide singură. Arată ca un astrolog și, în același timp, ca un călău. Poartă pe cap o pălărie țuguiată, cu stele. E îmbrăcat în roșu, are o glugă prinsă de guler și ține în mână o lunetă.

DOCTORUL, *către Marguerite*: Bună ziua, Majestate. *(Către Marie:)* Bună ziua, Majestate. Să mă ierte Majestățile Voastre, am întârziat un pic, vin direct de la spital, unde a trebuit să fac câteva intervenții chirurgicale de cea mai mare importanță pentru știință.

MARIE: Regele nu mai poate fi operat.

MARGUERITE: Într-adevăr, nu se mai poate.

DOCTORUL, *privind-o pe Marguerite, apoi pe Marie*: Știu. Dar Majestatea Sa nu știe.

MARIE: Doctore, ce mai e nou? E mai bine, nu-i așa? Nu-i așa? Poate că o ameliorare nu-i chiar imposibilă.

DOCTORUL: E o situație tipică, n-are cum să se schimbe.

MARIE: Deci e adevărat, e fără speranță, fără speranță. *(O privește pe Marguerite.)* Ea nu vrea să sper, mi-a interzis.

MARGUERITE: Mulți au mania grandorii, tu ai mania micimii. Cine a mai pomenit așa regină! Mi-e rușine. Aoleu! Iar o apucă plânsul.

DOCTORUL: De fapt, dacă vreți, există totuși noutăți.

MARIE: Ce noutăți?

DOCTORUL: Noutăți care nu fac decât să confirme semnele mai vechi. Marte și Saturn s-au ciocnit.

MARGUERITE: Era de așteptat.

DOCTORUL: Amândouă planetele au explodat.

MARGUERITE: Logic.

DOCTORUL: Soarele și-a pierdut între cincizeci și șaptezeci și cinci la sută din putere.

MARGUERITE: Evident.

DOCTORUL: Ninge la polul nord al soarelui. Calea Lactee parcă s-a chircit. Cometa e frântă de oboseală, a îmbătrânit, se învârte în jurul cozii, se-ncolăcește ca un câine în agonie.

MARIE: Nu-i adevărat, exagerezi. Da, da, exagerezi.

DOCTORUL: Vreți să priviți prin lunetă?

MARGUERITE, *Doctorului*: N-are rost. Te credem. Altceva?

DOCTORUL: Primăvara, care era aici aseară, ne-a părăsit acum două ore și jumătate. A venit noiembrie. Dincolo de hotare a început să crească iarba. Acolo copacii înverzesc. Toate vacile fată doi viței pe zi, unul dimineața, al doilea după-masă, pe la cinci, cinci și un sfert. La noi, frunzele s-au uscat și cad. Copacii suspină și-și dau duhul. Pământul crapă mai rău ca de-obicei.

GUARDUL, *anunțând*: Institutul meteorologic al regatului ne atrage atenția că vremea este rea.

MARIE: Aud cum crapă pământul, aud, vai, aud!

MARGUERITE: E crăpătura care se adâncește și se lărgește.

DOCTORUL: Fulgerul a încremenit pe cer, din nori plouă cu broaște, tunetul bubuie. Nu se aude fiindcă-i mut. Douăzeci și cinci de locuitori s-au lichefiat. Doisprezece și-au pierdut capul. Decapitați. De data asta, fără intervenția mea.

MARGUERITE: Exact astea sunt semnele.

DOCTORUL: Pe de altă parte...

MARGUERITE, *întrerupându-l*: Gata, ajunge. Așa se întâmplă mereu în asemenea cazuri. Știm.

GUARDUL, *anunțând*: Majestatea Sa, regele! *(Muzică.)* Atenție, Majestatea Sa. Trăiască regele.

Regele intră pe ușa din fund, în dreapta. E în picioarele goale. Juliette intră în urma lui.

MARGUERITE: Pe unde și-o fi lăsat papucii?

JULIETTE: Sire, uitați papucii.

MARGUERITE, *regelui*: Ce obicei urât să mergi în picioarele goale.

MARIE, *către Juliette*: Pune-i mai repede papucii. O să răcească.

MARGUERITE: Ce mai contează dacă răcește sau nu? E pur și simplu un obiciei urât.

În timp ce Juliette îi pune regelui papucii, iar Marie îi iese în întâmpinare, se aude mai departe muzica regală.

DOCTORUL, *făcând o plecăciune, umil şi mieros*: Daţi-mi voie să urez Majestăţii Voastre o zi bună şi multă sănătate.

MARGUERITE: Asta nu mai e decât o formulă goală.

REGELE, *către Marie, apoi către Marguerite*: Bună dimineaţa, Marie. Bună dimineaţa, Marguerite. Tot aici? Vreau să zic, deja aici! Cum o mai duci? Eu n-o duc prea grozav! Nu ştiu ce am, mi-au cam amorţit ciolanele, mi-a venit greu să mă ridic din pat, mă dor picioarele! O să-mi schimb papucii. Oi fi crescut! Am dormit prost, pământul ăsta care trosneşte, hotarele care dau înapoi, mugetele vitelor, sirenele care urlă, prea multă gălăgie. Trebuie totuşi să pun lucrurile la punct. Am să-ncerc să fac ordine. Au! Coastele mele! *(Doctorului:)* Bună dimineaţa, doctore. O fi un lumbago? *(Celorlalţi:)* Aştept un inginer... străin. Ai noştri nu mai fac doi bani. Îi doare-n cot. De fapt, nici nu mai avem ingineri. De ce s-o fi închis Politehnica? Ah, da! A căzut în prăpastie. Ce rost mai are să construieşti altele, dacă toate se duc de râpă? Unde mai pui că mă doare şi capul. Şi norii ăştia... Am interzis norii. Norilor! Gata cu ploaia. Am zis: „gata". Gata cu ploaia. Am zis: „gata". Ah! Fir-ar să fie. O ia de la capăt. Nor tâmpit. Ăsta nu mai termină cu picăturile lui cu efect întârziat. Parc-ar fi un boşorog pişăcios. *(Către Juliette:)* Ce te holbezi aşa la mine? Eşti cam roşie la faţă azi. S-a umplut de pânze de păianjen la mine în dormitor. Hai, du-te să le cureţi.

JULIETTE: Le-am curăţat pe toate în timp ce Majestatea Voastră dormea. Nu ştiu de unde apar. Cresc în neştire.

DOCTORUL, *către Marguerite*: Vedeți, Majestate? Confirmările se țin lanț!

REGELE, *către Marie*: Ce-i cu tine, frumoasa mea?

MARIE, *bâlbâindu-se*: Nu știu... nimic... N-am nimic.

REGELE: Ai cearcăne. Ai plâns? De ce?

MARIE: Dumnezeule mare!

REGELE, *către Marguerite*: Vă interzic s-o chinuiți. Și de ce zice „Dumnezeule mare"?

MARGUERITE: E doar o vorbă. *(Către Juliette:)* Du-te să cureți din nou pânzele de păianjen.

REGELE: Aaa, da! Pânzele de păianjen sunt scârboase. Te fac să visezi urât.

MARGUERITE, *către Juliette*: Hai mai repede, nu mai pierde timpul. Ce, ai uitat cum se dă cu mătura?

JULIETTE: A mea s-a făcut praf. Mi-ar trebui una nouă, ba chiar vreo douăspe'.

Juliette iese.

REGELE: Ce vă holbați cu toții la mine? E ceva anormal? Nu mai e nimic anormal, din moment ce anormalul a devenit obișnuit. Uite-așa se rezolvă toate.

MARIE, *repezindu-se spre rege*: Vai, Sire, șchiopătați.

REGELE, *făcând doi-trei pași șchiopătând ușor*: Șchiopătez? Nu șchiopătez. Șchiopătez un pic.

MARIE: Vă doare, sprijiniți-vă de mine.

REGELE: Nu mă doare. De ce să mă doară? Ba da, puțin, puțin de tot. Nu-i nimic. N-am nevoie de nici un sprijin. Deși îmi place să mă sprijin de tine.

MARGUERITE, *îndreptându-se spre rege*: Sire, trebuie să vă pun la curent.

MARIE: Nu, taci.

MARGUERITE, *către Marie*: Ba tu să taci.

MARIE, *regelui*: Nu-i adevărat ce spune.

REGELE: La curent cu ce? Ce nu-i adevărat? Marie, de ce eşti aşa tristă? Ce s-a întâmplat?

MARGUERITE, *regelui*: Sire, trebuie să vă aducem la cunoştinţă că veţi muri.

DOCTORUL: Din păcate, Majestate, aşa e.

REGELE: Păi ştiu, bineînţeles. Ştim cu toţii. Să-mi aduceţi aminte când o să vină vremea. Ce manie ai şi tu, Marguerite, să-mi spui lucruri neplăcute dis-de-dimineaţă.

MARGUERITE: E deja amiază.

REGELE: Nu-i amiază. Ah, ba da, e amiază. N-are a face. Pentru mine e dimineaţă. N-am apucat să pun nimic în gură. Să mi se aducă micul dejun. De fapt, nu prea mi-e foame. Doctore, ar trebui să-mi dai nişte pastile ca să-mi trezească pofta de mâncare şi să-mi mai dezmorţească ficatul. N-am limba încărcată, ce zici?

Îi arată doctorului limba.

DOCTORUL: Ba da, Majestate.

REGELE: Îmi simt ficatul înecat în grăsime. N-am băut nimic aseară, şi totuşi am în gură un gust de cocleală.

DOCTORUL: Majestate, regina Marguerite a spus adevărul, veţi muri.

REGELE: Iar? Ce mă tot bateţi la cap! Am să mor, sigur c-am să mor. Peste patruzeci de ani, peste cincizeci de ani, peste trei sute de ani. Mai încolo. Când o să vreau eu, când o să am timp, când am să hotărăsc eu. Până una-alta, să ne ocupăm de treburile regatului. *(Urcă*

treptele către tron.) Au! Picioarele mele, şalele mele. Am răcit în palatul ăsta prost încălzit, cu geamurile astea sparte prin care intră vijelia şi trage curentul. A înlocuit careva ţiglele smulse de vânt de pe acoperiş? Nimeni nu mai munceşte. Eu trebuie să mă ocup de toate. Am avut altele de făcut. Nu mai poţi să te bazezi pe nimeni. *(Către Marie, care încearcă să-l susţină:)* Nu, nu, mă descurc. *(Se sprijină în sceptru ca-ntr-un baston.)* Sceptrul ăsta încă mai e bun la ceva. *(Reuşeşte cu greu să se aşeze, ajutat totuşi de regina Marie.)* Nu, nu-i nevoie, pot şi singur. Gata! Uf! Tare s-a mai făcut tronul ăsta. Ar trebui să-i bage nişte cârlţi. Cum se simte ţara în dimineaţa asta?

MARGUERITE: Ce-a mai rămas din ea.

REGELE: Sunt totuşi rămăşiţe de toată frumuseţea. Oricum, trebuie să ne ocupăm de ea, asta o să vă alunge gândurile negre. Să vină miniştrii. *(Intră Juliette.)* Du-te după miniştri, pun pariu că dorm încă. Îşi închipuie că nu mai e nimic de lucru.

JULIETTE: Au plecat în vacanţă. Nu prea departe, fiindcă pământurile s-au micit şi s-au chircit. Sunt la celălalt capăt al regatului, adică la doi paşi, la marginea pădurii, pe malul gârlei. Pescuiesc, speră să prindă ceva peşte ca să hrănească populaţia.

REGELE: Du-te după ei la marginea pădurii.

JULIETTE: Nu mai vin ei, sunt în concediu. Mă duc totuşi să văd.

Se duce să se uite pe fereastră.

REGELE: Câtă indisciplină!

JULIETTE: Au căzut în gârlă.

MARIE: Încearcă să-i pescuieşti.

Juliette iese.

REGELE: Dacă aş avea în ţară alţi doi experţi în guvernare, i-aş înlocui imediat.

MARIE: Găsim alţii.

DOCTORUL: Nu mai găsim, Majestate.

MARGUERITE: N-ai să mai găseşti, Bérenger.

MARIE: Ba da, printre copiii de şcoală când vor creşte mari. Trebuie să aşteptăm un pic. După ce-o să-i scoată din fundul apei, ăştia doi pot foarte bine să se ocupe de problemele curente.

DOCTORUL: La şcoală nu mai sunt decât câţiva copii guşaţi, debili mintal din naştere, mongoloizi, hidrocefali.

REGELE: Neamul nu-i prea sănătos, e adevărat. Încearcă să-i vindeci, doctore, sau să-i mai dregi un pic. Să înveţe măcar primele patru, cinci litere ale alfabetului. Pe vremuri, ăştia erau omorâţi.

DOCTORUL: Majestatea Sa nu-şi mai poate permite! N-ar mai avea supuşi.

REGELE: Faceţi ceva cu ei!

MARGUERITE: Nimic nu se mai poate drege, nimeni nu mai poate fi vindecat, nici tu nu te mai poţi vindeca.

DOCTORUL: Sire, nu vă mai puteţi vindeca.

REGELE: Eu nu sunt bolnav.

MARIE: Se simte bine. *(Regelui:)* Nu-i aşa?

REGELE: Câteva junghiuri. Un fleac. De fapt, mi-e mult mai bine.

MARIE: Spune că-i e bine, vedeţi, vedeţi...

REGELE: Ba chiar mi-e foarte bine.

MARGUERITE: Ai să mori într-o oră şi jumătate, ai să mori la sfârşitul spectacolului.

REGELE: Ce tot spui acolo, draga mea? Începi să mă plictiseşti.

MARGUERITE: Ai să mori la sfârşitul spectacolului.

MARIE: Dumnezeule mare!

DOCTORUL: Da, Sire, veţi muri. Nu veţi mai avea parte de micul dejun, mâine-dimineaţă. Nici de cină, în seara asta. Bucătarul a închis gazele. Şi-a pus şorţul în cui. Aranjează pentru eternitate feţele de masă şi şerveţelele în dulap.

MARIE: Nu-i spuneţi aşa repede, n-o spuneţi aşa tare.

REGELE: Cine putea să dea asemenea porunci fără aprobarea mea? Eu mă simt bine. Vă arde de bancuri. Baliverne. *(Către Marguerite:)* Întotdeauna mi-ai dorit moartea. *(Către Marie:)* Întotdeauna mi-a dorit moartea. *(Către Marguerite:)* Am să mor când o să am eu chef, sunt rege, eu hotărăsc.

DOCTORUL: V-aţi pierdut puterea de a hotărî singur, Majestate.

MARGUERITE: Nici măcar nu mai poţi să te aperi împotriva bolii.

REGELE: Nu sunt bolnav. *(Către Marie:)* N-ai zis tu că nu sunt bolnav? Sunt încă un bărbat bine.

MARGUERITE: Şi durerile?

REGELE: Nu le mai am.

MARGUERITE: Mişcă-te puţin şi-ai să vezi.

REGELE, *care tocmai s-a aşezat la loc, se ridică*: Au!... Asta fiindcă nu mi-am pus în minte să nu mă doară. N-am

avut timp să mă gândesc. Mă gândesc şi mă vindec. Regele se vindecă singur, numai că eu am fost prea ocupat cu treburile regatului.

MARGUERITE: În ce hal a ajuns regatul tău! Nu mai poţi să-l guvernezi, îţi dai şi tu seama, dar nu vrei să recunoşti. Nu mai ai putere asupra ta; nu mai ai putere asupra elementelor naturii. Nu mai poţi opri degradarea, nu mai ai putere asupra noastră.

MARIE: Asupra mea vei avea întotdeauna.

MARGUERITE: Nici măcar asupra ta.

Juliette intră.

JULIETTE: Miniştrii nu mai pot fi pescuiţi. Gârla în care au căzut s-a scurs în prăpastie împreună cu malurile şi sălciile din jur.

REGELE: Am înţeles. E un complot. Vreţi să abdic.

MARGUERITE: Ar fi mai bine. Abdică de bunăvoie.

DOCTORUL: Abdicaţi, Sire, ar fi mai bine.

REGELE: Să abdic?

MARGUERITE: Da. Abdică în plan spiritual, administrativ.

DOCTORUL: Şi fizic.

MARIE: Nu accepta. Nu-i asculta.

REGELE: Sunt nebuni. Sau trădători.

JULIETTE: Sire, biet Sire, nefericit om.

MARIE, *regelui*: Trebuie arestaţi.

REGELE, *Guardului*: Guard, arestează-i.

MARIE: Guard, arestează-i. *(Regelui:)* Aşa. Porunceşte.

REGELE, *Guardului*: Arestează-i pe toţi. Închide-i în turn. Nu, turnul s-a dărâmat. Ia-i şi încuie-i cu cheia în pivniţă, în temniţă sau în coteţ. Bagă-i pe toţi la răcoare. Îţi poruncesc.

MARIE, *Guardului*: Bagă-i la răcoare.

GUARDUL, *fără să se mişte*: În numele Majestăţii Sale... vă... vă bag la răcoare.

MARIE, *Guardului*: Hai, mişcă.

JULIETTE: Pe el îl trec răcorile.

REGELE, *Guardului*: Hai, Guard, hai odată!

MARGUERITE: Vezi, nu se mai poate mişca. Are gută. Reumatism.

DOCTORUL, *arătând spre Guard*: Sire, armata e paralizată. Un virus necunoscut i-a pătruns în creier şi sabotează centrele de comandă.

MARGUERITE, *regelui*: Nu vezi că poruncile tale îl paralizează?

MARIE, *regelui*: N-o crede. Vrea să te hipnotizeze. E numai o problemă de voinţă. Ia totul în puterea voinţei tale.

GUARDUL: Vă... în numele regelui... vă...

Încetează să vorbească, rămânând cu gura întredeschisă.

REGELE, *Guardului*: Ce te-a apucat? Vorbeşte, mişcă! Te crezi statuie?

MARIE, *regelui*: Nu-i pune întrebări. Nu discuta. Porunceşte. Prinde-l în vârtejul voinţei tale.

DOCTORUL: Vedeţi, nu se mai poate clinti, Majestate. Nu mai poate vorbi, a încremenit. Nu vă mai ascultă. E un simptom tipic. Din punct de vedere medical, e foarte clar.

REGELE: Vedem noi dacă mai am sau nu putere.

MARIE, *regelui*: Dovedeşte că ai. Dacă vrei, poţi.

REGELE: Dovedesc că vreau, dovedesc că pot.

MARIE: Mai întâi, ridică-te.

REGELE: Mă ridic.

Face un mare efort şi se schimonoseşte.

MARIE: Vezi ce uşor e.

REGELE: Vedeţi ce uşor e. Sunteţi nişte şarlatani. Nişte complotişti, nişte bolşevici. *(Merge. Către Marie, care vrea să-l ajute:)* Nu, nu, singur... pot şi singur. *(Cade. Juliette se repede să-l ridice.)* Mă ridic singur.

Se ridică într-adevăr singur, dar cu mare efort.

GUARDUL: Trăiască regele. *(Regele cade din nou.)* Regele moare.

MARIE: Trăiască regele.

Regele se ridică cu greutate, sprijinindu-se în sceptru.

GUARDUL: Trăiască regele. *(Regele cade din nou.)* Regele a murit.

MARIE: Trăiască regele! Trăiască regele!

MARGUERITE: Ce circ!

Regele se ridică cu greutate. Juliette, care dispăruse din scenă, îşi face din nou apariţia.

JULIETTE: Trăiască regele!

Juliette dispare iar. Regele cade din nou.

GUARDUL: Regele moare.

MARIE: Nu. Trăiască regele! Ridică-te. Trăiască regele!

JULIETTE, *apărând şi apoi dispărând în timp ce regele se ridică*: Trăiască regele!

GUARDUL: Trăiască regele!

Scena trebuie jucată în stilul teatrului de păpuşi, dar cu tragism.

MARIE: Vedeți, se simte mai bine.

MARGUERITE: E binele dinaintea sfârșitului, nu-i așa, doctore?

DOCTORUL, *către Marguerite*: Evident, nu-i decât binele dinaintea sfârșitului.

REGELE: Am alunecat, asta-i tot. Se poate întâmpla. Se întâmplă. Coroana mea! *(Coroana se rostogolise pe jos, în cădere. Marie pune coroana la loc pe capul regelui.)* Semn rău.

MARIE: Nu te-ncrede în semne.

Sceptrul regelui cade.

REGELE: Semn rău.

MARIE: Nu te-ncrede în semne. *(Îi dă sceptrul.)* Ține-l bine-n mână. Strânge pumnul.

GUARDUL: Trăiască, trăiască... *(apoi tace).*

DOCTORUL, *regelui*: Majestate...

MARGUERITE, *Doctorului, arătând spre Marie*: Trebuie s-o potolim pe asta, vorbește aiurea. Să nu mai deschidă gura fără încuviințarea noastră.

Marie încremenește.

MARGUERITE, *Doctorului, arătând spre rege*: Încearcă acum să-l faci să priceapă.

DOCTORUL, *regelui*: Majestate, cu zeci de ani în urmă, sau acum trei zile, imperiul vostru era înfloritor. În trei zile ați pierdut războaiele câștigate înainte. Pe cele pierdute, le-ați mai pierdut o dată. De când recoltele au putrezit iar deșertul a invadat continentul nostru, vegetația s-a dus să înverzească din nou în țările vecine,

unde până mai joia trecută era deşert. Rachetele pe care vreţi să le lansaţi nu mai pornesc. Sau decolează şi cad făcând pleosc.

REGELE: Accident tehnic.

DOCTORUL: Pe vremuri nu se-ntâmpla.

MARGUERITE: S-a zis cu succesele. Cred că-ţi dai seama.

DOCTORUL: Durerile voastre, junghiurile...

REGELE: N-am mai avut niciodată. E prima oară.

DOCTORUL: Tocmai. Ăsta-i semnul. Au venit pe neaşteptate, nu-i aşa?

MARGUERITE: Trebuia să te aştepţi.

DOCTORUL: Au venit pe neaşteptate, nu mai sunteţi stăpân pe voi. Vă daţi seama, Sire. Fiţi lucid. Haideţi, puţin curaj.

REGELE: M-am ridicat. Minţiţi. M-am ridicat.

DOCTORUL: Vă doare foarte tare, n-o să mai puteţi face încă un efort.

MARGUERITE: Bineînţeles, nu mai durează mult. *(Regelui:)* Mai eşti în stare să faci ceva? Eşti în stare să dai un ordin care să fie executat? Eşti în stare să schimbi ceva? Poftim, încearcă.

REGELE: Fiindcă nu mi-am pus eu întreaga voinţă în joc, de asta s-a dus totul de râpă. Numai din neglijenţă. Dar se rezolvă. Se repară, o să fie totul ca nou. O să vedeţi voi de ce sunt în stare. Guard, mişcă-te, apropie-te.

MARGUERITE: Nu poate. Nu mai poate să asculte decât de ceilalţi. Guard, doi paşi înainte. *(Guardul face doi paşi înainte.)* Înapoi, guard.

Guardul face doi paşi înapoi.

REGELE: Să cadă capul Guardului, să cadă capul Guardului! *(Capul Guardului se apleacă puțin în dreapta, puțin în stânga.)* Îi cade capul, îi cade capul.

MARGUERITE: Nu. Se clatină doar. Nu mai mult ca înainte.

REGELE: Să cadă capul Doctorului, să cadă imediat! Imediat!

MARGUERITE: Niciodată capul Doctorului n-a stat mai bine pe umeri, niciodată n-a fost mai solid.

DOCTORUL: Vă cer iertare, Sire, mă simt vinovat.

REGELE: Să cadă coroana Margueritei, să-i cadă coroana.

Coroana regelui cade iar. Marguerite o ia de pe jos.

MARGUERITE: Lasă că ți-o pun eu la loc.

REGELE: Mulțumesc. Ce vrăjitorie mai e și asta? Cum de-ați scăpat de sub puterea mea? Să nu vă-nchipuiți că lucrurile vor continua așa. Descopăr eu ce-a declanșat harababura asta. O fi ruginit ceva în mecanism și-n angrenajele subtile.

MARGUERITE, *către Marie*: Acum poți să vorbești. Îți dăm voie.

MARIE, *regelui*: Spune-mi să fac ceva și am să fac. Dă-mi o poruncă. Poruncește, Sire, poruncește. Eu mă supun.

MARGUERITE, *Doctorului*: Își închipuie că ce numește ea dragoste poate săvârși imposibilul. Superstiție sentimentală. Lucrurile s-au schimbat. Nu mai ține, dragostea e depășită. Am depășit-o, suntem deja dincolo.

MARIE, *care, mergând cu spatele, s-a retras în partea dreaptă a scenei, ajungând acum lângă fereastră*: Poruncește, regele meu. Poruncește, dragostea mea. Uite ce frumoasă sunt. Nu simți parfumul meu? Poruncește-mi să vin la tine, să te iau în brațe.

REGELE, *către Marie*: Vino la mine, ia-mă în braţe. *(Marie rămâne nemişcată.)* Mă auzi?

MARIE: Da, te aud. Am să vin.

REGELE: Vino la mine.

MARIE: Vreau să vin. Am să vin. Am să vin. Braţele îmi atârnă.

REGELE: Atunci dansează. *(Marie nu se mişcă.)* Dansează. Sau întoarce-te măcar, du-te la fereastră, deschide-o şi închide-o la loc.

MARIE: Nu pot.

REGELE: Ai un cârcel, e clar, ai un cârcel. Vino spre mine.

MARIE: Da, Sire.

REGELE: Vino spre mine zâmbind.

MARIE: Da, Sire.

REGELE: Hai odată!

MARIE: Nu mai ştiu să merg. Am uitat brusc.

MARGUERITE, *către Marie*: Fă câţiva paşi spre el.

Marie înaintează puţin în direcţia regelui.

REGELE: Vedeţi, înaintează.

MARGUERITE: De mine ascultă. *(Către Marie:)* Stai. Opreşte-te.

MARIE: Îmi pare rău, Majestate, nu-i vina mea.

MARGUERITE, *regelui*: Mai vrei şi alte dovezi?

REGELE: Poruncesc să crească din podea copaci. *(Pauză.)* Poruncesc să dispară acoperişul. *(Pauză.)* Cum? Nimic? Poruncesc să plouă. *(Pauză. Tot nu se întâmplă nimic.)* Poruncesc să fulgere şi să prind fulgerul în mână. *(Pauză.)* Poruncesc să crească din nou frunze. *(Se duce la fereastră.)* Cum! Nimic? Poruncesc ca Juliette să intre pe

uşa cea mare. *(Juliette intră pe uşa mică din fund, în dreapta.)* Nu pe-acolo, pe dincolo. Ieşi pe uşa aia. *(Arată spre uşa cea mare. Ea iese pe uşa mică din dreapta, în faţă. Către Juliette:)* Îţi poruncesc să rămâi. *(Juliette iese.)* Poruncesc să sune trâmbiţele. Poruncesc să bată clopotele. Poruncesc ca în cinstea mea să se tragă o sută douăzeci şi una de salve de tun. *(Îşi pleacă urechea.)* Nimic!... Ah, ba da! Aud ceva.

DOCTORUL: Nu-i decât vâjâitul din urechile voastre, Majestate.

MARGUERITE, *regelui*: Nu mai încerca. Te faci de râs.

MARIE, *regelui*: Te oboseşti prea mult, micul meu rege. Nu te pierde cu firea. Eşti leoarcă de transpiraţie. Odihneşte-te un pic. O luăm imediat de la capăt. Într-o oră reuşim.

MARGUERITE, *regelui*: Ai să mori într-o oră şi douăzeci şi cinci de minute.

DOCTORUL: Da, Sire. Într-o oră, douăzeci şi patru de minute şi cincizeci de secunde.

REGELE, *către Marie*: Marie!

MARGUERITE: Într-o oră, douăzeci şi patru de minute şi patruzeci şi una de secunde. *(Regelui:)* Pregăteşte-te.

MARIE: Nu ceda.

MARGUERITE, *către Marie*: Nu mai încerca să-l abaţi din drum. Nu întinde braţele spre el. A început deja declinul, nu-l mai poţi opri. Programul va fi executat punct cu punct.

GUARDUL, *anunţând*: Începe ceremonia!

Mişcare generală. Pregătirea ceremoniei. Regele e pe tron, Marie lângă el.

REGELE: Să se întoarcă timpul înapoi.

MARIE: Să fim cu douăzeci de ani în urmă.

REGELE: Să fim cu o săptămână în urmă.

MARIE: Să fim ieri seară. Timp, întoarce-te, timp, întoarce-te; timp, opreşte-te.

MARGUERITE: Nu mai există timp. Timpul s-a topit în mâna lui.

DOCTORUL, *către Marguerite, după ce a privit în sus prin lunetă*: Privind prin luneta care vede dincolo de ziduri şi acoperişuri, zărim un gol pe cer, în locul constelaţiei regale. În registrele universului, Majestatea Sa e trecută în rândul defuncţilor.

GUARDUL: Regele a murit, trăiască regele!

MARGUERITE, *Guardului*: Idiotule, ţine-ţi gura.

DOCTORUL: Într-adevăr, e mai mult mort decât viu.

REGELE: Nu. Nu vreau să mor. Vă implor, nu mă lăsaţi să mor. Fiţi buni, nu mă lăsaţi să mor. Nu vreau.

MARIE: Ce să fac ca să-i dau puterea să reziste când simt că şi eu mă topesc? Nu mă mai crede, îi crede doar pe ei. *(Regelui:)* Speră, nu înceta să speri!

MARGUERITE, *către Marie*: Nu-l zăpăci. Nu-i faci decât rău.

REGELE: Nu vreau, nu vreau.

DOCTORUL: Criza era prevăzută; e absolut normală. A început să cedeze.

MARIE, *către Marguerite*: Criza o să treacă.

GUARDUL, *anunţând*: Regele trece!

DOCTORUL: O vom regreta mult pe Majestatea Voastră! O să vă pomenim, vă promitem.

REGELE: Nu vreau să mor.

MARIE: Vai! Părul i-a albit dintr-odată. *(Într-adevăr, părul regelui a albit.)* Ridurile i s-au adunat pe frunte, pe chip. A îmbătrânit brusc cu paisprezece veacuri.

DOCTORUL: Repede s-a mai demodat.

REGELE: Regii ar trebui să fie nemuritori.

MARGUERITE: Au o nemurire provizorie.

REGELE: Mi s-a promis că n-am să mor decât atunci când am să hotărăsc eu.

MARGUERITE: Fiindcă ne-am închipuit c-ai să te hotărăşti mai repede. Ai prins gustul puterii, vrei, nu vrei, trebuie să te hotărăşti. Te-ai împotmolit în noroiul călduț al vieții. Acum ai să îngheți.

REGELE: Am fost păcălit. Trebuia să fiu prevenit, am fost păcălit.

MARGUERITE: Ai fost prevenit.

REGELE: M-ai prevenit prea devreme. Mă anunți prea târziu. Nu vreau să mor... N-aş vrea. Să mă salveze cineva, eu nu mă mai pot salva.

MARGUERITE: E vina ta c-ai fost luat prin surprindere, trebuia să te pregăteşti. Niciodată n-ai avut timp. Erai condamnat, trebuia să te gândeşti din prima zi, şi-apoi zi de zi, cinci minute în fiecare zi. Nu e mult. Cinci minute pe zi. Pe urmă, zece minute, un sfert de oră, o jumătate de oră. Aşa te antrenezi.

REGELE: Dar m-am gândit.

MARGUERITE: Niciodată serios, niciodată profund, niciodată cu toată ființa.

MARIE: Trăia.

MARGUERITE: Prea intens. *(Regelui:)* Trebuia să păstrezi mereu gândul ăsta în adâncul tuturor gândurilor tale.

DOCTORUL: Niciodată n-a fost prevăzător. A trăit de azi pe mâine, ca oricare altul.

MARGUERITE: Mereu amânai. La douăzeci de ani, ziceai că aştepţi să împlineşti patruzeci ca să începi antrenamentul. La patruzeci de ani...

REGELE: Eram sănătos tun, eram aşa tânăr!

MARGUERITE: La patruzeci de ani, ţi-ai propus să aştepţi până la cincizeci. La cincizeci de ani...

REGELE: Eram plin de viaţă, clocoteam de viaţă!

MARGUERITE: La cincizeci de ani vroiai să aştepţi să împlineşti şaizeci. Ai împlinit şaizeci de ani, nouăzeci de ani, o sută douăzeci şi cinci de ani, două sute de ani, patru sute de ani. Nu mai amânai pregătirile cu zece ani, ci cu cincizeci de ani. Pe urmă, din secol în secol.

REGELE: Tocmai vroiam să-ncep. Ah! Dac-aş mai avea un secol în faţă, poate c-aş avea timp!

DOCTORUL: Nu v-a mai rămas decât vreo oră şi ceva, Sire. Totul trebuie făcut într-o oră.

MARIE: N-o să aibă timp, e imposibil. Trebuie să i se dea timp.

MARGUERITE: Tocmai asta e imposibil. Dar într-o oră are tot timpul.

DOCTORUL: O oră plină face mai mult ca secole de uitare şi nepăsare. Cinci minute ajung, zece secunde conştiente. I se dă o oră: şaizeci de minute, trei mii şase sute de secunde. Are noroc.

MARGUERITE: A hoinărit pe drumuri.

MARIE: Noi am domnit, el a muncit.

GUARDUL: Muncile lui Hercule.

MARGUERITE: Treabă de cârpaci.

Intră Juliette.

JULIETTE: Sărmana Majestate, bietul Sire, a chiulit de la şcoală.

REGELE: Sunt ca un şcolar care se duce la examen cu temele nefăcute. Cu lecţia neînvăţată...

MARGUERITE, *regelui*: Nu-ţi fie teamă.

REGELE: ...Ca un actor care nu-şi cunoaşte rolul în seara premierei şi are goluri, goluri, goluri. Ca un orator împins la tribună, care nu ştie primul cuvânt din discursul lui, nu ştie nici măcar cui se adresează. Nu cunosc publicul ăsta. Nu vreau să-l cunosc, n-am nimic să-i spun. Aşa rău niciodată n-am stat!

GUARDUL, *anunţând*: Regele face aluzie la statul său.

MARGUERITE: Câtă ignoranţă.

JULIETTE: Ar mai chiuli de la şcoală vreo câteva secole.

REGELE: Aş vrea să rămân repetent.

MARGUERITE: Ai să treci examenul. Aici nu există repetenţi.

DOCTORUL: Nu puteţi face nimic, Majestate. Nici noi nu putem face nimic. Nu suntem decât reprezentanţii medicinei, care nu face minuni.

REGELE: Poporul a aflat? L-aţi anunţat? Vreau să ştie toată lumea că regele va muri. *(Se repede spre fereastră, o deschide cu mare efort, fiindcă şchioapătă ceva mai tare.)* Oameni buni, am să mor. Ascultaţi-mă, regele vostru va muri.

MARGUERITE, *Doctorului*: Nu trebuie să se afle. Nu-l lăsaţi să strige.

REGELE: Nu vă atingeţi de rege. Vreau să ştie toată lumea că voi muri.

Strigă.

DOCTORUL: E scandalos.

REGELE: Popor, sunt obligat să mor.

MARGUERITE: Ăsta nu mai e rege, e un porc înjunghiat.

MARIE: Nu e decât un rege, nu e decât un om.

DOCTORUL: Majestate, gândiți-vă la moartea lui Ludovic al XIV-lea, a lui Filip al II-lea, a lui Carol Quintul, care a dormit douăzeci de ani în sicriul lui. Datoria Majestății Voastre este să moară demn.

REGELE: Să mor demn? *(La fereastră:)* Ajutor! Regele vostru o să moară.

MARIE: Biet rege, bietul meu rege.

JULIETTE: Țipetele n-ajută la nimic.

Se aude un ecou slab din depărtare: „Regele o să moară!"

REGELE: Auziți?

MARIE: Eu aud, aud.

REGELE: Mi se răspunde, poate că voi fi salvat.

JULIETTE: Nu-i nimeni.

Se aude ecoul: „Ajutor!"

DOCTORUL: Nu-i decât ecoul care răspunde cu întârziere.

MARGUERITE: Întârzierea obișnuită în regatul ăsta unde toate merg ca vai de lume.

REGELE, *plecând de la fereastră*: Nu e cu putință. *(Revenind la fereastră:)* Mi-e frică. Nu e cu putință.

MARGUERITE: Își închipuie că e primul care moare.

MARIE: Fiecare om e primul care moare.

MARGUERITE: E de-a dreptul penibil.

MARIE: Plânge cum ar plânge oricine.

MARGUERITE: Spaima îl face să spună numai banalități. Speram să găsească fraze frumoase, memorabile. *(Doctorului:)* Te însărcinez să scrii cronica. O să punem în gura lui cuvintele înălțătoare ale altora. Dacă e nevoie, inventăm.

DOCTORUL: O să-i punem în gură vorbe pilduitoare. *(Către Marguerite:)* Ne ocupăm noi de legenda lui. *(Regelui:)* Ne ocupăm noi de legenda voastră, Majestate.

REGELE, *la fereastră*: Popor, ajutor... Popor, ajutor!

MARGUERITE: N-ai de gând să termini, Majestate? Te oboseşti de pomană.

REGELE, *la fereastră*: Cine vrea să-mi dea viața lui? Cine vrea să-şi dea viața pentru rege, viața lui pentru bunul rege, viața lui pentru bietul rege?

MARGUERITE: E indecent!

MARIE: Să încerce toate posibilitățile, chiar şi pe cele mai absurde.

JULIETTE: Oricum, nu mai e nimeni în țară.

Juliette iese.

MARGUERITE: Sunt spionii.

DOCTORUL: Sunt urechile duşmane care pândesc la hotare.

MARGUERITE: Frica lui o să ne facă pe toți de râs.

DOCTORUL: Ecoul nu mai răspunde. Vocea lui nu mai răzbate. Degeaba strigă, vocea i se stinge. Nu ajunge nici până-n fundul curții.

MARGUERITE, *în timp ce regele geme*: Scoate mugete.

DOCTORUL: Doar noi îl mai auzim. El nu se mai aude.

Regele se întoarce. Face câțiva paşi spre mijlocul scenei.

REGELE: Mi-e frig, mi-e frică, plâng.

MARIE: Membrele-i amorțesc.

DOCTORUL: E înțepenit de reumatism. *(Către Marguerite:)* O injecție ca să-l potolim?

Juliette apare cu un fotoliu cu rotile, pe spătarul căruia sunt coroana și însemnele regale.

REGELE: Nu vreau injecție.

MARIE: Fără injecție.

REGELE: Știu eu ce-nseamnă injecțiile. Am poruncit să li se facă altora. *(Către Juliette:)* Nu ți-am zis să-mi aduci fotoliul ăsta. Vreau să mă plimb, să iau aer.

Juliette lasă fotoliul într-un colț al scenei, în dreapta, și iese.

MARGUERITE: Așază-te în fotoliu. Ai să cazi.

Regele se clatină într-adevăr.

REGELE: Refuz. Vreau să rămân în picioare.

Juliette se întoarce cu o pătură.

JULIETTE: O să vă simțiți mai bine, Sire, mai comod, cu o pătură pe genunchi și o sticlă cu apă caldă.

Iese.

REGELE: Nu, vreau să rămân în picioare, vreau să urlu. Vreau să urlu.

Strigă.

GUARDUL, *anunțând*: Majestatea Sa urlă!

DOCTORUL, *către Marguerite*: N-o să mai urle mult. Știu ce urmează. Va obosi. Se va opri și ne va asculta.

Juliette intră aducând o haină groasă şi o sticlă cu apă caldă.

REGELE, *către Juliette*: Îţi interzic.

MARGUERITE: Aşază-te, hai odată, aşază-te.

REGELE: Refuz. *(Vrea să urce treptele spre tron, nu reuşeşte. Se va aşeza totuşi, prăbuşindu-se, pe tronul reginei, în stânga.)* Cad împotriva voinţei mele.

După ce l-a urmat pe rege, ducând obiectele pomenite mai sus, Juliette le va pune în fotoliul cu rotile.

MARGUERITE, *către Juliette*: Ia-i sceptrul, e prea greu.

REGELE, *către Juliette, care îi aduce o scufie*: Nu vreau scufie.

Nu i se pune scufia.

JULIETTE: E o coroană mai uşoară.

REGELE: Lasă-mi sceptrul.

MARGUERITE: Nu mai ai putere să-l ţii.

DOCTORUL: Nu mai e nevoie să vă sprijiniţi în el. Lăsaţi-vă dus de noi... în fotoliu.

REGELE: Vreau să-l păstrez.

MARIE, *către Juliette*: Lasă-i sceptrul, dacă aşa vrea.

Juliette priveşte întrebător către regina Marguerite.

MARGUERITE: La urma urmei, de ce nu?

Juliette îi dă regelui înapoi sceptrul.

REGELE: Poate că nu-i adevărat. Spuneţi-mi că nu-i adevărat. E un vis urât. *(Ceilalţi tac.)* Există poate o şansă din zece, una dintr-o mie. *(Ceilalţi tac; regele plânge în hohote.)* Am câştigat de-atâtea ori la loterie.

DOCTORUL: Majestate!

REGELE: Nu mai vreau să te aud, mi-e prea frică.

Plânge în hohote, geme.

MARGUERITE: Trebuie să asculți, Sire.

REGELE: N-am nevoie de vorbele voastre. Mă-nspăimântă. Nu mai vreau s-aud nici un cuvânt. *(Către Marie, care vroia să se apropie de el:)* Nu te apropia nici tu. Mila ta mă îngrozește.

Regele geme iar.

MARIE: E ca un copilaș. A devenit din nou un copilaș.

MARGUERITE: Un copilaș bărbos, plin de riduri, urât. Ești prea binevoitoare.

JULIETTE, *către Marguerite*: Puneți-vă în locul ei.

REGELE: Ba nu, vorbiți-mi, vorbiți. Veniți în jurul meu, țineți-mă. Să mă sprijine cineva. Ba nu, vreau s-o șterg de-aici.

Se ridică cu greutate și se va duce să se așeze în celălalt tron mic din dreapta.

JULIETTE: Nu-l mai țin picioarele.

REGELE: Mi-e greu și să-mi mișc brațele. O fi-nceput? Nu. De ce m-am mai născut dacă nu era pentru vecie? Părinți blestemați. Ce idee trăsnită, ce glumă proastă! Am venit pe lume acum cinci minute, m-am însurat acum trei minute.

MARGUERITE: Adică acum două sute optzeci și trei de ani.

REGELE: M-am urcat pe tron acum două minute și jumătate.

MARGUERITE: Au trecut două sute șaizeci și șapte de ani și trei luni.

REGELE: N-am avut timp nici să zic „uf". N-am avut timp să cunosc viața.

MARGUERITE, *Doctorului*: Nici nu s-a străduit.

MARIE: N-a fost decât o scurtă plimbare pe-o alee înflorită, o promisiune deșartă, un zâmbet care s-a stins.

MARGUERITE, *Doctorului, continuând*: Avea totuși la dispoziție pe cei mai mari savanți ca să-i explice. Și teologi, și oameni cu experiență, și cărți pe care nu le-a deschis niciodată.

REGELE: N-am avut timp.

MARGUERITE, *regelui*: Ziceai că ai tot timpul.

REGELE: N-am avut timp, n-am avut timp, n-am avut timp.

JULIETTE: O ține tot pe-a lui.

MARGUERITE, *Doctorului*: Mereu aceeași poveste.

DOCTORUL: E ceva mai bine. Geme, plânge, dar a început să judece. Se vaită, se exteriorizează, protestează, asta înseamnă că începe să se resemneze.

REGELE: N-am să mă resemnez niciodată.

DOCTORUL: Spune că nu vrea, deci se va resemna. Aduce resemnarea în discuție. Își pune problema.

MARGUERITE: În sfârșit!

DOCTORUL: Majestate, ați purtat o sută optzeci de războaie. În fruntea armatelor voastre, ați participat la două mii de bătălii. La început, pe un cal alb, cu un coif cu pene roșii și albe care se vedea de la mare distanță, și nu v-a fost teamă. Apoi, când v-ați modernizat armata, în picioare pe un tanc sau pe aripa avionului de vânătoare din fruntea escadrilei.

MARIE: A fost un erou.

DOCTORUL: De mii de ori ați văzut moartea cu ochii.

REGELE: Am văzut-o numai. Nu era pentru mine, simțeam asta.

MARIE: Ai fost un erou, auzi? Adu-ți aminte.

MARGUERITE: Cu mâna doctorului și călăului aici de față ai asasinat...

REGELE: Executat, nu asasinat.

DOCTORUL, *către Marguerite*: Executat, Majestate, nu asasinat. Eu m-am supus ordinelor. Eram doar o unealtă, mai degrabă executant decât executor, și o făceam eutanasic. De altfel, îmi pare rău. Îmi cer scuze.

MARGUERITE, *regelui*: Ascultă ce-ți spun: „Ai pus să fie măcelăriți părinții mei, frații tăi rivali, verii noștri cu tot neamul lor, prietenii lor, vitele lor. Ai pus să li se dea foc moșiilor."

DOCTORUL: Majestatea Sa spunea că oricum vor muri într-o bună zi.

REGELE: Din rațiuni de stat.

MARGUERITE: Și tu mori tot dintr-o rațiune de stat.

REGELE: Dar statul sunt eu.

JULIETTE: Bietul de el! Așa rău niciodată n-a stat!

MARIE: El era legea, mai presus de legi.

REGELE: Nu mai sunt legea.

DOCTORUL: Recunoaște. Din ce în ce mai bine.

MARGUERITE: Asta simplifică lucrurile.

REGELE, *gemând*: Nu mai sunt deasupra legilor, nu mai sunt deasupra legilor.

GUARDUL, *anunțând*: Regele nu mai e deasupra legilor.

JULIETTE: Nu mai e deasupra legilor, sărman bătrân. E la fel ca noi. Parc-ar fi bunicu-meu.

MARIE: Biet copil, bietul meu copilaş.

REGELE: Copil! Copil! Atunci o iau de la capăt! Vreau s-o iau de la capăt. *(Către Marie:)* Vreau să fiu un bebeluş şi tu să fii mămica mea. Atunci n-o să mai vină să mă ia. Nu ştiu să citesc, nu ştiu să scriu, nu ştiu să socotesc. Vreau la şcoală, împreună cu micuţii mei colegi. Cât fac doi şi cu doi?

JULIETTE: Doi şi cu doi fac patru.

MARGUERITE, *regelui*: Ştii foarte bine cât fac.

REGELE: Ea mi-a suflat... Vai, nu se poate trişa. Ah, câţi oameni se nasc pe lume în clipa asta, naşteri fără număr...

MARGUERITE: Nu şi la noi în ţară.

DOCTORUL: Natalitatea s-a redus la zero.

JULIETTE: Nu creşte nici o salată, nici un fir de iarbă.

MARGUERITE, *regelui*: Sterilitate absolută. Din cauza ta.

MARIE: De ce să-i punem totul în cârcă?

JULIETTE: Poate că totul va creşte din nou.

MARGUERITE: Când o să accepte. Fără el.

REGELE: Fără mine, fără mine. Or să râdă, or să se-mbuibe, or să ţopăie pe mormântul meu. Ca şi când n-aş fi existat. Ah, să vă aduceţi aminte de mine. Să plângeţi, să vă smulgeţi părul din cap. Să fiu pomenit în toate manualele de istorie. Toată lumea să-mi ştie viaţa pe de rost. Cu toţii s-o retrăiască. Elevii şi savanţii să n-aibă alt obiect de studiu decât persoana mea, regatul meu, faptele mele. Toate celelalte cărţi să fie arse, toate statuile dărâmate, iar a mea să fie pusă în toate locurile publice. Chipul meu în toate ministerele, în birourile din toate subprefecturile, la fisc, în spitale. Toate

avioanele, toate vapoarele, cărucioarele şi maşinile cu abur să poarte numele meu. Toţi ceilalţi regi, războinici, poeţi, tenori, filozofi să fie daţi uitării, şi în toate cugetele să nu exist decât eu. Un singur nume de botez, un singur nume de familie pentru toată lumea. Să înveţe toţi să citească silabisindu-mi numele: B-é-Bé, Bérenger. Să fiu în icoane, pe milioanele de cruci din toate bisericile, să se rostească slujbe pentru mine, din trupul şi sângele meu să se împărtăşească toţi. Toate ferestrele să aibă culoarea şi forma ochilor mei, fluviile să deseneze pe câmpii chipul meu! Să fiu pomenit în veacul vecilor, să mi se înalţe rugi, să fiu implorat.

MARIE: Poate că ai să te întorci.

REGELE: Poate c-am să mă întorc. Trupul să-mi fie păstrat intact într-un palat, pe tron, să mi se aducă de mâncare. Să-mi cânte muzicanţi, la picioarele mele reci să se tăvălească fecioare.

Regele s-a ridicat pentru a rosti această tiradă.

JULIETTE, *către Marguerite*: Delirează, doamnă.

GUARDUL, *anunţând*: Majestatea Sa regele delirează.

MARGUERITE: Nu încă. E prea lucid. Prea lucid, şi în acelaşi timp nu destul.

DOCTORUL, *regelui*: Dacă asta vă e dorinţa, vă-mbălsămăm trupul, îl conservăm.

JULIETTE: Cât s-o putea.

REGELE: Mi-e groază! Nu vreau să fiu îmbălsămat. N-am nevoie de stârvul ăsta. Nu vreau să fiu ars! Nu vreau să fiu îngropat, nu vreau să fiu dat pradă vulturilor

sau fiarelor. Vreau să fiu ținut în brațe călduroase, în brațe răcoroase, în brațe moi, în brațe tari.

JULIETTE: Nici el nu știe ce vrea.

MARGUERITE: O să hotărâm noi în locul lui. *(Către Marie:)* Să nu-mi leșini. *(Juliette plânge.)* Uite-o și pe-asta. Mereu aceeași poveste.

REGELE: Și dacă-și vor aminti de mine, cât va dura?! Să-și amintească până la sfârșitul timpului. Și după sfârșitul timpului, peste douăzeci de mii de ani, peste două sute cincizeci și cinci de miliarde de ani... Nimeni nu-și va mai aminti de nimeni. Vor uita înainte. Niște egoiști cu toții, cu toții. Se gândesc numai la viața lor, la pielea lor. Nu la a mea. Dacă e scris ca întreg pământul să se macine și să se mistuie, așa va fi, dacă e scris ca universurile toate să explodeze, vor exploda, fie mâine, fie peste veacuri, e totuna. Ce trebuie să sfârșească e deja sfârșit.

MARGUERITE: Totul este ieri.

JULIETTE: Chiar și azi a fost ieri.

DOCTORUL: Totul e trecut.

MARIE: Iubitul meu, regele meu, nu există trecut, nu există viitor. Înțelege că nu există decât un prezent, până la capăt; totul e prezent; fii prezent. Fii prezent.

REGELE: Vai! Nu sunt prezent decât la trecut.

MARIE: Ba nu.

MARGUERITE, *regelui*: Așa e, fii lucid, Bérenger.

MARIE: Da, fii lucid, regele meu, iubitul meu. Nu te mai chinui. A exista nu-i decât un cuvânt, a muri alt cuvânt, formule, închipuirile noastre. Dacă înțelegi asta, nimic nu te mai poate atinge. Concentrează-te asupra ta,

pune stăpânire pe tine, nu te pierde din ochi, goleşte-ţi mintea de tot restul. Tu eşti acum, eşti. Fii numai o întrebare infinită: „Ce este, ce..." Neputinţa de-a răspunde e chiar răspunsul, e chiar fiinţa ta care se spulberă, se răspândeşte. Cufundă-te în mirarea şi uimirea fără margini, aşa poţi fi nemărginit, aşa poţi dăinui la infinit. Fii uimit, fii uluit, totul e straniu şi nedesluşit. Dă la o parte gratiile închisorii, dărâmă zidurile, evadează din definiţii. Ai să respiri.

DOCTORUL: Se sufocă.

MARGUERITE: Teama îi închide orizontul.

MARIE: Lasă-te inundat de bucurie, de lumină, fii uimit, fii uluit. Uimirea intră-n carne şi-n oase ca un torent, ca un fluviu de lumină. Numai să vrei.

JULIETTE: Tare-ar mai vrea.

MARIE, *împreunându-şi mâinile; implorând*: Te implor, aminteşte-ţi dimineaţa aceea de iunie când eram împreună pe malul mării, bucuria te lumina, pătrundea în tine. Ai simţit bucuria asta, spuneai că e acolo, întreagă, rodnică, nesecată. Dacă ai spus-o, o mai spui. Lumina vie a zorilor era în tine. Dacă era, mai este încă. Regăseşte-o. Caut-o în tine.

REGELE: Nu înţeleg.

MARIE: Nu te mai înţelegi.

MARGUERITE: Nu s-a înţeles pe sine niciodată.

MARIE: Fii din nou stăpân pe tine.

REGELE: Cum? Nimeni nu poate sau nu vrea să mă ajute. Nici eu nu mă mai pot ajuta. O, soare, ajută-mă, tu, soare, alungă umbra, goneşte noaptea. Soare, soare, luminează toate mormintele, intră în toate cotloanele

întunecate, în tainițe, în ascunzișuri, pătrunde în mine. Ah! Picioarele încep să mi se răcească, vino să mă-ncălzești, pătrunde în trupul meu, sub piele, în ochi. Aprinde iar în ei lumina care abia mai pâlpâie, ca să văd, să văd, să văd. Soare, soare, o să-mi duci tu dorul? Soare mic, soare bun, apără-mă. Pârjolește și ucide lumea-ntreagă, dacă e nevoie de un mic sacrificiu. Piară cu toții, numai eu să trăiesc de-a pururi, chiar și singur, în pustiul fără margini. Am să mă-mpac și cu singurătatea. Am să păstrez amintirea celorlalți, am să-i regret sincer. Pot să trăiesc în imensitatea limpede a nimicului. Mai bine să regreți decât să fii regretat. De fapt, nimeni nu te regretă. Lumină a zilelor, ajută-mă!

DOCTORUL, *către Marie*: Nu despre lumina asta îi vorbeați. Nu către acest pustiu al timpului îl îndemnați. Nu v-a înțeles, nu mai e în stare, biet creier.

MARGUERITE: Inutil. Nu asta-i calea.

REGELE: Să trăiesc veacuri de-a rândul, chiar de-ar fi să mă doară măselele. Vai, ce trebuie să sfârșească e deja sfârșit.

DOCTORUL: Atunci, Sire, ce mai așteptați?

MARGUERITE: Numai tirada lui n-are sfârșit. *(Arătând spre regina Marie și spre Juliette:)* Și astea două muieri cu bocetele lor... Mai rău îl împotmolesc, se afundă, se agață, se oprește.

REGELE: Nu, nu se plânge destul în jurul meu, nu mă bociți destul. Nu vă înspăimântați destul. *(Către Marguerite:)* Nu le împiedica să bocească, să urle, să le fie milă de rege, de tânărul rege, de bietul și micuțul rege,

de bătrânul rege. Pe mine mă cuprinde mila când mă gândesc că mă vor regreta, că n-or să mă mai vadă, că vor fi părăsite, că vor rămâne singure. Tot eu mă gândesc la ceilalți, la toți. Pătrundeți în mine cu toții, fiți eu, intrați în pielea mea. Eu mor, înțelegeți? Vreau să spun că mor şi nu reuşesc, nu fac decât literatură.

MARGUERITE: Halal literatură!

DOCTORUL: Cuvintele lui nu merită să fie consemnate. Nimic nou.

REGELE: Sunt toți niște străini. Credeam că sunt familia mea. Mi-e frică, mă scufund, dispar, nu mai ştiu nimic, n-am existat. Mor.

MARGUERITE: Exact asta e literatura.

DOCTORUL: Facem literatură până-n ultima clipă. Cât trăim, totul e pretext pentru literatură.

MARIE: Măcar dacă l-ar putea alina.

GUARDUL, *anunțând*: Literatura îl alină un pic pe rege!

REGELE: Nu, nu. Ştiu că nimic nu mă poate alina. Ea mă umple şi tot ea mă goleşte. Ohohohohoho. *(Lamentații. Apoi, fără să declame, ca şi cum ar geme încet:)* Voi, toți, fără de număr, care ați murit înaintea mea, ajutați-mă. Spuneți-mi cum ați reuşit să muriți, cum ați reuşit să acceptați. Învățați-mă. Exemplul vostru să-mi aducă mângâiere, să mă sprijin pe voi ca pe niște cârje, ca pe brațele fraților mei. Ajutați-mă să trec pragul pe care voi l-ați trecut. Întoarceți-vă pentru o clipă, ajutați-mă. Ajutați-mă, voi, care v-ați temut şi n-ați vrut. Cum s-a-ntâmplat? Cine v-a sprijinit? Cine v-a tras, cine v-a-mpins? V-a fost frică până în ultima clipă? Şi voi, care v-ați ținut tari şi curajoşi, care ați

acceptat să muriți cu indiferență și seninătate, învățați-mă indiferența, învățați-mă seninătatea, învățați-mă resemnarea.

Replicile care urmează trebuie rostite și jucate ca un ritual, cu solemnitate, aproape cântat, cu tot felul de mișcări ale actorilor, îngenunchieri, brațe întinse etc.

JULIETTE: Voi, statui, voi cei luminoși sau cei întunecați, voi cei de demult, voi umbre, voi amintiri...

MARIE: Învățați-l seninătatea.

GUARDUL: Învățați-l indiferența.

DOCTORUL: Învățați-l resemnarea.

MARGUERITE: Faceți-l s-asculte de glasul rațiunii și să-și găsească pacea.

REGELE: Voi, sinucigași, învățați-mă ce să fac ca să-mi fie silă de viață. Învățați-mă dezgustul. Ce drog să iau pentru asta?

DOCTORUL: Pot să-i prescriu pastile euforizante, tranchilizante.

MARGUERITE: Le-ar vomita.

JULIETTE: Voi, amintiri...

GUARDUL: Voi, chipuri de demult...

JULIETTE: ...Care nu existați decât în amintire...

GUARDUL: Amintiri ale amintirilor amintirilor...

MARGUERITE: Trebuie să învețe să cedeze un pic, apoi să renunțe cu totul.

GUARDUL: ...Vă chemăm.

MARIE: Voi, cețuri, voi, stropi de rouă...

JULIETTE: Voi, aburi, voi, nori...

MARIE: Voi, sfinte, voi, înțelepte, voi, nebune, ajutați-l, eu nu-l pot ajuta.

JULIETTE: Ajutați-l.

REGELE: Voi, care ați murit în bucurie, voi care ați privit în față, voi care ați fost martori ai sfârșitului vostru...

JULIETTE: Ajutați-l pe rege.

MARIE: Ajutați-l cu toții, vă implor, ajutați-l.

REGELE: Voi, morți fericiți, ce chip ați avut în față, ce zâmbet v-a adus pacea și v-a făcut să zâmbiți? Care-i lumina din urmă care v-a limpezit?

JULIETTE: Ajutați-l, voi, miliarde de morți.

GUARDUL: O, Mare Nimic, ajută-l pe rege.

REGELE: Miliarde de morți. Îmi sporesc spaima. Eu sunt toate agoniile lor. Moartea mea e fără număr. Atâtea lumi se sting în mine.

MARGUERITE: Viața e un exil.

REGELE: Știu, știu.

DOCTORUL: La urma urmei, Majestate, vă întoarceți în patria voastră.

MARIE: Vei merge acolo unde ai fost înainte să te naști. Nu te mai teme atât. Ar trebui să cunoști locul, măcar vag.

REGELE: Mie îmi place exilul. M-am expatriat. Nu mai pot să mă-ntorc. Care era lumea aia?

MARGUERITE: Adu-ți aminte, fă un efort.

REGELE: Nu văd nimic, nu văd nimic.

MARGUERITE: Adu-ți aminte, hai, gândește, hai, concentrează-te. Gândește, gândește, ce naiba, tu n-ai gândit niciodată.

DOCTORUL: La asta nu s-a gândit niciodată.

MARIE: Lume de dincolo, lume pierdută, lume uitată, lume scufundată, ieșiți la iveală.

JULIETTE: Câmpie de dincolo, munte de dincolo, vale de dincolo...

MARIE: Amintiți-i numele vostru.

REGELE: Nici o amintire din patria asta.

JULIETTE: Nu-şi mai aminteşte de patria lui.

DOCTORUL: E prea slăbit, nu e în stare.

REGELE: Nici o nostalgie, oricât de palidă, oricât de trecătoare.

MARGUERITE: Cufundă-te în amintiri, coboară în absența amintirilor, dincolo de amintire. *(Doctorului:)* Nu regretă decât lumea asta.

MARIE: Amintire de dincolo de amintire, vino, ajută-l.

DOCTORUL: Vedeți bine ce chin e să-l pui să se scufunde.

MARGUERITE: Trebuie totuşi s-o facă.

GUARDUL: Majestatea Sa n-a fost niciodată batiscaf.

JULIETTE: Păcat. N-are antrenament.

MARGUERITE: Va trebui să-nveţe meseria asta.

REGELE: Când se află în pericol de moarte, cea mai măruntă furnică se zbate, e părăsită, smulsă brusc din muşuroiul ei. Şi în ea, întreg universul se stinge. Nu e firesc să mori, dacă nu vrei. Eu vreau să fiu.

JULIETTE: O ține mereu pe-a lui: tot vrea să fie.

MARIE: A fost mereu.

MARGUERITE: Trebuie să nu mai privească în jur, să nu se mai agațe de imagini, trebuie să se-ntoarcă în sine şi să se-nchidă. *(Regelui:)* Nu mai vorbi, taci, rămâi înăuntru. Nu mai privi, o să te simți mai bine.

REGELE: N-am nevoie de binele ăsta.

DOCTORUL, *către Marguerite*: Nu e încă momentul. Nu-i pregătit. Majestatea Voastră trebuie să-l împingă, bineînțeles... însă nu-l luați prea tare.

MARGUERITE: N-o să fie uşor, dar noi avem răbdare.
DOCTORUL: Suntem siguri de rezultat.
REGELE: Doctore, doctore, a-nceput agonia?... Nu, te-nşeli... încă nu... încă nu... *(Răsuflă uşurat.)* N-a început încă. Sunt, sunt aici. Văd, există zidurile, mobilele, există aerul, privesc privirile, vocile ajung la mine, trăiesc, îmi dau seama, văd, aud, văd, aud. Să cânte fanfara!

Un fel de sunet foarte slab de fanfară. Merge.

GUARDUL: Regele merge, trăiască regele!

Regele cade.

JULIETTE: Cade.
GUARDUL: Regele cade, regele moare.

Regele se ridică.

MARIE: Se ridică.
GUARDUL: Regele se ridică, trăiască regele!
MARIE: Se ridică.
GUARDUL: Trăiască regele! *(Regele cade.)* Regele a murit.
MARIE: Se ridică. *(Se ridică într-adevăr.)* Trăieşte.
GUARDUL: Trăiască regele!

Regele se îndreaptă spre tronul lui.

JULIETTE: Vrea să se aşeze pe tronul lui.
MARIE: Domneşte! Domneşte!
DOCTORUL: Începe delirul.
MARIE, *regelui care încearcă să urce treptele spre tron, clătinându-se*: Nu te lăsa, agaţă-te. *(Către Juliette, care vrea să-l ajute pe rege:)* Singur, poate şi singur.

Nu reuşeşte să urce treptele tronului.

REGELE: Şi totuşi am picioare.

MARIE: Înaintează.

MARGUERITE: Au mai rămas treizeci şi două de minute şi treizeci de secunde.

REGELE: Mă ridic.

DOCTORUL: E penultima tresărire.

I se adresase Margueritei.
Regele a căzut în fotoliul cu rotile pe care Juliette tocmai l-a împins spre el. E acoperit cu o pătură, i se pune o sticlă cu apă caldă; continuă să spună:

REGELE: Mă ridic.

În scena ce urmează, sticla, pătura etc. sunt aduse pe rând de Juliette.

MARIE: Abia respiri, eşti obosit, odihneşte-te, te ridici mai târziu.

MARGUERITE, *către Marie*: Nu minţi. Nu-l ajută.

REGELE, *din fotoliul lui*: Îmi plăcea muzica lui Mozart.

MARGUERITE: Ai s-o uiţi.

REGELE, *către Juliette*: Mi-ai cârpit pantalonii? Crezi că nu mai are rost? Era o gaură în mantia mea de purpură. Ai peticit-o? Mi-ai cusut nasturii la pijama? Mi-ai dat la pingelit pantofii?

JULIETTE: Nu mi-a trecut prin minte.

REGELE: Nu ţi-a trecut prin minte? Da' ce-ţi trece ţie prin minte? Ia spune, ce mai face bărbatul tău?

Juliette şi-a pus sau îşi pune boneta de infirmieră şi un şorţ alb.

JULIETTE: Sunt văduvă.
REGELE: La ce te gândeşti tu când faci curat?
JULIETTE: La nimic, Majestate.

Tot ce va spune regele în această scenă trebuie rostit cu uimire, cu stupoare, fără patetism.

REGELE: De unde vii? Din ce familie?
MARGUERITE, *regelui*: Nu ţi-a păsat niciodată.
MARIE: N-a avut niciodată timp s-o întrebe.
MARGUERITE, *regelui*: Nu-ţi pasă cu adevărat.
DOCTORUL: Vrea să câştige timp.
REGELE, *către Juliette*: Vorbeşte-mi despre viaţa ta. Cum o duci?
JULIETTE: Rău, stăpâne.
REGELE: Viaţa nu poate fi rea. E o contradicţie.
JULIETTE: Viaţa nu-i frumoasă.
REGELE: E viaţă.

Nu e un dialog veritabil, regele vorbeşte mai curând cu sine.

JULIETTE: Iarna mă trezesc înainte să se lumineze. Sunt îngheţată.
REGELE: Şi eu. Dar nu-i acelaşi frig. Nu-ţi place să-ţi fie frig?
JULIETTE: Vara mă trezesc când abia mijesc zorii. Lumina e palidă.
REGELE, *cu încântare*: Lumina e palidă! Există tot felul de lumini: albastră, trandafirie, albă, verde, palidă!
JULIETTE: Spăl toate rufele din casă. Mă dor mâinile, îmi crapă pielea.

REGELE, *cu încântare*: Doare. Îți simți pielea. Tot nu ți-au cumpărat o mașină de spălat? Marguerite, un palat fără mașină de spălat!

MARGUERITE: A trebuit să garantăm cu ea un împrumut de stat.

JULIETTE: Golesc oalele de noapte. Fac paturile.

REGELE: Face paturile! În pat ne culcăm, adormim, ne trezim. Îți dai seama că te trezești în fiecare zi? Să te trezești în fiecare zi... Ne naștem în fiecare dimineață.

JULIETTE: Frec podelele. Mătur, mătur, mătur. Nu se mai termină.

REGELE, *cu încântare*: Nu se mai termină!

JULIETTE: Mă doare spatele.

REGELE: E-adevărat. Ea are un spate. Avem un spate.

JULIETTE: Mă dor șalele.

REGELE: Și șale!

JULIETTE: De când nu mai avem grădinar, dau cu sapa și cazmaua. Semăn.

REGELE: Și crește!

JULIETTE: Sunt frântă de oboseală.

REGELE: Trebuia să ne spui.

JULIETTE: V-am spus.

REGELE: E-adevărat. Atâtea lucruri mi-au scăpat. N-am știut totul. N-am fost peste tot. Puteam să trăiesc din plin.

JULIETTE: Camera mea n-are fereastră.

REGELE, *cu aceeași încântare*: N-are fereastră! Ieși. Cauți lumina. O găsești. Îi zâmbești. Ca să ieși, răsucești cheia în broască, deschizi ușa, răsucești din nou cheia, încui ușa. Tu unde locuiești?

JULIETTE: În pod.

REGELE: Ca să cobori, o iei pe scări, cobori o treaptă, încă o treaptă, încă o treaptă, încă o treaptă, încă o treaptă, încă o treaptă. Ca să te îmbraci, îți pui ciorapii, pantofii...

JULIETTE: Pantofi scâlciați!

REGELE: Rochia. Extraordinar!...

JULIETTE: O rochie urâtă, de doi bani.

REGELE: Nu știi ce spui. Vai, ce frumoasă e o rochie urâtă!

JULIETTE: Am avut un abces. Mi-au scos o măsea.

REGELE: Suferim mult. Durerea scade, dispare. Ce ușurare! Pe urmă suntem așa fericiți.

JULIETTE: Sunt obosită, obosită, obosită.

REGELE: Pe urmă ne odihnim. E bine.

JULIETTE: Eu n-am vreme să-mi trag sufletul.

REGELE: Poți să speri că vei avea... Mergi, iei un coș, te duci la cumpărături. Îi zici bună ziua băcanului.

JULIETTE: Un moș obez, scârbos. Așa urât, că până și pisicile și păsările o iau la goană.

REGELE: Ce minunat! Scoți portmoneul, plătești, primești restul. La piață sunt bunătăți de toate culorile, salate verzi, cireșe roșii, struguri aurii, vinete mov... tot curcubeul!... Extraordinar, nu-ți vine să crezi. E un basm.

JULIETTE: Pe urmă, mă întorc... pe-același drum.

REGELE: De două ori pe zi același drum! Deasupra, cerul! Poți să-l privești de două ori pe zi. Respiri. Nu-ți trece niciodată prin minte că respiri. Gândește-te. Adu-ți aminte. Sunt sigur că nici nu-ți dai seama. E un miracol.

JULIETTE: Şi pe urmă, pe urmă, spăl vasele din ajun. Farfurii pline de grăsime care se lipeşte. Şi pe urmă, am de gătit.

REGELE: Ce bucurie!

JULIETTE: Da' de unde! Mi s-a acrit. M-am săturat.

REGELE: Ţi s-a acrit! Sunt unii oameni pe care nu-i pot înţelege. E minunat şi să ţi se acrească şi să nu ţi se acrească, şi să-ţi ieşi din minţi şi să nu-ţi ieşi din minţi, şi să fii nemulţumit şi să fii mulţumit, şi să te resemnezi şi să baţi cu pumnul în masă. Lumea se-agită, vorbim şi ni se vorbeşte, atingem şi suntem atinşi. Totul e-o feerie, o sărbătoare fără sfârşit.

JULIETTE: Aşa e, nu se mai termină. Pe urmă, trebuie să servesc şi masa.

REGELE, *cu aceeaşi încântare*: Serveşti masa! Serveşti masa! Ce serveşti?

JULIETTE: Mâncarea pe care am gătit-o.

REGELE: De pildă, ce?

JULIETTE: Nu ştiu, felul zilei, rasol!

REGELE: Rasol!... Rasol!

Visător.

JULIETTE: E o masă consistentă.

REGELE: Ce-mi mai plăcea mie rasolul! Cu legume, cartofi, varză, morcovi, pe care le amesteci cu unt şi le striveşti cu furculiţa ca să faci piure.

JULIETTE: Am putea să-i aducem.

REGELE: Să mi se aducă.

MARGUERITE: Nu.

JULIETTE: Dacă-i face plăcere...

DOCTORUL: Nu-i sănătos. E la regim.

REGELE: Vreau rasol.

DOCTORUL: Nu se recomandă pentru sănătatea muribunzilor.

MARIE: Poate că e ultima lui dorință.

MARGUERITE: Trebuie să renunțe la ea.

REGELE, *visător*: Fiertura... cartofii calzi... morcovii pătrunși adânc...

JULIETTE: Tot îi mai arde de jocuri de cuvinte.

REGELE, *obosit*: Nu mi-am dat seama până acum că morcovii sunt așa frumoși. *(Către Juliette:)* Du-te repede să omori păianjenii ăia doi din dormitor. Nu vreau să-mi supraviețuiască. Nu, nu-i omorî. Poate că au ceva din mine... Rasolul a murit... a dispărut din univers. Rasolul n-a existat niciodată.

GUARDUL, *anunțând*: Rasolul e interzis pe tot cuprinsul țării.

MARGUERITE: În sfârșit! Ceva tot am realizat! La asta a renunțat. Trebuie început cu dorințele cele mai mărunte. Trebuie luat cu mult tact, da, acum putem începe. Ușor, așa cum dezlipești un pansament de pe o rană vie, de la margine spre focarul rănii. *(Apropiindu-se de rege:)* Șterge-i sudoarea, Juliette, e ud leoarcă. *(Către Marie:)* Nu, nu tu.

DOCTORUL, *către Marguerite*: Spaima îi iese încet-încet prin pori. *(Îl examinează pe bolnav, în vreme ce Marie poate îngenunchea pentru o clipă, acoperindu-și fața cu mâinile.)* Vedeți, temperatura i-a scăzut, și totuși nu mai are piele de găină. Părul care i se zbârlise, se destinde și se întinde. Încă nu s-a obișnuit cu spaima, nu, nu, dar o poate privi în lăuntrul lui, de asta a

îndrăznit să închidă ochii. O să-i deschidă iar. Fața încă nu-i zbârcită, dar priviți cum pun stăpânire pe ea ridurile bătrâneții. Le lasă deja să înainteze. O să mai aibă spasme, nu merge așa repede. Dar nu va mai avea colicile spaimei. Ar fi fost o rușine. Va mai cunoaște spaima, spaima pură, fără complicații abdominale. Nu putem spera la o moarte exemplară. Va fi însă una aproape decentă. Va muri de moarte, nu de frică. Dar va trebui ajutat, Majestate, va trebui ajutat mult, până în ultima clipă, până își dă duhul.

MARGUERITE: Am să-l ajut. Am să-l fac să-și dea duhul. Am să-l desprind. Am să dezleg toate nodurile, am să descâlcesc țele încurcate, am să aleg grâul de neghina asta îndărătnică, uriașă, care se agață de el.

DOCTORUL: N-o să fie ușor.

MARGUERITE: Cum s-or fi prins de el atâtea buruieni, atâtea bălării?

DOCTORUL: Puțin câte puțin. Au crescut de-a lungul anilor.

MARGUERITE: Te-ai cuminți, Majestate. Nu ești mai liniștit?

MARIE, *ridicându-se, regelui*: Cât timp ea nu-i aici, tu ești aici. Când ea va fi aici, n-ai să mai fii, n-ai s-o-ntâlnești, n-ai să dai ochii cu ea.

MARGUERITE: Minciunile vieții, vechile sofisme! Le știm. Ea a fost mereu aici, prezentă, din prima zi, din față. Ea e lăstarul care crește, floarea care se deschide, singurul rod.

MARIE, *către Marguerite*: Și ăsta e un adevăr elementar, îl știm la fel de bine.

MARGUERITE: E primul şi ultimul adevăr. Nu-i aşa, doctore?

DOCTORUL: Amândouă sunt adevărate. Depinde de perspectivă.

MARIE, *regelui*: Pe vremuri aveai încredere în mine.

REGELE: Eu mor.

DOCTORUL: Şi-a schimbat perspectiva. S-a deplasat.

MARIE: Dacă trebuie să priveşti din amândouă perspectivele, priveşte şi cu ochii mei.

REGELE: Eu mor. Nu pot. Mor.

MARIE: Vai! Nu mai am putere asupra lui.

MARGUERITE, *către Marie*: Farmecul şi farmecele tale şi-au pierdut puterea.

GUARDUL, *anunţând*: Farmecul reginei Marie nu mai are putere asupra regelui.

MARIE, *regelui*: Mă iubeai, mă iubeşti încă, eu n-am încetat să te iubesc.

MARGUERITE: Numai la ea se gândeşte.

JULIETTE: E normal.

MARIE: Eu n-am încetat să te iubesc, te iubesc şi-acum.

REGELE: Nu mai ştiu, nu m-ajută la nimic.

DOCTORUL: Dragostea e nebună.

MARIE, *regelui*: Dragostea e nebună. Dacă eşti nebun de dragoste, dacă iubeşti la nebunie, dacă iubeşti absolut, alungi moartea. Dacă mă iubeşti pe mine, dacă iubeşti totul, frica se topeşte. Te laşi purtat de dragoste, uiţi de tine şi uită şi frica de tine. Universul e întreg, totul renaşte, golul devine plin.

REGELE: Sunt plin... plin de găuri. Mă mistuie. Găurile se lărgesc, n-au capăt. M-apucă ameţeala când m-aplec deasupra lor, mă sfârşesc.

MARIE: Nu s-a sfârşit, ceilalţi vor iubi în locul tău, ceilalţi vor privi cerul în locul tău.

REGELE: Eu mor.

MARIE: Pătrunde în ceilalţi, fii ceilalţi. Mereu va fi... va fi... va fi...

REGELE: Ce?

MARIE: Tot ce există. Asta nu piere.

REGELE: A mai rămas... a mai rămas... a mai rămas atât de puţin.

MARIE: Noile generaţii sporesc universul.

REGELE: Eu mor.

MARIE: Sunt cucerite constelaţii.

REGELE: Eu mor.

MARIE: Temerarii iau cu asalt porţile cerului.

REGELE: Să le salte din ţâţâni.

DOCTORUL: Sunt pe cale să născocească şi elixirul nemuririi.

REGELE, *Doctorului*: Incapabilule! De ce nu l-ai inventat tu înainte?

MARIE: Noi aştri sunt gata să răsară.

REGELE: Turbez.

MARIE: Sunt stele noi-nouţe. Stele virgine.

REGELE: Se vor stinge. De fapt, nu-mi pasă.

GUARDUL, *anunţând*: Nici vechile, nici noile constelaţii nu-l mai interesează pe Majestatea Sa, regele Bérenger!

MARIE: O nouă ştiinţă se iveşte.

REGELE: Eu mor.

MARIE: O nouă înţelepciune ia locul celei vechi, o nebunie şi mai mare, o ignoranţă şi mai mare, absolut alta, absolut aceeaşi. Fie ca asta să-ţi aducă pace şi bucurie.

REGELE: Mi-e frică, mor.

MARIE: Totul a fost pus la cale de tine.

REGELE: Fără să vreau.

MARIE: Eşti o treaptă, un element, un precursor. Intri în toate alcătuirile. Contezi. Se va ţine cont de tine.

REGELE: Nu eu voi fi contabilul. Eu mor.

MARIE: Tot ce a fost va fi, tot ce va fi este, tot ce va fi a fost. Eşti înscris pe veci în registrele universului.

REGELE: Cine-o să mai scotocească prin arhive? Eu mor şi vreau ca totul să moară, ba nu, totul să rămână, ba nu, totul să moară dacă moartea mea nu poate umple lumile! Să moară totul. Ba nu, să rămână.

GUARDUL: Majestatea Sa regele vrea ca tot ce rămâne să rămână.

REGELE: Ba nu, să moară totul.

GUARDUL: Majestatea Sa regele vrea ca totul să moară.

REGELE: Să moară totul odată cu mine, ba nu, să rămână totul după mine. Ba nu, să moară totul. Ba nu, să rămână totul. Ba nu, să moară totul, să rămână totul, să moară totul.

MARGUERITE: Nu ştie ce vrea.

JULIETTE: Cred că nu mai ştie nici el ce vrea.

DOCTORUL: Nu mai ştie ce vrea. Creierul lui se degradează, e senil, e ramolit.

GUARDUL, *anunţând*: Majestatea Sa e ramo...

MARGUERITE, *către guard, întrerupându-l*: Gura, imbecilule. Nu mai da buletine medicale pentru presă. Îi faci să râdă pe ăia care mai sunt încă în stare să râdă şi să audă. Ceilalţi crapă de satisfacţie, îţi interceptează vorbele la telegraf.

GUARDUL, *anunțând*: Buletinele medicale sunt suspendate din ordinul Majestății Sale, regina Marguerite.

MARIE, *regelui*: Regele meu, micuțul meu rege...

REGELE: Când visam urât și plângeam în somn, tu mă trezeai, mă luai în brațe, mă liniștești.

MARGUERITE: N-o mai poate face.

REGELE, *către Marie*: Când aveam insomnii și ieșeam din cameră, te trezeai și tu. Veneai după mine în sala tronului, în cămașa ta de noapte roz cu floricele, mă luai de mână și mă duceai la culcare.

JULIETTE: La fel făceam și eu cu bărbatu-meu.

REGELE: Împărțeam cu tine guturaiul, gripa.

MARGUERITE: N-o să mai aibă guturai.

REGELE: Deschideam ochii în același timp, dimineața, am să-i închid singur sau fiecare o să-i închidă în legea lui. Gândeam aceleași lucruri în același timp. Tu terminai fraza pe care eu o începeam în mintea mea. Te chemam să mă freci pe spate când făceam baie. Îmi alegeai cravatele. Nu-mi plăceau întotdeauna. Ne certam din cauza asta. Nimeni n-a știut, nimeni nu va ști.

DOCTORUL: Nu e prea important.

MARGUERITE: Ce mic-burghez! Asta chiar că nu trebuie să se afle.

REGELE, *către Marie*: Nu-ți plăcea să umblu ciufulit. Mă pieptănai.

JULIETTE: E înduioșător.

MARGUERITE, *regelui*: N-ai să mai fii nepieptănat.

JULIETTE: Oricum, e tare trist.

REGELE: Îmi ștergeai coroana, frecai perlele ca să strălucească.

MARIE, *regelui*: Mă iubeşti? Mă iubeşti? Eu n-am încetat să te iubesc. Tu mă mai iubeşti? Mă mai iubeşte încă. În clipa asta, mă mai iubeşti? Sunt aici... aici... sunt... priveşte-mă, priveşte-mă... Uită-te bine la mine... uită-te puţin la mine.

REGELE: N-am încetat să mă iubesc, în ciuda a tot şi a toate, mă iubesc, încă mă simt. Mă văd. Mă privesc.

MARGUERITE, *către Marie*: Gata! *(Regelui:)* Nu mai privi în urmă. E un sfat. Sau, dacă ţii neapărat, grăbeşte-te. În curând, va fi o poruncă. *(Către Marie:)* Nu mai poţi să-i faci decât rău, ţi-am spus.

DOCTORUL, *privindu-şi ceasul*: E în întârziere... Se-ntoarce din drum.

MARGUERITE: Nu-i nimic. Nu-ţi face griji, domnule doctor, domnule călău. Sucirile şi răsucirile... erau prevăzute, fac parte din program.

DOCTORUL: Cu o criză cardiacă sănătoasă n-am fi avut atâtea complicaţii.

MARGUERITE: Crizele cardiace sunt pentru oamenii de afaceri.

DOCTORUL: ...Sau o dublă pneumonie!

MARGUERITE: Astea-s pentru sărăntoci, nu pentru regi.

REGELE: Aş putea hotărî să nu mor.

DOCTORUL: Vedeţi, nu s-a lecuit.

REGELE: Dac-aş hotărî să nu vreau, dac-aş hotărî să nu vreau, dac-aş hotărî să nu mă hotărăsc!

MARGUERITE: Te putem obliga noi.

GUARDUL, *anunţând*: Regina şi doctorul îl pot obliga pe rege să se hotărască.

DOCTORUL: E datoria noastră.

REGELE: Cine, în afară de rege, vă poate da voie să vă atingeţi de rege?

MARGUERITE: Forţa ne-o dă, forţa lucrurilor, decretul suprem, regulamentele.

DOCTORUL, *către Marguerite*: Acum noi suntem comandamentul şi regulamentele.

GUARDUL, *în vreme ce Juliette împinge căruciorul în care stă regele şi-l plimbă de-a lungul scenei*: Majestate, domnule comandant, el e cel care a inventat praful de puşcă. A răpit zeilor focul, l-a făcut praf şi pulbere şi pe urmă a turnat gaz peste foc. Cât pe ce să sară totul în aer. A ţinut totul cu mâinile lui, a cârpit totul la loc. I-am dat şi eu o mână de ajutor, a fost tare dificil. Era un om dificil. A înfiinţat primele turnătorii din lume. A inventat fabricarea oţelului. Muncea optsprezece ore din douăzeci şi patru. Pe noi, ceilalţi, ne punea să muncim şi mai mult. Era inginer-şef. Domnul inginer a făcut primul balon, pe urmă balonul dirijabil. În fine, a construit cu mâinile lui primul aeroplan. Nu i-a ieşit de la-nceput. Primii piloţi de încercare, Icar şi atâţia alţii, s-au prăbuşit în mare până în clipa când a hotărât să piloteze chiar el. Eu i-am fost mecanic. Cu mult înainte, pe vremea când era prinţ moştenitor, a inventat roaba. Mă jucam cu el. Pe urmă şinele, calea ferată, automobilul. A făcut planurile pentru turnul Eiffel, ca să nu mai pun la socoteală secerile, plugurile, secerătoarele, tractoarele. *(Regelui:)* Nu-i aşa, domnule mecanic, mai ţineţi minte?

REGELE: Tractoarele, ca să vezi, uitasem de ele.

GUARDUL: A stins vulcanii şi a făcut să răsară alţii. A clădit Roma, New Yorkul, Moscova, Geneva. A întemeiat Parisul. A făcut revoluţiile, contrarevoluţiile, religia, reforma, contrareforma.

JULIETTE: Nu s-ar zice când te uiţi la el.

GUARDUL: El a scris *Iliada* şi *Odiseea*.

REGELE: Ce-i ăla un automobil?

JULIETTE, *împingând mai departe căruciorul*: Ceva care merge de unul singur.

GUARDUL: Şi-n acelaşi timp, domnul istoric a făcut cele mai subtile comentarii despre Homer şi epoca homerică.

DOCTORUL: În cazul ăsta, într-adevăr, era cel mai în măsură.

REGELE: Am făcut eu toate astea! E-adevărat?

GUARDUL: A scris tragedii şi comedii, sub pseudonimul Shakespeare.

JULIETTE: Care va să zică dumnealui era Shakespeare?

DOCTORUL, *Guardului*: Trebuia să ne spui... de când îşi bate lumea capul să afle cine a fost Shakespeare!

GUARDUL: Era secret. Mi-a interzis. A inventat telefonul, telegraful, le-a instalat chiar el. Făcea totul cu mâinile lui.

JULIETTE: Nu mai ştia să facă nimic cu mâinile lui. Pentru orice fleac de reparaţie chema instalatorul.

GUARDUL: Ce îndemânatec eraţi, domnule comandant!

MARGUERITE: Nu mai ştie să se încalţe, nici să se descalţe.

GUARDUL: Nu de mult a inventat fisiunea atomului.

JULIETTE: Nu mai ştie să aprindă o lampă, nici s-o stingă.

GUARDUL: Majestate, domnule comandant, maestre, domnule director...

MARGUERITE, *Guardului*: Îi cunoaştem toate meritele trecute. Nu le mai face inventarul.

Guardul îşi reia locul.

REGELE, *în timp ce e plimbat*: Ce-i ăla un cal?... Uite ferestrele, uite pereţii, uite podeaua...

JULIETTE: Recunoaşte pereţii.

REGELE: Am făcut atâtea... Ce-a zis c-am făcut? Nu mai ştiu ce-am făcut. Uit, uit. *(În timp ce e împins:)* Uite-un tron.

MARIE: De mine îţi aduci aminte? Sunt aici, sunt aici.

REGELE: Sunt aici. Exist.

JULIETTE: Nu-şi mai aduce aminte nici măcar de-un cal.

REGELE: Îmi aduc aminte de un pisoi roşcat.

MARIE: Îşi aduce aminte de un pisoi.

REGELE: Am avut un pisoi roşcat. Îi ziceam Ovreiul. Îl găsisem pe câmp, fusese luat de lângă maică-sa, se sălbăticise de tot. Avea cincisprezece zile, poate mai mult. Ştia deja să zgârie şi să muşte. Era fioros. I-am dat să mănânce, l-am mângâiat, l-am luat cu mine. A devenit pisoiul cel mai blând. Odată, doamnă, s-a ascuns în mâneca paltonului unei cucoane care venise în vizită. Era fiinţa cea mai politicoasă, avea o politeţe înnăscută, era un prinţ. Când ne întorceam la miezul nopţii, ne întâmpina cu ochii cârpiţi de somn. Se ducea să se culce la loc, cu paşi împleticiţi. Dimineaţa, ne trezea ca să se culce în patul nostru. Într-o zi am închis uşa. A încercat s-o deschidă, s-a proptit cu spatele, s-a supărat, a făcut un scandal monstru; o săptămână a stat îmbufnat. Îi era tare frică de aspirator, era un pisoi

fricos, un inadaptat, un pisoi poet. I-am cumpărat un şoarece mecanic. A început să-l adulmece îngrijorat. Când am răsucit cheiţa şi şoarecele a început să meargă, a scuipat, a luat-o la goană, s-a ascuns sub dulap. Când a crescut, pisicile dădeau târcoale casei, îi făceau curte, îl chemau. Asta-l îngrozea, nu făcea nici o mişcare. Am vrut să cunoască lumea. L-am aşezat pe trotuar, lângă fereastră. Era paralizat de spaimă. Porumbeii făcuseră cerc în jurul lui, el se temea de porumbei. Mă chema disperat, scâncea lipit de perete. Animalele, celelalte pisici erau pentru el fiinţe stranii pe care le privea cu neîncredere sau duşmani de care se temea. Nu se simţea în largul lui decât cu noi. Eram familia lui. De oameni nu-i era frică. Sărea pe umărul tău când nu te-aşteptai, îţi lingea părul. Credea că noi suntem pisici, iar pisicile sunt altceva. Şi totuşi, într-o bună zi şi-a spus probabil c-ar trebui să iasă. Dulăul vecinilor l-a ucis. Arăta ca un pisoi de jucărie, o păpuşă care-şi dă duhul, cu un ochi scos, o lăbuţă smulsă, da, ca o păpuşă stricată de un copil sadic.

MARIE, *către Marguerite*: Nu trebuia să laşi uşa dechisă, ţi-am zis.

MARGUERITE: Nu puteam să sufăr animalul ăla sentimental şi laş.

REGELE: Ce rău mi-a părut! Era bun, era frumos, era cuminte, avea toate calităţile. Mă iubea, mă iubea. Bietul meu pisoi, pisoiul meu fără pereche.

Această tiradă a pisoiului trebuie rostită cât mai puţin emoţionant cu putinţă; regele trebuie să aibă un aer năuc, să

vorbească cu o uimire visătoare, exceptând poate această ultimă replică ce exprimă suferință.

DOCTORUL: Trage de timp, v-am spus.

MARGUERITE: Am eu grijă. E-n grafic. Ți-am spus că am prevăzut totul.

REGELE: L-am visat... Se făcea că stătea în șemineu, culcat pe jăratec, iar lui Marie nu-i venea să creadă că nu ia foc; i-am zis: „pisicile nu ard, sunt ignifuge". A ieșit din șemineu mieunând, răspândea un fum gros, nu mai era el, ce transformare! Devenise un alt motan, mare și hidos. O pisică uriașă. Ca maică-sa, pisica sălbatică. Semăna cu Marguerite.

Juliette îl lasă câteva clipe pe rege în fotoliul cu rotile, în centru, în partea din față a scenei, cu fața spre public.

JULIETTE: Ce nenorocire, mare păcat; orice s-ar zice, a fost un rege bun.

Mișcare în scenă.

DOCTORUL: Era dificil. Destul de rău. Ranchiunos. Crud.

MARGUERITE: Vanitos.

JULIETTE: S-au văzut alții și mai răi.

MARIE: Era blând, era tandru.

GUARDUL: L-am iubit mult.

DOCTORUL, *către Guard și Juliette*: Dar vă plângeați amândoi...

JULIETTE: Astea se uită.

DOCTORUL: De multe ori a trebuit să vă iau apărarea în fața lui.

MARGUERITE: Nu asculta decât de regina Marie.

DOCTORUL: Era dur, era sever, fără să fie şi drept.

JULIETTE: Îl vedeam aşa puţin. Totuşi, îl vedeam, îl vedeam des.

GUARDUL: Era puternic. Poruncea să se taie capete, e-adevărat.

JULIETTE: Nu prea.

GUARDUL: Era în interes naţional.

DOCTORUL: Iată rezultatul: suntem înconjuraţi de duşmani.

MARGUERITE: Nu vedeţi cum ne ducem de râpă? Nu mai avem hotare, o gaură care creşte ne desparte de ţările vecine.

JULIETTE: Mai bine. Nu ne mai pot invada.

MARGUERITE: Prăpastia creşte. Dedesubt e gaură, deasupra gaură.

GUARDUL: Ne menţinem totuşi la suprafaţă.

MARGUERITE: Pentru foarte puţin timp.

MARIE: Mai bine pierim odată cu el.

MARGUERITE: Nu mai suntem decât o suprafaţă, nu vom mai fi decât prăpastia.

DOCTORUL: El e de vină pentru toate astea. N-a vrut să lase nimic în urma lui. Nu s-a gândit la urmaşi. După el, potopul. Mai rău decât potopul, după el nimic. Un ingrat, un egoist.

JULIETTE: *De mortuis nihil nisi bene.* A fost regele unui mare regat.

MARIE: A fost centrul lui. A fost inima lui.

JULIETTE: A fost vatra lui.

GUARDUL: Regatul se întindea de jur împrejur până hăt departe. Nu-i vedeai hotarele.

JULIETTE: Nemărginit în spaţiu.

MARGUERITE: Dar mărginit în timp. Infinit şi-n acelaşi timp efemer.

JULIETTE: Era prinţul lui, întâiul lui supus, era tatăl lui, fiul lui. A fost încoronat rege chiar din clipa naşterii.

MARIE: Au crescut împreună, regatul lui şi el.

MARGUERITE: Şi pier împreună.

JULIETTE: A fost rege, stăpân peste toate lumile.

DOCTORUL: Stăpân contestabil. Nu-şi cunoştea regatul.

MARGUERITE: Îl cunoştea prost.

MARIE: Era prea întins.

JULIETTE: Pământul se năruie odată cu el. Aştrii se fac nevăzuţi. Apa dispare. Dispar focul, aerul, o lume şi-atâtea lumi. În ce magazie, în ce pivniţă, în ce debara, în ce pod să le strângi pe toate? E nevoie de spaţiu, nu glumă.

DOCTORUL: Când mor, regii se prind de ziduri, de arbori, de fântâni, de lună; se prind...

MARGUERITE: Şi toate se desprind.

DOCTORUL: Totul se topeşte, se evaporă, nu mai rămâne nici o picătură, nici un fir de praf, nici o umbră.

JULIETTE: Ia totul cu el în hăul lui.

MARIE: Şi-a rânduit bine universul. Nu era încă stăpânul lui absolut. Ar fi putut deveni. Moare prea devreme. A împărţit anul în patru anotimpuri. S-a descurcat destul de bine. A născocit arborii, florile, mirosurile, culorile.

GUARDUL: O lume pe măsura regelui.

MARIE: A inventat oceanele şi munţii: Mont Blanc – aproape cinci mii de metri.

GUARDUL: Himalaya – peste opt mii.

MARIE: Frunzele cădeau din copaci şi creşteau la loc.

JULIETTE: Isteaţă treabă.

MARIE: Din prima zi de viaţă a făurit soarele.

JULIETTE: Şi tot nu-i ajungea. Ne mai punea să facem şi focul.

MARGUERITE: Au fost întinderile fără sfârşit, au fost stelele, a fost cerul, au fost oceane şi munţi, au fost câmpii, au fost oraşe, au fost oameni, au fost chipuri, au fost clădiri, au fost camere, au fost paturi, a fost lumină, a fost întuneric, au fost războaie, a fost pace.

GUARDUL: A fost un tron.

MARIE: A fost mâna lui.

MARGUERITE: A fost o privire. A fost respiraţia...

JULIETTE: Tot mai respiră.

MARIE: Respiră fiindcă sunt eu aici.

MARGUERITE, *Doctorului*: Mai respiră?

JULIETTE: Da, Majestate. Respiră fiindcă suntem aici.

DOCTORUL, *examinându-l pe bolnav*: Da, da, e limpede. Respiră. Rinichii nu mai funcţionează, dar sângele circulă. Circulă, asta e. Are o inimă puternică.

MARGUERITE: Ar trebui să termine odată cu ea. La ce bun o inimă care bate fără rost?

DOCTORUL: Într-adevăr. O inimă nebună. Auziţi? *(Se aud bătăile disperate ale inimii regelui.)* Porneşte, bate mai repede, mai încet, porneşte iar în goană.

Bătăile inimii regelui zguduie casa. Crăpătura din zid se lărgeşte, apar şi altele. O bucată de zid se poate prăbuşi sau poate dispărea.

JULIETTE: Doamne! Totul se prăbuşeşte!

MARGUERITE: Inimă nebună, inimă de nebun!

DOCTORUL: Inimă cuprinsă de spaimă. Transmite spaima lumii întregi.

MARGUERITE, *către Juliette*: Se potoleşte imediat.

DOCTORUL: Cunoaştem toate fazele. Aşa se întâmplă de fiecare dată când se spulberă un univers.

MARGUERITE, *către Marie*: Poftim dovada că universul lui nu-i unic.

JULIETTE: Nici nu-i trecea prin minte aşa ceva.

MARIE: Uită de mine, în clipa asta începe să uite de mine. Simt că mă părăseşte. Nu mai sunt nimic dacă mă uită. Nu mai pot trăi dacă nu exist în inima lui cuprinsă de spaimă. Rezistă, nu te da bătut. Strânge-mă cu toată puterea. Nu-mi da drumul.

JULIETTE: Nu mai are putere.

MARIE: Agaţă-te, nu mă lăsa. Eu te fac să trăieşti. Eu te fac să trăieşti, tu mă faci să trăiesc. Nu înţelegi? Dacă mă uiţi, dacă mă părăseşti, nu mai pot exista, nu mai sunt nimic.

DOCTORUL: Va fi o pagină dintr-o carte de zece mii de pagini, aşezată într-o bibliotecă cu un milion de cărţi, o bibliotecă dintr-un milion de biblioteci.

JULIETTE: N-o să fie prea uşor să mai găseşti pagina asta.

DOCTORUL: Ba da. O găseşti în catalog, după alfabet sau după tabla de materii... Până în ziua când hârtia va fi praf şi pulbere... dacă n-o să ardă între timp. Bibliotecile iau mereu foc.

JULIETTE: Strânge pumnii. Se agaţă iar, rezistă, îşi revine.

MARIE: Revine la mine.

JULIETTE, *către Marie*: Vocea voastră îl trezeşte, are ochii deschişi, vă priveşte.

DOCTORUL: Da, inima lui a rămas agăţată.

MARGUERITE: O inimă de muribund într-un tufiş de spini. S-a prins într-un tufiş de spini. Cum s-o smulgi de-acolo? *(Regelui:)* Te-ai împotmolit în noroi, te-ai lăsat prins în mărăcini.

JULIETTE: Când se va desprinde, vor rămâne pantofii.

MARIE: Ţine-te de mine cu putere, eu te ţin. Priveşte-mă, eu te privesc.

Regele o priveşte.

MARGUERITE: Te zăpăceşte. Nu te mai gândi la ea, ai să te simţi uşurat.

DOCTORUL: Renunţaţi, Majestate. Abdicaţi, Majestate.

JULIETTE: Hai, abdicaţi, dacă aşa trebuie.

Juliette împinge iar fotoliul pe care îl aduce în faţa Mariei.

REGELE: Aud, văd, tu cine eşti? Eşti mama mea, sora mea, soţia mea, fiica mea, nepoata mea, verişoara mea?... Te cunosc... Parcă te cunosc... *(E întors spre Marguerite.)* Femeie fără suflet! Ce cauţi lângă mine? De ce te-apleci deasupra mea? Pleacă, pleacă!

MARIE: Nu te uita la ea. Întoarce-ţi privirea spre mine, ţine ochii larg deschişi. Speră. Sunt aici. Adu-ţi aminte. Eu sunt Marie.

REGELE, *către Marie*: Marie!?

MARIE: Dacă nu-ţi aduci aminte, priveşte-mă, învaţă din nou că eu sunt Marie, învaţă-mi ochii, învaţă-mi chipul, învaţă-mi părul, învaţă-mi braţele.

MARGUERITE: Îl chinui degeaba, nu mai poate să-nveţe.

MARIE, *regelui*: Chiar dacă nu te pot opri, întoarce-te spre mine. Sunt aici. Păstrează chipul meu, ia-l cu tine.

MARGUERITE: Nu poate să-l care, nu mai are atâta putere, e prea greu pentru o umbră, umbrele nu trebuie să-i jupoaie umbra. S-ar prăbuşi strivit de povară. Umbra i-ar sângera, n-ar mai putea înainta. Trebuie să fie uşor. *(Regelui:)* Despovărează-te, uşurează-te.

DOCTORUL: Trebuie să înceapă să arunce lestul. Despovăraţi-vă, Majestate.

Regele se ridică, dar merge altfel, face mişcări sacadate, ca un somnambul. Acest mers somnambulic devine din ce în ce mai evident.

REGELE: Marie?

MARGUERITE, *către Marie*: Vezi, nu-ţi mai înţelege numele.

JULIETTE, *către Marie*: Nu vă mai înţelege numele.

GUARDUL, *anunţând*: Regele nu mai înţelege numele Marie!

REGELE: Marie!

Rostind acest nume, poate întinde braţele, lăsându-le apoi să cadă.

MARIE: Îl rosteşte.

DOCTORUL: Îl repetă fără să priceapă.

JULIETTE: Ca un papagal. Sunt silabe moarte.

REGELE, *către Marguerite, întors spre ea*: Nu te cunosc, nu te iubesc.

JULIETTE: Ştie ce-nseamnă să nu cunoşti.

MARGUERITE, *către Marie*: Cu chipul meu va pleca. N-o să-i fie o povară. O să-l părăsească la momentul potrivit.

Are un mecanism care-l desprinde automat. E comandat de la distanță, ajunge să apeşi pe buton. *(Regelui:)* Caută să vezi mai bine.

Regele se întoarce spre public.

MARIE: Nu te vede.

MARGUERITE: Pe tine nu te mai vede.

Printr-un artificiu scenic, Marie dispare brusc.

REGELE: Mai e şi... e...

MARGUERITE: Nu privi ce e.

JULIETTE: Nu mai vede.

DOCTORUL, *examinându-l pe rege*: Într-adevăr, nu mai vede.

Îşi mişcă degetul prin faţa ochilor regelui; ar putea plimba şi o lumânare aprinsă, o brichetă sau un chibrit prin faţa ochilor lui Bérenger. Privirea lui nu mai reacţionează.

JULIETTE: Nu mai vede. Doctorul a constatat oficial.

GUARDUL: Majestatea sa e în mod oficial oarbă.

MARGUERITE: Va privi înăuntrul lui. Va vedea mai bine.

REGELE: Văd lucruri, văd chipuri, oraşe şi păduri, văd spaţiul, văd timpul.

MARGUERITE: Vezi mai departe.

REGELE: Mai departe nu pot.

JULIETTE: Orizontul îl înconjoară şi-l ţine prizonier.

MARGUERITE: Aruncă-ţi privirea dincolo de ce vezi. De partea cealaltă a drumului, dincolo de munţi şi de pădurea pe care n-ai defrişat-o niciodată.

REGELE: E oceanul, nu pot merge mai departe, nu ştiu să înot.

DOCTORUL: Lipsa de antrenament!

MARGUERITE: Nu-i decât aparență. Mergi în adâncul lucrurilor.

REGELE: Am o oglindă în măruntaie, totul se reflectă, văd din ce în ce mai bine, văd lumea, văd viața care se duce.

MARGUERITE: Treci dincolo de oglindiri.

REGELE: Mă văd. Dincolo de tot și de toate, sunt eu. Nu mai sunt decât eu, pretutindeni. Sunt pământul, sunt cerul, sunt vântul, sunt focul. Sunt eu în toate oglinzile, sau sunt oglinda tuturor?

JULIETTE: Se iubește prea mult.

DOCTORUL: O boală psihică arhicunoscută: narcisism.

MARGUERITE: Vino, apropie-te.

REGELE: Nu-i nici un drum.

JULIETTE: Aude. Întoarce capul când îi vorbești, își apleacă urechea, întinde un braț, îl întinde pe celălalt.

GUARDUL: Ce vrea s-apuce?

JULIETTE: Caută un sprijin.

De câteva clipe, regele înaintează orbește, cu pași nesiguri.

REGELE: Unde sunt pereții? Unde sunt brațele? Unde sunt ușile? Unde sunt ferestrele?

JULIETTE: Zidurile sunt aici, Majestate, suntem cu toții aici. Ține-ți-mă de braț.

Juliette îl conduce pe rege în dreapta și îl pune să atingă zidul.

REGELE: Zidul e aici. Sceptrul!

Juliette îi dă sceptrul.

JULIETTE: Iată-l.

REGELE: Guard, unde ești? Răspunde.

GUARDUL: Mereu la ordinele voastre, Majestate. Mereu la ordinele voastre. *(Regele face câțiva pași spre Guard. Îl atinge.)* Da, da, sunt aici; da, da, sunt aici.

JULIETTE: Apartamentele voastre sunt în direcția asta, Majestate.

GUARDUL: N-o să vă părăsim, Majestate, vă jur.

Guardul dispare brusc.

JULIETTE: Suntem aici, lângă Majestatea Voastră, aici rămânem.

Juliette dispare brusc.

REGELE: Guard! Juliette! Răspundeți! Nu vă mai aud. Doctore, doctore, am surzit?

DOCTORUL: Nu, Majestate, nu încă.

REGELE: Doctore!

DOCTORUL: Iertați-mă, Majestate, trebuie să plec. Trebuie neapărat. Îmi pare nespus de rău, vă rog să mă iertați.

Doctorul se retrage. Iese prin ușa din stânga, din fund, înclinându-se ca o marionetă. Iese mergând cu spatele, făcând multe temenele, tot cerându-și scuze.

REGELE: Vocea se îndepărtează, zvonul pașilor scade, nu mai e aici!

MARGUERITE: E doctor, are obligații profesionale.

REGELE, *întinde brațele; înainte de-a pleca, Juliette a lăsat fotoliul într-un colț, pentru a nu stânjeni jocul*: Unde sunt ceilalți? *(Regele ajunge la ușa din stânga, în planul apropiat, apoi se îndreaptă spre ușa din dreapta, tot în planul apropiat.)* Au plecat, m-au închis.

MARGUERITE: Te incomodau toți oamenii ăştia. Te împiedicau să umbli. Se agățau de tine, se încurcau în picioarele tale. Recunoaşte că te stânjeneau. Acum e mai bine. *(Regele merge mai uşor.)* Mai ai un sfert de oră.

REGELE: Aveam nevoie de serviciile lor.

MARGUERITE: Le țin eu locul. Eu sunt regina bună la toate.

REGELE: N-am acordat nici un concediu. Adu-i înapoi, cheamă-i.

MARGUERITE: S-au rupt de tine. Aşa ai vrut tu.

REGELE: N-am vrut.

MARGUERITE: Nu puteau să plece dacă nu vroiai tu. Nu te mai poți răzgândi. I-ai lăsat baltă.

REGELE: Să vină înapoi.

MARGUERITE: Nici nu-i mai ştii după nume. Cum îi chema? *(Regele tace.)* Câți erau?

REGELE: Cine?... Nu-mi place să stau închis. Deschide uşile.

MARGUERITE: Ai puțină răbdare. Nu mai e mult şi uşile se vor deschide larg.

REGELE, *după o clipă de tăcere*: Uşile... uşile... Care uşi?

MARGUERITE: Au existat uşi? A existat o lume? Ai trăit tu oare?

REGELE: Exist.

MARGUERITE: Nu te mai mişca. Ai să oboseşti.

Regele se supune.

REGELE: Exist... Zvonuri, ecouri din adânc, se-ndepărtează, se topesc. Am surzit.

MARGUERITE: Pe mine ai să mă auzi, ai să mă auzi mai bine. *(Regele e în picioare, nemişcat, tace.)* Se întâmplă

să visezi. Te lași dus de vis, crezi că-i adevărat, îți place. Dimineața, când deschizi ochii, două lumi se-ntrepătrund. Chipurile nopții se topesc în lumină. Ai vrea să-ți aminteşti, ai vrea să le reții. Îți alunecă printre degete, realitatea crudă a zilei le alungă. Ce-am visat? te întrebi. Ce s-a întâmplat? Pe cine am ținut în brațe? Pe cine am iubit? Ce-am spus, ce mi s-a spus? Rămâi cu regretul vag după tot ce-a fost sau ce părea să fie. Nu mai știi ce era în jurul tău. Nu mai știi.

REGELE: Nu mai știu ce era în jur. Știu că eram cufundat într-o lume, lumea asta mă-nconjura. Știu că eram eu, dar ce era, ce era, ce era?

MARGUERITE: Eşti încă prins cu frânghii pe care nu le-am dezlegat. Sau nu le-am tăiat. Se-agață de tine mâini, te țin în loc.

Marguerite se învârte în jurul regelui și taie în gol, ca și cum ar avea în mâini foarfeci invizibile.

REGELE: Eu. Eu. Eu.

MARGUERITE: Eul ăsta nu mai eşti tu. Sunt obiecte străine care se lipesc de tine, paraziți monstruoşi. Vâscul crescut pe ramură nu-i ramura, iedera agățată de zid nu-i zidul. Eşti cocoşat de povară, umerii tăi sunt încovoiați, asta te îmbătrâneşte. Şi ghiulele astea pe care le tragi după tine, ele te-mpiedică să mergi. *(Marguerite se apleacă, desprinde ghiulele invizibile de picioarele regelui, apoi se îndreaptă părând că face un efort colosal pentru a ridica ghiulele.)* Tone, tone, cântăresc tone. *(Face gestul de a arunca greutățile spre sală, apoi se îndreaptă de spate uşurată.)* Uf! Cum ai putut

să le târăşti după tine toată viaţa! *(Regele încearcă să se ridice.)* Mă întrebam de ce umblai cocoşat, uite, sacul ăsta e de vină. *(Marguerite pare să ia un sac de pe umerii regelui şi să-l arunce.)* Şi traista. *(Acelaşi gest al Margueritei cu traista.)* Şi bocancii ăştia de schimb.

REGELE, *ca un mormăit*: Nu.

MARGUERITE: Linişteşte-te! N-o să mai ai nevoie de încălţări de schimb. Nici de puşcă, nici de mitralieră. *(Acelaşi gest ca pentru traistă.)* Nici de lada asta cu scule. *(Acelaşi gest; regele protestează.)* Nici de sabie. Pare să ţină la ea. O sabie veche, roasă de rugină. *(Îi scoate sabia, cu toate că regele se opune cu stângăcie.)* Dă-i drumul. Hai, fii cuminte. *(Îi dă o palmă peste mâini.)* Nu mai e nevoie să te aperi. E pentru binele tău; mantia s-a umplut de spini, de solzi, de liane, de alge, de frunze umede şi cleioase. Se lipesc, se lipesc. Le dezlipesc, le desprind, ele se prind, lasă pete, tot nu eşti limpezit. *(Face gesturi pentru a dezlipi, a desprinde.)* Visătorul iese din vis. Gata, te-am scăpat de micile mizerii şi murdării. Acum mantia e mai frumoasă, eşti mai curat. Îţi stă mai bine aşa. Hai, umblă. Dă-mi mâna, dă-mi mâna când îţi spun, nu-ţi fie teamă, alunecă, dă-ţi drumul, te ţin eu. Nu îndrăzneşti.

REGELE, *bâiguind*: Eu.

MARGUERITE: Nici un eu! Îşi închipuie că el e totul. Crede că fiinţa lui e tot ce există. Trebuie să-i scot asta din cap. *(Apoi, ca pentru a-l încuraja:)* Totul va rămâne într-o memorie fără amintiri. Grăuntele de sare topit în apă nu dispare, sărează apa. Vezi, te-ai îndreptat, nu mai eşti cocoşat, nu te mai dor şalele, nu mai ai

junghiuri. Te apăsa, nu-i aşa? Gata, te-ai vindecat. Poţi să umbli, mergi, hai, dă-mi mâna. *(Umerii regelui se încovoaie din nou uşor.)* Nu umbla cocoşat, nu mai ai nici o povară... Ce ţi-e şi cu reflexele astea condiţionate! Nu scapi de ele cu una, cu două... Nu mai ai nici o povară pe umeri, ţi-am zis. Stai drept. *(Îl ajută să se îndrepte.)* Mâna! *(Regele ezită.)* Neascultător mai e! Nu mai strânge pumnul, desfă degetele. Ce-ai acolo? *(Îi deschide pumnul.)* Ţine în palmă întreg regatul lui, în miniatură: microfilme... seminţe. *(Regelui:)* Seminţele astea n-or să-ncolţească niciodată, au putrezit, sunt soi rău. Dă-le drumul, nu mai strânge degetele, îţi poruncesc să desfaci degetele, dă drumul câmpiilor, dă drumul munţilor. Aaaşa. Nu era decât pulbere. *(Îl ia de mână şi îl trage în ciuda rezistenţei lui.)* Vino. Tot nu se lasă! De unde atâta putere? Nu, nu încerca să te culci, nici să te aşezi, n-ai de ce să te-mpiedici. Te conduc eu, nu-ţi fie teamă. *(Îl conduce pe scenă ţinându-l de mână.)* Vezi că poţi? Vezi ce uşor e? Ţi-am pregătit o pantă lină. Pe urmă o să fie mai abruptă, dar n-are a face, ai să prinzi puteri. Nu întoarce capul să priveşti ce n-ai să mai poţi vedea niciodată, concentrează-te, apleacă-te asupra inimii tale, intră, trebuie să intri.

REGELE, *cu ochii închişi, înaintând mai departe dus de mână*: Împărăţia... N-am mai văzut asemenea împărăţie: doi sori, două luni, două bolţi cereşti o luminează, alt soare se înalţă, şi-încă unul. Al treilea firmament apare, ţâşneşte, se desface! În vreme ce un soare-apune, alţii răsar... Zorii şi amurgul se-ntâlnesc... E un tărâm care

se-ntinde dincolo de cuprinsul oceanelor, dincolo de oceanele care înghit oceanele.

MARGUERITE: Traversează-le.

REGELE: Dincolo de cei şapte sute şaptezeci şi şapte de poli.

MARGUERITE: Mai departe, mai departe. Mergi, hai, mergi.

REGELE: Albastru, albastru.

MARGUERITE: Tot mai distinge culorile. Amintiri colorate. Nu-i o natură auditivă. Imaginaţia lui e pur vizuală... e un pictor... obsedat de monocromie. *(Regelui:)* Renunţă şi la împărăţia asta. Renunţă şi la culori. Te rătăceşti din cauza lor, te ţin în loc. Nu mai poţi să întârzii, nu te mai poţi opri, n-ai voie. *(Se îndepărtează de rege.)* Mergi singur, nu te teme. Dă-i drumul. *(Dintr-un colţ al scenei, Marguerite îl conduce pe rege de la distanţă.)* Nu mai e zi, nu mai e noapte, nu mai există zi, nu mai există noapte. Lasă-te condus de roata care se-nvârte în faţa ta. N-o pierde din ochi, urmeaz-o pas cu pas, dar nu te apropia prea mult, e numai flăcări, te poţi arde. Înaintează, eu dau spinii la o parte, fii atent să nu loveşti umbra din dreapta... Mâini lipicioase, rugătoare, braţe şi mâini care cerşesc mila, n-aveţi ce căuta aici, plecaţi. Nu-l atingeţi că vă plesnesc! *(Regelui:)* Nu întoarce capul. Ocoleşte prăpastia din stânga. Nu te teme de lupul bătrân care urlă... are colţi de carton, nu există. *(Lupului:)* Piei, lupule! *(Regelui:)* Nu te teme nici de şobolani. N-au cum să-ţi muşte degetele de la picioare. *(Şobolanilor:)* Şobolani şi vipere, pieriţi! *(Regelui:)* Nu te lăsa înduioşat de cerşetorul care te trage de mână... Fii atent la bătrâna

care vine spre tine... Nu lua paharul cu apă pe care ți-l întinde. Nu ți-e sete. *(Către bătrâna imaginară:)* Lasă-l, femeie, n-are nevoie să bea, nu-i e sete. Nu sta în calea lui. Dispari. *(Regelui:)* Sari peste barieră... Camionul ăla mare n-o să te strivească, e o nălucă... Poți să treci, hai, treci... Nu, margaretele nu cântă, chiar dacă sunt sălbatice. Le sorb eu vocile; gata, au dispărut!... Nu-ți pleca urechea la susurul izvorului. Obiectiv vorbind, nu se-aude. E și el un fals izvor, o voce falsă... Taci, voce falsă. *(Regelui:)* Acum nimeni nu te mai cheamă. Miroase pentru ultima dată floarea asta și arunc-o. Uită-i parfumul. Nu mai poți să vorbești. Cui să-i vorbești? Da, da, așa, ridică piciorul, și celălalt. Uite puntea, nu-ți fie teamă că amețești. *(Regele înaintează spre treptele tronului.)* Ține-te drept, n-ai nevoie de băț, oricum nu-l mai ai. Nu te-apleca, ai grijă să nu cazi. Urcă, hai, urcă. *(Regele începe să urce cele trei sau patru trepte care duc la tron.)* Mai sus, și mai sus, urcă, și mai sus, și mai sus, și mai sus. *(Regele a ajuns lângă tron.)* Întoarce-te spre mine. Privește-mă. Privește prin mine. Privește oglinda asta oarbă, stai drept... Dă-mi picioarele, dreptul, stângul... *(Pe măsură ce-i dă aceste ordine, regelui îi înțepenesc membrele.)* Dă-mi un deget, dă-mi două degete... trei... patru... cinci... toate zece... Lasă-mi brațul drept, brațul stâng, pieptul, umerii amândoi, pântecele. *(Regele e nemișcat, încremenit ca o statuie.)* Gata, vezi, ți-ai pierdut graiul, inima ta nu mai are de ce să bată, n-are rost să mai respiri. Era o agitație absolut inutilă, nu-i așa? Poți să iei loc.

Regina Marguerite dispare brusc prin dreapta.
Regele e aşezat pe tron. În această ultimă scenă dispar treptat uşile, ferestrele, zidurile sălii tronului. Acest joc de decor e foarte important.
Acum nu mai e nimic pe scenă, în afară de regele care stă pe tron, într-o lumină cenuşie. Apoi, dispar şi regele şi tronul. În fine, n-a mai rămas decât această lumină cenuşie.
Dispariţia ferestrelor, uşilor, zidurilor, a regelui şi a tronului trebuie să aibă loc lent, treptat, foarte pregnant. Regele aşezat pe tron trebuie să rămână vizibil câtva timp înainte de a se cufunda într-un fel de ceaţă.

CORTINA

Paris, 15 octombrie–15 noiembrie 1962

Cuprins

Cântăreața chelă 5
Lecția 49
Scaunele 93
Regele moare 155

La preţul de vânzare se adaugă 2%,
reprezentând valoarea timbrului
literar ce se virează
Uniunii Scriitorilor din România,
cont nr. RO44 RNCB 5101 0000 0171 0001,
B.C.R. Unirea, Bucureşti.

20 DE ANI
ÎN 20 DE CĂRȚI

NEAGU DJUVARA O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri | ANIȚA NANDRIȘ-CUDLA 20 de ani în Siberia | LUCIAN BOIA Istorie și mit în conștiința românească | MIRCEA CĂRTĂRESCU Travesti | HORIA-ROMAN PATAPIEVICI Zbor în bătaia săgeții | ANDRÉ SCRIMA Timpul rugului aprins | RADU PARASCHIVESCU Cu inima smulsă din piept | GABRIEL LIICEANU Despre limită | VIRGIL IERUNCA Fenomenul Pitești | EMIL CIORAN Îndreptar pătimaș | MONICA LOVINESCU Diagonale | CONSTANTIN NOICA Rugați-vă pentru fratele Alexandru | EUGÈNE IONESCO Cântăreața cheală. Lecția. Scaunele. Regele moare | ANA BLANDIANA Spaima de literatură | MIRCEA ELIADE Jurnalul portughez | Povestea ELISABETEI RIZEA din Nucșoara | PETRU CREȚIA Oglinzile | ALEXANDRU DRAGOMIR Crase banalități metafizice | ANDREI PLEȘU Despre îngeri | IOANA PÂRVULESCU În intimitatea secolului 19